

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Ακαδημαϊκό έτος

2021 – 2022

<http://www.hist-arch.uoi.gr/>

Οι δηλώσεις των μαθημάτων γίνονται
ΜΟΝΟ ηλεκτρονικά σε
ημερομηνίες που θα ανακοινωθούν.
Οι φοιτητές ΔΕΝ έχουν δικαίωμα συμμετοχής στις
εξετάσεις μαθημάτων που ΔΕΝ έχουν δηλώσει.

<http://www.hist-arch.uoi.gr/>

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	Σελ.
ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ	5
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ	6
– Ιστορικό ίδρυσης και ανάπτυξης του Τμήματος	6
– Εκπαίδευση	6
– Προπτυχιακές Σπουδές	7
– Σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων (ECTS)	10
– Πρόγραμμα Erasmus+	11
– Πρακτική άσκηση	11
– Εκπαιδευτικές εκδρομές	12
– Μεταπτυχιακές Σπουδές	12
– Εργαστήρια	12
– Μουσεία	12
– Βιβλιοθήκη	12
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	14
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	18
ΜΑΘΗΜΑΤΑ	19
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΠΡΙΝ ΤΟ 2016–17)	20
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 2016–17 ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ)	23

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	27
A. Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας	28
B. Τομέας Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων	37
Γ. Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης	47
Δ. Τομέας Λαογραφίας	55
Ε. Προσφερόμενα από Τμήματα Φιλολογίας και Φιλοσοφίας	61
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ	63
A. Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας	65
B. Τομέας Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων	74
Γ. Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης	79
Δ. Τομέας Λαογραφίας	88
Ε. Προσφερόμενα από Τμήματα Φιλολογίας και Φιλοσοφίας	93
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ	94

Τ Ο Π Α Ν Ε Π Ι Σ Τ Η Μ Ι Ο

Το Πανεπιστήμιο είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου πλήρως αυτοδιοικούμενο και εκπληρώνει την αποστολή του στο πλαίσιο του Συντάγματος.

Αποβλέπει στην παροχή ανώτατης παιδείας, την ουσιαστική κατάρτιση των φοιτητών, καθώς και στην προαγωγή των επιστημών.

Στο επίκεντρο της διδασκαλίας βρίσκεται τόσο η καλλιέργεια της θεωρητικής σκέψης και η απόκτηση των απαραίτητων επιστημονικών εφοδίων, που αποτελούν τις βασικές συνιστώσες για το διεθνές κύρος των χορηγουμένων Τίτλων Σπουδών και την επαγγελματική σταδιοδρομία αποφοίτων, όσο και η διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας, η οποία θα εμφορείται από κοινωνική ευαισθησία και δημοκρατικό ήθος.

Η λειτουργία του Πανεπιστημίου βασίζεται στη δημιουργική συνεργασία όλων των φορέων της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Η δραστηριότητα του Πανεπιστημίου βασίζεται στις αρχές του ανθρωπισμού και του σεβασμού των δικαιωμάτων του πολίτη.

Οι αποφάσεις στα θεσμοθετημένα όργανα του Πανεπιστημίου επιβάλλεται να λαμβάνονται με κριτήρια διαφάνειας και αξιοκρατίας.

Η γνώση, ως κοινωνικό αγαθό, προκύπτει από την έρευνα που σέβεται τον άνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον και διενεργείται σύμφωνα με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο.

Η έρευνα, ως το σύνολο των εργασιών που δημιουργούν γνώση, αποτελεί δικαίωμα που ασκείται σε συνθήκες ακαδημαϊκής ελευθερίας, η οποία εγγυάται την αδέσμευτη επιστημονική διερεύνηση και διδασκαλία.

Η κατοχύρωση της ακαδημαϊκής ελευθερίας στη διδασκαλία, την έρευνα, την έκφραση και τη διακίνηση των ιδεών, καθορίζει το σκοπό του Πανεπιστημιακού Ασύλου.

(Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Απόφαση αρ. 22444/B1, ΦΕΚ 310/10.3.05)

Τ Μ Η Μ Α Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Α Σ Κ Α Ι Α Ρ Χ Α Ι Ο Λ Ο Γ Ι Α Σ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων ιδρύθηκε το 1964 ως παράρτημα της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (Β.Δ.735/1964, ΦΕΚ Α' 240) και από το 1970 αποτέλεσε αυτοτελές Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα με δύο Σχολές: τη Φιλοσοφική και τη Φυσικομαθηματική (Ν.Δ. 746/1970, Α'267).

Από το 1984 η Φιλοσοφική Σχολή κατατμήθηκε σε τρία Τμήματα τα οποία χορηγούν αντίστοιχα πτυχία:

Α. Φιλολογίας

Β. Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Γ. Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

Η Σχολή λειτουργεί από το 1982 σύμφωνα με το Νόμο 1268/82.

Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας συγκροτείται από τέσσερις Τομείς:

Α. Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας

Β. Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων

Γ. Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης

Δ. Λαογραφίας.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η εκπαίδευση των φοιτητών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας έχει ως στόχο τη διδασκαλία της μεθοδολογίας για την επίλυση παλαιών και νέων επιστημονικών προβλημάτων, την καθοδήγηση στον εντοπισμό και την έρευνα των αρχαιικών πηγών, τον εξοπλισμό των φοιτητών με τις απαραίτητες γνώσεις πάνω στις βασικές κατευθύνσεις των Ιστορικών και Αρχαιολογικών Σπουδών, καθώς και της Λαογραφίας. Οι απόφοιτοι απασχολούνται κυρίως στη δημόσια και στην ιδιωτική Μέση Εκπαίδευση, στην Αρχαιολογική Υπηρεσία του Υπουργείου Πολιτισμού, σε ερευνητικά κέντρα και σε αρχεία. Πολλοί κατευθύνονται σε μεταπτυχιακές σπουδές στο εσωτερικό ή το εξωτερικό ή και σε αντίστοιχα ερευνητικά κέντρα.

Για το λόγο αυτό στο προπτυχιακό πρόγραμμα συνυπάρχουν μαθήματα κορμού και

μαθήματα ύλης (υποχρεωτικά και κατ' επιλογήν υποχρεωτικά), τα μαθήματα των ξένων γλωσσών (αγγλικά, γαλλικά, ιταλικά?, γερμανικά) και τα μαθήματα που προσφέρονται από τα μέλη ΔΕΠ άλλων Τμημάτων. Η εκπαίδευση συμπληρώνεται με σεμινάρια–συνέδρια, διαλέξεις ελλήνων και ξένων επιστημόνων, εργασίες και ειδικά μαθήματα (σχέδιο–φωτογραφία). Παράλληλα οι φοιτητές συμμετέχουν σε ανασκαφές, επιτόπιες έρευνες, επισκέψεις σε μουσεία, σε ασκήσεις και μελέτες αρχαιικών συλλόγων, εκπαιδευτικές εκδρομές κ.λ.π.

Αναλυτικότερα οι απόφοιτοι του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας μπορούν να εργασθούν:

- Ως εκπαιδευτικοί στη δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- Σε ερευνητικά ιδρύματα κέντρα μελετών, υπηρεσίες αρχείων, βιβλιοθήκες, μουσεία, Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού.
- Ως επιστημονικό και ερευνητικό προσωπικό σε κέντρα και υπηρεσίες του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα.
- Σε πνευματικά κέντρα και φορείς προβολής και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Στο Υπουργείο Πολιτισμού (Αρχαιολογική Υπηρεσία και άλλους τομείς) και στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.
- Σε διπλωματική υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών.
- Στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Οι προπτυχιακές σπουδές στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας διαρκούν οκτώ εξάμηνα και οδηγούν στη λήψη **Πτυχίου Κατεύθυνσης:**

1. Ιστορικών Σπουδών 2. Αρχαιολογικών Σπουδών

Ο χρόνος εγγραφής των πρωτοετών ορίζεται κάθε φορά από το Υπουργείο Παιδείας.

Εκτός από τον αριθμό των εισαγομένων με τις Γενικές Εξετάσεις, εγγράφονται (σε ποσοστό που προσδιορίζει ο νόμος) ύστερα από ειδικές εξετάσεις και όσοι ανήκουν στις παρακάτω κατηγορίες: Έλληνες του εξωτερικού, παιδιά Ελλήνων υπαλλήλων στο εξωτερικό, Κύπριοι, αλλοδαποί, ομογενείς υπότροφοι, άτομα με ειδικές ανάγκες. Το ακαδημαϊκό έτος αρχίζει την 1η Σεπτεμβρίου και λήγει την 31 η Αυγούστου του επομένου έτους.

Το εκπαιδευτικό έργο διαρθρώνεται σε δύο εξάμηνα (χειμερινό και εαρινό). Κάθε εξάμηνο περιλαμβάνει τουλάχιστον 13 πλήρεις εβδομάδες για τη διδασκαλία και 3 εβδομάδες για τις εξετάσεις. Το χειμερινό εξάμηνο αρχίζει την 4η Οκτωβρίου 2021 και λήγει στις 11 Φεβρουαρίου του επομένου έτους. Το εαρινό εξάμηνο αρχίζει στις 28 Φεβρουαρίου και λήγει την 1^η Ιουλίου 2022. Οι ακριβείς ημερομηνίες καθορίζονται από τη Σύγκλητο του Πανεπιστημίου, για να συμπληρώνεται ο απαραίτητος αριθμός των εβδομάδων διδασκαλίας.

Στο τέλος κάθε εξαμήνου διενεργούνται εξετάσεις, στις οποίες παίρνουν μέρος οι φοιτητές που δήλωσαν και παρακολούθησαν τα αντίστοιχα μαθήματα. Το Σεπτέμβριο κάθε χρόνου διενεργούνται επαναληπτικές εξετάσεις για τα μαθήματα και των δύο εξαμήνων.

Η βαθμολογία καθορίζεται από τον διδάσκοντα, ο οποίος είναι υποχρεωμένος να οργανώσει γραπτές ή, κατά την κρίση του, και προφορικές εξετάσεις. Στη βαθμολογία μπορεί να συνυπολογιστεί και η επένδυση φροντιστηριακής εργασίας (πάλι κατά την κρίση του διδάσκοντα). Το πρόγραμμα διδασκαλίας, καθώς και εκείνο των εξετάσεων, καταρτίζεται από επιτροπή, η οποία πρέπει να λαμβάνει υπόψη της και τις προτάσεις των φοιτητών για μια σωστή κατανομή των ωρών διδασκαλίας και των εξετάσεων (π.χ. να μη συγκεντρώνονται τα μαθήματα στις αρχές της εβδομάδος, να μη συμπίπτουν οι ώρες διδασκαλίας ενός διδάσκοντος με τις ώρες άλλου, να μη συμπίπτουν τα μαθήματα κατά τις εξετάσεις, αλλά να υπάρχουν τα απαιτούμενα χρονικά διαστήματα κ.λπ.).

Στο προπτυχιακό πρόγραμμα συνυπάρχουν μαθήματα κορμού και μαθήματα ύλης (υποχρεωτικά και κατ' επιλογήν υποχρεωτικά), τα μαθήματα των ξένων γλωσσών προαιρετικά (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά) και τα μαθήματα που προσφέρονται από τα μέλη ΔΕΠ άλλων τμημάτων.

Η εκπαίδευση συμπληρώνεται με σεμινάρια–συνέδρια, διαλέξεις Ελλήνων και ξένων επιστημόνων, εργασίες και ειδικά μαθήματα (σχέδιο–φωτογραφία). Παράλληλα οι φοιτητές

συμμετέχουν σε ανασκαφές, επιτόπιες έρευνες, επισκέψεις σε μουσεία, σε ασκήσεις και μελέτες αρχαιικών συλλογών, εκπαιδευτικές εκδρομές κ.λ.π.

Για τον εσωτερικό κανονισμό του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων:

http://users.uoi.gr/akyuoi/documents/Es_kanonismos.pdf

Ιδιαίτερη **προσοχή** πρέπει να δοθεί στα ακόλουθα:

1. Το Ακαδημαϊκό έτος ξεκινά την 1η Σεπτεμβρίου 2021 και λήγει στις 31 Αυγούστου 2022. Σε κάθε Ακαδημαϊκό έτος υπάρχουν δύο διδακτικές περιοδοί, το Χειμερινό και το Εαρινό εξάμηνο και τρεις εξεταστικές περιοδοί που πραγματοποιούνται: του Χειμερινού Εξαμήνου κατά το μήνα Ιανουάριο–Φεβρουάριο, του Εαρινού εξαμήνου κατά το μήνα Ιούνιο και η επαναληπτική εξεταστική περίοδος του Σεπτεμβρίου.

2. Προκειμένου οι φοιτητές να μπορούν να συμμετάσχουν στην εξέταση των μαθημάτων, να προμηθευτούν τα αντίστοιχα διδακτικά συγγράμματα και συμμετάσχουν σε πολλές άλλες διαδικασίες όπως π.χ. επίδομα στέγασης κ.τ.λ., θα πρέπει να πραγματοποιήσουν ηλεκτρονικά δηλώσεις μαθημάτων μέσω της εφαρμογής classweb, ξεχωριστά για κάθε διδακτική περίοδο (Χειμερινό και εαρινό εξάμηνο) του εκάστοτε Ακαδημαϊκού έτους. Σημειώνεται ότι οι δηλώσεις μαθημάτων για κάθε διδακτική περίοδο ισχύουν μόνο για το εξάμηνο αναφοράς και όχι για όλη την περίοδο φοίτησης. Στις δηλώσεις μαθημάτων μπορούν να δηλωθούν μαθήματα τα οποία διδάσκονται στο Τμήμα σύμφωνα με τον Οδηγό Σπουδών του Ακαδημαϊκού έτους 2021–2022. Τέλος υπενθυμίζεται ότι η εξεταστική περίοδος του Σεπτεμβρίου είναι επαναληπτική εξεταστική περίοδος στην οποία εξετάζονται τα μαθήματα που έχουν δηλωθεί (και δεν έχουν επιτυχώς περαστεί) στις δύο δηλώσεις μαθημάτων του Ακαδημαϊκού έτους που έχει προηγηθεί, συνεπώς δεν χρειάζεται δήλωση μαθημάτων για αυτή την εξεταστική περίοδο.

3. Οι φοιτητές οι οποίοι έχουν υπερβεί τα κανονικά έτη φοίτησης (9ου εξαμήνου και άνω) μπορούν σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία να δηλώνουν τα μαθήματα όλων των εξαμήνων Χειμερινού και Εαρινού. Στην εμβόλιμη αυτή δήλωση δηλώνονται τα μαθήματα τα οποία έχουν διδαχθεί σε προηγούμενο εξάμηνο, δηλαδή εαρινά μαθήματα για το Χειμερινό εξάμηνο και χειμερινά μαθήματα για το Εαρινό εξάμηνο σπουδών. Βασική προϋπόθεση προκειμένου να γίνουν δεκτές οι δηλώσεις αυτές από το σύστημα classweb είναι να έχουν δηλωθεί τα μαθήματα στην αμέσως προηγούμενη δήλωση μαθημάτων. Σημειώνεται ότι, οι εμβόλιμες δηλώσεις μαθημάτων δεν εμπίπτουν στην εξεταστική περίοδο του Σεπτεμβρίου. Τέλος ενημερώνονται οι φοιτητές ότι σύμφωνα με την ΚΥΑ 115744/Ζ1/4–9–2020 (ΦΕΚ 3707/τ. Β' /4–9–2020) και προκειμένου να καταστεί εφικτός ο προγραμματισμός του τρόπου διδασκαλίας των μαθημάτων του χειμερινού εξαμήνου, δεν θα γίνουν δεκτές δηλώσεις μαθημάτων εκτός της προκαθορισμένης περιόδου, η οποία για το Χειμερινό

εξάμηνο του Ακαδημαϊκού έτους 2021–2022, ορίζεται μετά από απόφαση του τμήματος και θα ανακοινωθεί στον ιστότοπό του.

4. Ο έλεγχος μαθημάτων είναι αποκλειστική ευθύνη του φοιτητή και συνιστάται να πραγματοποιείται μετά το 3ο έτος σπουδών ανελλιπώς σε συνεπικουρία με τον Οηγό Σπουδών του Τμήματος. Σχετικά έντυπα ελέγχου μαθημάτων καθώς και ο Οηγός Σπουδών υπάρχουν αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Η γραμματεία του Τμήματος είναι στη διάθεση των φοιτητών για οποιαδήποτε ερώτηση αφορά το πρόγραμμα σπουδών. Ο τελικός έλεγχος μαθημάτων πραγματοποιείται από τη γραμματεία του Τμήματος μετά την κατάθεση αιτήσεως πτυχίου.

5. Σημειώνεται ότι δεν προβλέπεται από το προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας η εκπόνηση, ακόμη και προαιρετικά, διπλωματικής εργασίας.

6. Συνιστάται στους φοιτητές του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας να μην λαμβάνουν πληροφορίες από συμφοιτητές τους και ιδιαίτερος από διάφορες αναξιόπιστες πηγές εντός και εκτός διαδικτύου για θέματα που αφορούν το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος καθώς και για άλλες διοικητικές διαδικασίες, προς αποφυγή προβλημάτων και δυσλειτουργιών που μπορεί να προκύψουν από την χρήση τέτοιου είδους πληροφοριών. Για την επίλυση οποιασδήποτε απορίας ή πληροφορίας χρειαστεί, οι φοιτητές δύναται να απευθύνονται στη γραμματεία του Τμήματος η οποία θα απαντήσει αρμοδίως.

ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΣΩΡΕΥΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ (ECTS)

Το ευρωπαϊκό σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων βασίζεται στο φόρτο εργασίας, τον οποίο απαιτείται να καταβάλει κάθε φοιτητής για να επιτύχει τους αντικειμενικούς στόχους ενός προγράμματος σπουδών. Το σύνολο των πιστωτικών μονάδων που πρέπει να έχει συγκεντρώσει ένας φοιτητής για την απόκτηση πτυχίου είναι 240.

Στα μαθήματα που προέρχονται από τα Τμήματα Ιστορίας και Αρχαιολογίας και Φιλολογίας καθώς και τα μαθήματα Παιδαγωγικών και Διδακτικής από το τμήμα Φιλοσοφίας αντιστοιχούν στο καθένα 5 πιστωτικές μονάδες.

Το προαιρετικό μάθημα της ξένης γλώσσας παρέχει 2 ECTS όπως και η προαιρετική πραγματοποίηση της πρακτικής άσκησης. Σύνολο ECTS μαζί με την ξένη γλώσσα και την πρακτική άσκηση: 244.

Με την καθιέρωση του συστήματος των πιστωτικών μονάδων και από το ακαδημαϊκό έτος 2020–21 ο βαθμός πτυχίου/διπλώματος υπολογίζεται ως Σταθμικός Μέσος Όρος με βάση τα ECTS των μαθημάτων. Πιο συγκεκριμένα ο βαθμός υπολογίζεται ως εξής: ο βαθμός κάθε μαθήματος πολλαπλασιάζεται με τα αντίστοιχα ECTS και το άθροισμα των γινομένων

διαίρεται με το σύνολο των ECTS (μαθημάτων).

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ERASMUS+

Το Erasmus+ είναι το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εκπαίδευση, την κατάρτιση, τη νεολαία και τον αθλητισμό, που στοχεύει στην ενίσχυση των δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητας, καθώς και στον εκσυγχρονισμό των συστημάτων εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας, σε όλους τους τομείς της Δια Βίου Μάθησης (Ανώτατη Εκπαίδευση, Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, Εκπαίδευση Ενηλίκων, Σχολική Εκπαίδευση, δραστηριότητες νεολαίας, κλπ). Στο πλαίσιο αυτό ενισχύεται η κινητικότητα φοιτητών και διδασκόντων σε άλλα Πανεπιστήμια τα οποία συμμετέχουν στο Πρόγραμμα.

Το Πρόγραμμα απευθύνεται σε προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές.

Κριτήρια επιλογής: επιπλέον των κριτηρίων που θέτει το ίδιο το πρόγραμμα, για το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας ισχύουν τα παρακάτω κριτήρια επιλογής φοιτητών για την κινητικότητα.

α) Προηγούνται οι μεταπτυχιακοί φοιτητές που δεν έχουν κάνει χρήση του προγράμματος άλλη φορά. Η κατάταξη των μεταπτυχιακών φοιτητών καθορίζεται από τον βαθμό εισαγωγής (για τους πρωτοετείς) ή από τον γενικό βαθμό των μαθημάτων που έχουν περάσει πολλαπλασιαζόμενο με τον αριθμό των μαθημάτων που έχουν περάσει διαιρούμενο δια του αριθμού των μαθημάτων που σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών έπρεπε να έχουν περάσει (για τους φοιτητές μεγαλύτερων εξαμήνων).

β) Για τους προπτυχιακούς φοιτητές η κατάταξη καθορίζεται από τον γενικό βαθμό των μαθημάτων που έχουν περάσει πολλαπλασιαζόμενο με τον αριθμό των μαθημάτων που έχουν περάσει διαιρούμενο δια του αριθμού των μαθημάτων που σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών έπρεπε να έχουν περάσει.

Περισσότερες πληροφορίες: <http://erasmus.uoi.gr/erasmus/37/erasmus>

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ (Π. Α.)

Η Π.Α. πραγματοποιείται προαιρετικά επί ένα δίμηνο σε επιλεγμένους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς (ιστορικά αρχεία, ερευνητικά κέντρα, μουσεία, πινακοθήκες, Εφορείες Αρχαιοτήτων κ.λπ.), με σκοπό α) την εμπέδωση που απέκτησαν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες στα μαθήματα μέσα από την πρακτική εφαρμογή τους, β) την άμεση γνώση των συνθηκών εργασίας σε πραγματικούς εργασιακούς χώρους στους οποίους μπορούν να εργαστούν οι απόφοιτοι του Τμήματος, γ) την ανάπτυξη δεξιοτήτων και εξειδικεύσεων που σχετίζονται με τις γνώσεις και τα εφόδια που έχουν λάβει οι φοιτητές του Τμήματος από το Πρόγραμμα Σπουδών κατά τη διάρκεια των σπουδών τους και δ) τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας για τους αποφοίτους του Τμήματος. Η πραγματοποίηση

της Πρακτικής Άσκησης προμολοτείται με 2 ECTS.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ

Στο πλαίσιο των μαθημάτων του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας πραγματοποιούνται εκπαιδευτικές εκδρομές, στις οποίες η συμμετοχή των φοιτητών δεν είναι υποχρεωτική, εφ' όσον απαιτείται να πληρώσουν γι' αυτές.

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας εντάσσονται τρία Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών που οδηγούν στην απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης (Master) και την απονομή διδακτορικού διπλώματος.

1. Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Βυζαντινών Σπουδών
2. Διατομεακό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Νεότερος και Σύγχρονος Κόσμος: Ιστορία, Λαογραφία, Ανθρωπολογία»
3. Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Αρχαίος Κόσμος: Ιστορία και Αρχαιολογία»

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

Εργαστήριο Βυζαντινής Ιστορίας (Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας)

Εργαστήριο Αρχαιολογίας (Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας και Τέχνης)

Εργαστήριο Λαογραφίας (Τομέας Λαογραφίας)

Εργαστήριο Προβιομηχανικής Τεχνολογίας (Τομέας Λαογραφίας) Τηλ.: 2651005113

Εργαστήριο Προφορικής Ιστορίας και Ιστοριών Ζωής (Τομέας Νεότερης Ιστορίας και Τομέας Λαογραφίας)

Εργαστήριο Πληροφορικής (για τα μέλη ΔΕΠ και τους φοιτητές) Τηλ.: 2651005158

ΜΟΥΣΕΙΑ

Μουσείο Εικαγείων και Αντιγράφων έργων της Αρχαίας Τέχνης

Λαογραφικό Μουσείο και Αρχείο

Μουσείο Τυπογραφίας

Στεγάζονται στην Πανεπιστημιούπολη, στο κτήριο της Φιλοσοφικής Σχολής

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας διαθέτει πλούσια βιβλιοθήκη με μονογραφίες και συλλογικούς τόμους από την ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία καθώς και περιοδικά σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή. Τα παραπάνω, μαζί με τις σειρές παλαιότηπων και σπανίων

εκδόσεων, που προέρχονται από δωρεές (Μητροπολίτη Κορυτσάς Ευλογίου Κουρίλα, Σοφίας Αντωνιάδου, Δημοκρατίας Ηλιάδου, Ευρυδίκης Κοντολέοντος, Δημήτρη Λουλέ, Κωνσταντίνου Μέρτζιου, Δημητρίου Πετροπούλου, Χρήστου Πράτσια, Ιωάννη Τσανάκα, Σεραφείμ Χαριτωνίδη, Ιωάννη Τουράτσου, Luigi Beschi κ.ά.) και αγορές, στεγάζονται στην Κεντρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου, όπου ολόκληρη η πανεπιστημιακή κοινότητα έχει ελεύθερη πρόσβαση (εκτός από τις ειδικές συλλογές, βλ. Εσωτερικό Κανονισμό). Στην Βιβλιοθήκη έχουν μεταφερθεί από το τμήμα και τα παρακάτω Αρχεία:

- Αρχείο ανασκαφών Ηπείρου «Σωτήρη Δάκαρη» (Τομέας Αρχαιολογίας)
- Αρχεία Εφρετίου και Υποθηκοφυλακείου Ιωαννίνων. Συμβολαιογραφικά έγγραφα, εκκλησιαστικά και μοναστηριακά αρχεία, αρχείο δημοτικού νοσοκομείου «ΕΛΠΙΣ» Αθηνών, οικογενειακά αρχεία καθώς και πλούσιο φωτογραφικό και άλλο έντυπο υλικό, όπως ημερολόγια, εφημερίδες ελληνόγλωσσες και ξενόγλωσσες.

Στους οικείους Τομείς του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας στεγάζονται επίσης τα εξής Αρχεία:

- Λαογραφικό Αρχείο με πρωτογενές, αδημοσίευτο χειρόγραφο υλικό από ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο και την Κύπρο (Τομέας Λαογραφίας)
- Αρχείο Εθνοτοπικών και Πολιτιστικών Συλλόγων (Τομέας Λαογραφίας)
- Μουσικολογικό Αρχείο (Τομέας Λαογραφίας)

ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

ΣΧΕΣΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΩΝ

Διδάσκοντες και φοιτούντες υποχρεούνται σε αμοιβαίο σεβασμό της προσωπικότητας ενός εκάστου. Οι φοιτητές/φοιτήτριες, ως διδασκόμενοι, οφείλουν τον προσήκοντα σεβασμό προς τον/την διδάσκοντα/διδάσκουσα στο πλαίσιο της διαδικασίας εκμάθησης της επιστήμης την οποία έχουν επιλέξει. Ο/η διδάσκων/διδάσκουσα οφείλει να παρέχει τις απαραίτητες διευκρινήσεις που αφορούν στην ουσία της εκπαιδευτικής αποστολής του και να συμπεριφέρεται προς τους διδασκόμενους με την προσήκουσα ευγένεια που επιβάλλει το ακαδημαϊκό ήθος.

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΩΝ

Στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας υπάρχουν διδάσκοντες καθηγητές οι οποίοι παρέχουν στους/στις φοιτητές/φοιτήτριες συμβουλές που αφορούν στον προσανατολισμό και την υποστηρίξή τους σε θέματα σπουδών και φοίτησης και γενικότερα μεριμνούν για ζητήματα που άπτονται της πορείας των φοιτητών/φοιτητριών, υπ' αυτή την ιδιότητά τους, στο ακαδημαϊκό περιβάλλον του Ιδρύματος.

Οι διδάσκοντες οργανώνουν την επικοινωνία τους με τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες για συνεργασία μαζί τους, όπως ο νόμος ορίζει και όπως περιγράφεται, για κάθε έναν από τους διδάσκοντες, στον ιστότοπο του Τμήματος προς ενημέρωση των φοιτητών/φοιτητριών.

ΕΞΟΜΑΛΥΝΣΗ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΜΟΥ

Ζητήματα συμπεριφοράς του διδακτικού προσωπικού έναντι των φοιτητών/φοιτητριών τα οποία εκφεύγουν της κανονικότητας που επιβάλλουν η ακαδημαϊκή και εκπαιδευτική δεοντολογία επιλύονται κατ' αρχήν μέσω της ενημέρωσης από τον/την φοιτητή/φοιτήτρια του Συμβούλου Καθηγητή, ο οποίος έχει υποχρέωση να προτείνει τρόπους και διαδικασίες εξομάλυνσης των τριβών.

Τυχόν παρεκκλίσεις εκ μέρους διδάσκοντα που κρίνονται από τον/την φοιτητή/φοιτήτρια ως πολύ σοβαρές δύνανται να καταγγέλλονται προφορικώς, με τήρηση σχετικού πρακτικού, ή γραπτώς στην Επιτροπή Φοιτητικών Ζητημάτων, η οποία, αφού συνεδριάσει, ενημερώνει τον Πρόεδρο του Τμήματος και εισηγείται είτε τις συστάσεις που πρέπει να γίνουν είτε και περαιτέρω ενέργειες διοικητικής φύσης. Εάν από την καταγγελία ή σε οποιοδήποτε στάδιο της

ακολουθηθείσας διαδικασίας ανακλύψουν στοιχεία που πιθανολογούν ποινικές ευθύνες, ο φάκελος διαβιβάζεται αμελλητί στην Πρυτανεία και τίθεται υπ' όψιν του νομικού συμβούλου του Πανεπιστημίου. Η όλη διαδικασία υπακούει αυστηρά στον κανόνα της εμπιστευτικότητας κατά το σκέλος των εγγράφων που άπτονται της καταγγελίας και σε αυτόν της αυστηρής διακριτικότητας κατά τον γενικότερο χειρισμό της. Ποινική απόληξη του ζητήματος αίρει την εμπιστευτικότητα κατά το μέτρο όπου ο νόμος το επιβάλλει και τα όργανα του Τμήματος παύουν να παρακολουθούν την υπόθεση.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΥΣ

Τα μαθήματα κάθε εξαμήνου υφίστανται αξιολόγηση από τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες, μέσω συμπλήρωσης, ηλεκτρονικά, σχετικού ερωτηματολογίου. Η αξιολόγηση λαμβάνει χώρα μεταξύ όγδοης και ενδέκατης εβδομάδας του κάθε εξαμήνου (εξαιρούμενων των διακοπών).

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Η Γραμματεία του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας βρίσκεται στην αριστερή πτέρυγα/διάδρομο του 1ου (πρώτου) ορόφου του Κτηρίου Διοίκησης (Μεταβατικό Κτήριο). Οι ώρες λειτουργίας της για υποδοχή του φοιτητικού και λοιπού κοινού, με φυσική παρουσία, είναι 11.00 έως 13.00. Τηλεφωνική πρόσβαση καθ' όλες τις εργάσιμες ώρες, 8:00 έως 15.00, στους αριθμούς: 2651007232 – 2651007180 – 2651007231. Επίσης, η Γραμματεία επικοινωνεί με τους φοιτητές μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στον ιδρυματικό λογαριασμό τον οποίο κάθε φοιτητής/φοιτήτρια αποκτά αυτόματα κατά την εγγραφή και την παραλαβή της φοιτητικής ταυτότητας.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Οι εξετάσεις για το κάθε μάθημα διενεργούνται στο τέλος του εξαμήνου στο οποίο ανήκει η διδασκαλία του μαθήματος. Κατά κανόνα, οι εξεταστικές περίοδοι εκτείνονται: αυτή του Χειμερινού εξαμήνου, από τα μέσα έως το τέλος Ιανουαρίου· εκείνη του Εαρινού, από τις αρχές έως τα μέσα Ιουνίου· τέλος, η δεύτερη εξεταστική περίοδος και για τα δύο Εξάμηνα, από τις αρχές έως τα μέσα Σεπτεμβρίου.

Οι εξετάσεις είναι γραπτές ή προφορικές, κατά την επιλογή του διδάσκοντα, ενώ διεξάγονται σε συγκεκριμένη ημερομηνία και ώρα, με ορισμένη διάρκεια η οποία δεν ξεπερνά τις 3 (τρεις) ώρες και τούτα ανακοινώνονται εγκαίρως με ανάρτηση στον ιστότοπο του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Μετάθεση ημερομηνίας και/ή ώρας γίνεται μόνο κατόπιν κωλύματος του διδάσκοντα εξεταστή ή λόγω ανώτερης βίας και έκτακτων περιστάσεων.

Είναι ενιαίες για τους φοιτητές που έχουν δηλώσει, ηλεκτρονικά, συμμετοχή σε αυτές.

Οι προϋποθέσεις για να λάβει ένας/μία φοιτητής/φοιτήτρια μέρος στις εξετάσεις είναι οι εξής::

Εμπρόθεσμη δήλωση συμμετοχής μέσω ηλεκτρονικού μηνύματος στη Γραμματεία του Τμήματος. Οι φοιτητές/φοιτήτριες που δεν δήλωσαν τη συμμετοχή τους, δεν εξετάζονται από τον διδάσκοντα.

Ενημέρωση από τον ιστότοπο του Τμήματος για τον τίτλο και το περιεχόμενο του μαθήματος. Εάν έχουν παρέλθει οι δύο εξεταστικές περιόδους του έτους στο οποίο ο/η φοιτητής/φοιτήτρια όφειλε να εξετασθεί για πρώτη φορά, η δήλωση συμμετοχής περιλαμβάνει και την υποχρέωση του εξεταζόμενου/-ης να έχει ενημερωθεί, με αναζήτηση που υπάγεται στη δική του ευθύνη, στον ιστότοπο του Τμήματος και στην σελίδα του μαθήματος στην πλατφόρμα ασύγχρονης τηλεκπαίδευσης του πανεπιστημίου για τυχόν αλλαγές στον τίτλο και στο περιεχόμενο και την εξεταστέα ύλη του μαθήματος. Ο/η εξεταζόμενος/-η υποχρεούται να προσαρμόσει τη μελέτη του αναλόγως προς την αναρτημένη ύλη και όχι προς εκείνη η οποία θα του αναλογούσε εάν ο/η ίδιος/-α είχε επιλέξει να προσέλθει στην εξέταση των δύο περιόδων του ακαδημαϊκού έτους κατά το οποίο διδάχθηκε το μάθημα.

Προσέλευση στην εξέταση / Αυτοπρόσωπη παρουσία. Αυτή ελέγχεται με την επίδειξη της φοιτητικής ταυτότητας και την υπογραφή εις μέρους του/της εξεταζόμενου/-ης στον σχετικό κατάλογο συμμετοχής που αναπτύσσεται κατά την αποχώρηση των εξεταζόμενων από την αίθουσα εξέτασης. Καθυστερημένη προσέλευση μετά την έναρξη της γραπτής εξέτασης συνιστά απώλεια του δικαιώματος συμμετοχής σ' αυτή. Αδυναμία προσέλευσης επάγεται το ίδιο αποτέλεσμα. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες εξετάζονται κατά τον τρόπο τον οποίο υποδεικνύει η ιατρική βεβαίωση που έχει υποβληθεί από τον ενδιαφερόμενο στην Επιτροπή Φοιτητικών Ζητημάτων.

Έγγραφο βεβαίωση προσέλευσης στην εξέταση παρέχεται επί τόπου από τον διδάσκοντα εξεταστή στον εξεταζόμενο εκείνον ο οποίος θα τη ζητήσει για κάθε νόμιμη χρήση. Η βεβαίωση υπογράφεται από τον εξεταστή και επικυρώνεται από τη Γραμματεία του Τμήματος.

ΑΝΑΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗ

Ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Υ.Α. 22444/Β1 [Φ.Ε.Κ. 310/Β/10.03.2005], άρθρο 22, παράγραφος 3, προβλέπει: «Διόρθωση βαθμού επιτρέπεται, εφόσον έχει επιφλοχωρήσει προφανής παραδρομή ή αθροιστικό σφάλμα, ύστερα από έγγραφο του αρμοδίου διδάσκοντος και απόφαση της Γ.Σ. του Τμήματος ή του Διοικητικού Συμβουλίου του Τμήματος».

Εφ' όσον ο/η φοιτητής/φοιτήτρια έχει επιτύχει προακτέα βαθμολογία σε ένα μάθημα στο οποίο υπέστη γραπτή εξέταση και εκτιμά ότι το γραπτό του έπρεπε να τύχει υψηλότερης βαθμολογίας, έχει το δικαίωμα:

- Να αιτηθεί συνάντηση με τον εξεταστή του/της, ώστε να του/της εκφράσει τις απόψεις του και να ακούσει το σκεπτικό του εξεταστή για την βαθμολογία. Η συνάντηση πραγματοποιείται είτε δια ζώσης είτε εξ αποστάσεως και ο εξεταστής/διδάσκων εξηγεί τη βαθμολογία στον φοιτητή/φοιτήτρια.

ΕΠΑΝΕΞΕΤΑΣΗ ΑΠΟ ΤΡΙΜΕΛΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΤΟΠΙΝ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ

Η κείμενη νομοθεσία, Ν.4009/2011 [Φ.Ε.Κ. 195/Α/06.09.2011], άρθρο 33, παράγραφος 10, προβλέπει: «Αν ο φοιτητής αποτύχει περισσότερες από τρεις φορές σε ένα μάθημα, με απόφαση του Κοσμήτορα εξετάζεται, ύστερα από αίτησή του, από τριμελή επιτροπή καθηγητών της σχολής, οι οποίοι έχουν το ίδιο ή συναφές γνωστικό αντικείμενο και ορίζονται από τον Κοσμήτορα. Από την επιτροπή εξαιρείται ο υπεύθυνος της εξέτασης διδάσκων. Σε περίπτωση αποτυχίας, ο φοιτητής συνεχίζει ή όχι τη φοίτησή του σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που καθορίζονται από τον Οργανισμό του Ιδρύματος, στους οποίους περιλαμβάνεται και ο μέγιστος αριθμός επαναλήψεων της εξέτασης σε ένα μάθημα».

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΦΟΙΤΗΤΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

Η επιτροπή φοιτητικών ζητημάτων αποτελείται από **τέσσερα** μέλη ΔΕΠ που εκπροσωπούν τους Τομείς του Τμήματος. Για το ακαδημαϊκό έτος 2021–22 εκκρεμεί ο ορισμός των μελών.

Για τα θέματα που άπτονται της επιτροπής φοιτητικών ζητημάτων ο/η φοιτητής/φοιτήτρια απευθύνεται στη γραμματεία του τμήματος (στην ηλεκτρονική διεύθυνση **gramisar@uoi.gr**) με συγκεκριμένο αίτημα, το οποίο μεταφέρεται στην εν λόγω επιτροπή.

Δ Ι Ο Ι Κ Η Σ Η Τ Ο Υ Τ Μ Η Μ Α Τ Ο Σ

1. Πρόεδρος

2. **Γενική Συνέλευση.** Αποτελείται από τα μέλη ΔΕΠ, από έναν εκπρόσωπο Ε.Ε.Δ.Ι.Π, έναν εκπρόσωπο Ε.Τ.Ε.Π. και από έναν εκπρόσωπο των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών.

3. **Διοικητικό Συμβούλιο.** Αποτελείται από τον πρόεδρο του Τμήματος, τους διευθυντές των Τομέων, δύο προπτυχιακούς και έναν εκπρόσωπο των μεταπτυχιακών φοιτητών. Συμμετέχει εκπρόσωπος Ε.Ε.Δ.Ι.Π./Ε.Τ.Ε.Π., όταν συζητούνται θέματα υπηρεσιακής κατάστασης του κλάδου τους.

4. Γραμματεία Τμήματος

Δέχεται τις φοιτητές για κάθε γραμματειακή υποστήριξη και παροχή πληροφοριών σε όλη τη διάρκεια των σπουδών τις και διεκπεραιώνει τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος.

Στεγάζεται στο Κτήριο Διοίκησης (Μεταβατικό Κτήριο) του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και λειτουργεί καθημερινά. Δέχεται τις φοιτητές καθημερινά από τις 10.00 έως τις 13.00 (τηλ. 2651007231, 2651007232, 2651007180, email: gramisar@uoi.gr).

Πρυτανεία

Πρύτανης: Τριαντάφυλλος Αλμπάνης

Αντιπρυτάνεις: Μηνάς Πασχόπουλος, Σπύρος Γεωργάτος, Σταύρος Νικολόπουλος

Κοσμητεία

Κοσμήτορας: Ιωάννης Τζαμτζής

Προεδρία Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Πρόεδρος: Ανδρέας Βλαχόπουλος

Αναπλ. Πρόεδρος: Μαριλένα Παπαχριστοφόρου

Προϊσταμένη Γραμματείας: Κατερίνα Παπαδήμα

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τα μαθήματα του τμήματος κατηγοριοποιούνται ως εξής:

1. Μαθήματα **κορμού υποχρεωτικά** (Εξάμηνα **A'** και **B'**)
2. Μαθήματα **κατεύθυνσης Ιστορίας υποχρεωτικά** για όσους επιλέγουν την συγκεκριμένη κατεύθυνση (Εξάμηνα **Γ'** και **Δ'**)
3. Μαθήματα **κατεύθυνσης Αρχαιολογίας υποχρεωτικά** για όσους επιλέγουν την συγκεκριμένη κατεύθυνση (Εξάμηνα **Γ'** και **Δ'**)
4. Μαθήματα **κατ' επιλογήν υποχρεωτικά** (Εξάμηνα **Ε'**, **ΣΤ'**, **Ζ'**, **Η'**)

(ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΠΡΙΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ ΤΟ 2016–17)

Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α Κ Ο Ρ Μ Ο Υ

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Εισαγωγή στις Βυζαντινές Σπουδές
3. Εισαγωγή στην Προϊστορική Αρχαιολογία
4. Εισαγωγή στην Κλασική Αρχαιολογία
5. Εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ιστορία
6. Εισαγωγή στη Λαογραφία
7. Αρχαία Ελληνικά (Ρητορεία)
8. Ξένη Γλώσσα

Β' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Εισαγωγή στη Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία
3. Εισαγωγή στις Βαλκανικές Σπουδές
4. Εισαγωγή στην Ιστορία της Νεότερης Τέχνης
5. Εισαγωγή στη Βυζαντινή Αρχαιολογία
6. Εισαγωγή στη Νέα Ελληνική Λογοτεχνία
7. Λατινικά (Ρωμαϊκή Βιογραφία)
8. Ξένη γλώσσα

Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Κ Η Σ
Κ Α Τ Ε Υ Θ Υ Ν Σ Η Σ

Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία
3. Βαλκανική Ιστορία
4. Ρωμαϊκή Ιστορία
5. Λαογραφία
6. Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)
7. Νεοελληνική Λογοτεχνία
8. Ξένη Γλώσσα

Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Βυζαντινή Ιστορία
3. Αρχαία Ελληνικά
(Όμηρος, Τραγωδία)
4. Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι
5. Επιγραφική
6. Ξένη Γλώσσα

Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Ύστερη Βυζαντινή Περίοδος
2. Αρχαία Ελληνική
Φιλοσοφία ή Νεότερη
Φιλοσοφία
3. Προϊστορική ή Βυζαντινή Αρχαιολογία
ή Αρχαιομετρία
4. Επιλογή από ομάδα Α'
5. Επιλογή από ομάδα Α'
6. Επιλογή από ομάδα Α'

ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
3. Κλασική Αρχαιολογία
4. Επιλογή από ομάδα Α'
5. Επιλογή από ομάδα Γ'
6. Επιλογή από ομάδα Γ'

Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία
3. Επιλογή από ομάδα Β'
4. Επιλογή από ομάδα Β'
5. Επιλογή από ομάδα Γ'

Η' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Παιδαγωγικά
2. Λαογραφία
3. Επιλογή από ομάδα Α'
4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα Γ'

**ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)
5. Νέα Ελληνική Λογοτεχνία
ή Μεσαιωνική Λογοτεχνία
6. Ιστορία της Τέχνης
7. Ξένη γλώσσα

Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Αρχαία Ελληνικά
(Όμηρος, Τραγωδία)
5. Ιστορία Νεότερης Τέχνης
6. Επιγραφική
7. Ξένη Γλώσσα

Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
ή Αρχαιομετρία
2. Κλασική Αρχαιολογία ή
Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Ιστορία της Τέχνης
5. Αρχαία Ελληνική
Φιλοσοφία ή Νεότερη
Φιλοσοφία
6. Επιλογή από ομάδα Γ'

ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία ή
Αρχαιομετρία
2. Κλασική Αρχαιολογία ή
Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Παιδαγωγικά
5. Επιλογή από ομάδα Α'
6. Επιλογή από ομάδα Γ'

Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Κλασική Αρχαιολογία ή
Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη
2. Επιλογή από ομάδα Α'
3. Επιλογή από ομάδα Β'
4. Επιλογή από ομάδα Γ'
5. Επιλογή από ομάδα Γ'

Η' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Βυζαντινή Αρχαιολογία
2. Επιλογή από ομάδα Α'
3. Επιλογή από ομάδα Α'
4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα Γ'

**(ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2016–17
ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ)
ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ – ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ**

Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α Κ Ο Ρ Μ Ο Υ

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Εισαγωγή στις Βυζαντινές Σπουδές
3. Εισαγωγή στην Προϊστορική Αρχαιολογία
4. Εισαγωγή στην Κλασική Αρχαιολογία
5. Εισαγωγή στην Ευρωπαϊκή Ιστορία
6. Εισαγωγή στη Λαογραφία

Β' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Εισαγωγή στη Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία
3. Εισαγωγή στις Βαλκανικές Σπουδές
4. Εισαγωγή στην Ιστορία της Νεότερης Τέχνης
5. Εισαγωγή στη Βυζαντινή Αρχαιολογία
6. Εισαγωγή στη Νέα Ελληνική Λογοτεχνία

Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α Ι Σ Τ Ο Ρ Ι Κ Η Σ
Κ Α Τ Ε Υ Θ Υ Ν Σ Η Σ

Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία
3. Ρωμαϊκή Ιστορία
4. Λαογραφία
5. Αρχαία Ελληνικά (Ρητορεία)
6. Νεοελληνική Λογοτεχνία

Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Βυζαντινή Ιστορία
3. Ελληνοαραβικές Σπουδές
4. Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι
5. Επιγραφική
6. Λατινικά (Ρωμαϊκή Βιογραφία)
7. Ξένη Γλώσσα (Προαιρετικό)

Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Ύστερη Βυζαντινή Περίοδος
2. Αρχαία Ελληνική
Φιλοσοφία ή Νεότερη
Φιλοσοφία
3. Προϊστορική ή Βυζαντινή Αρχαιολογία
ή Αρχαιομετρία
4. Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)
5. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Αρχαία Ελληνική Ιστορία
2. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
3. Κλασική Αρχαιολογία ή
Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη
4. Αρχαία Ελληνικά
(Όμηρος, Τραγωδία)
5. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Νεότερη Ελληνική Ιστορία
2. Ευρωπαϊκή και Παγκόσμια Ιστορία
3. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ
4. Επιλογή από ομάδα ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
5. Επιλογή από ομάδα ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Η' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Παιδαγωγικά
2. Λαογραφία
3. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ
4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

**ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ**

Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Αρχαία Ελληνικά (Ρητορεία)
5. Νέα Ελληνική Λογοτεχνία
6. Ιστορία της Τέχνης

Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία
2. Κλασική Αρχαιολογία
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Λατινικά (Ρωμαϊκή Βιογραφία)
5. Ιστορία Νεότερης Τέχνης
6. Επιγραφική
7. Ξένη Γλώσσα (Προαιρετικό)

Ε' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία ή Αρχαιομετρία
2. Κλασική Αρχαιολογία ή Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Ιστορία της Τέχνης
5. Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία ή Νεότερη Φιλοσοφία
6. Αρχαία Ελληνικά (Ιστοριογραφία)

ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Προϊστορική Αρχαιολογία ή Αρχαιομετρία
2. Κλασική Αρχαιολογία ή Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη
3. Βυζαντινή Αρχαιολογία
4. Παιδαγωγικά
5. Αρχαία Ελληνικά (Όμηρος, Τραγωδία)
6. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Κλασική Αρχαιολογία ή Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη
2. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛ.
3. Επιλογή από ομάδα ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ
4. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ
5. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Η' ΕΞΑΜΗΝΟ

1. Βυζαντινή Αρχαιολογία
2. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
3. Επιλογή από ομάδα ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
4. Διδακτική
5. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ
6. Επιλογή από ομάδα ΙΣΤΟΡΙΑΣ

**ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΟΜΑΔΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΠΡΙΝ ΤΟ 2016–17**

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Α': Βυζαντινή Ιστορία, Αρχαία Ελληνική Ιστορία, Ρωμαϊκή Ιστορία, Νεότερη Ελληνική Ιστορία, Βαλκανική Ιστορία, Ευρωπαϊκή Ιστορία, Λαογραφία, Επιγραφική, Ελληνοαραβικές Σπουδές

Κωδικοί: **ΙΒΥ, ΙΑΕ, ΙΡΩ, ΙΒΑ, ΙΝΕ, ΙΕΠ, ΛΑΟ, ΕΠΙ, ΕΑΣ**

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Γ': Προϊστορική Αρχαιολογία, Κλασική Αρχαιολογία, Βυζαντινή Αρχαιολογία, Ιστορία της Τέχνης, Αρχαιομετρία

Κωδικοί: **ΑΠΡ, ΑΚΑ, ΑΒΥ, ΙΝΤ, ΑΡΜ**

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Α': Προϊστορική Αρχαιολογία, Κλασική Αρχαιολογία, Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη, Βυζαντινή Αρχαιολογία, Ιστορία της Τέχνης, Αρχαιομετρία

Κωδικοί: **ΑΠΡ, ΑΚΑ, ΑΒΥ, ΙΝΤ, ΑΡΜ**

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Γ': Βυζαντινή Ιστορία, Αρχαία Ελληνική Ιστορία, Ρωμαϊκή Ιστορία, Νεότερη Ελληνική Ιστορία, Βαλκανική Ιστορία, Ευρωπαϊκή Ιστορία, Λαογραφία, Επιγραφική, Ελληνοαραβικές Σπουδές

Κωδικοί: **ΙΒΥ, ΙΑΕ, ΙΡΩ, ΙΒΑ, ΙΝΕ, ΙΕΠ, ΛΑΟ, ΕΠΙ, ΕΑΣ**

ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΥΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ Β': Κλασική Φιλολογία, Λατινική Φιλολογία, Μεσαιωνική Φιλολογία, Βυζαντινή Φιλολογία

Κωδικοί: **ΦΙΑ, ΛΑΤ, ΦΙΜ, ΦΙΓ, ΦΙΑ, ΑΡΧ**

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

Κωδικοί: **ΦΠΠ (Εκτός ΦΠΠ172, ΦΠΠ174, ΦΠΠ175)**

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ

Κωδικοί: **ΦΠΠ172, ΦΠΠ174, ΦΠΠ175**

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΧΘΕΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟ 2016–17 ΚΑΙ ΕΠΕΙΤΑ

ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΥΟ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ: Προϊστορική Αρχαιολογία, Κλασική Αρχαιολογία, Ρωμαϊκή Αρχαιολογία και Τέχνη, Βυζαντινή Αρχαιολογία, Ιστορία της Τέχνης, Αρχαιομετρία

Κωδικοί: **ΑΠΡ, ΑΚΑ, ΑΒΥ, ΙΝΤ, ΑΡΜ**

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ: Βυζαντινή Ιστορία, Αρχαία Ελληνική Ιστορία, Ρωμαϊκή Ιστορία, Νεότερη Ελληνική Ιστορία, Βαλκανική Ιστορία, Ευρωπαϊκή Ιστορία, Λαογραφία, Επιγραφική, Ελληνοαραβικές Σπουδές

Κωδικοί: **ΙΒΥ, ΙΑΕ, ΙΡΩ, ΙΒΑ, ΙΝΕ, ΙΕΠ, ΛΑΟ, ΕΠΙ, ΕΑΣ**

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ: Κλασική Φιλολογία, Λατινική Φιλολογία, Μεσαιωνική Φιλολογία, Βυζαντινή Φιλολογία

Κωδικοί: **ΦΙΑ, ΛΑΤ, ΦΙΜ, ΦΙΓ, ΦΙΑ, ΑΡΧ**

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

Κωδικοί: **ΦΠΠ (Εκτός ΦΠΠ175)**

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ

Κωδικοί: **ΦΠΠ175**

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ¹

---

¹ Σχετικά με πιθανές αλλαγές ο Οδηγός Σπουδών θα ανανεώνεται με ευθύνη των συντακτών. Παρακαλούνται οι φοιτητές να ενημερώνονται συχνά από την ιστοσελίδα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, όπου είναι αναρτημένος ο Οδηγός Σπουδών.

**Α. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2021–2022**

ΚΩΔ.	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΙΑΕ	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
103	Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Ιστορία (<i>Εκπαιδευτική Επιδρομή</i>)	Κ. ΛΙΑΜΠΗ	Α' (Υπ.),
161	Μολοσσοί, Θεσπρωτοί, Χάονες, Κασσωπαίοι	Κ. ΛΙΑΜΠΗ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
108	Αρχαία Σπάρτη: Η ιστορία και ο μύθος της	Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
162	Δημόσιος και Ιδιωτικός βίος: Πολιτικο– θρησκευτικές αντιλήψεις και θεσμοί	Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
ΙΡΩ	ΡΩΜΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
179	Η Ρωμαϊκή Επέκταση στον Μεσογειακό χώρο (343–31 π.Χ.)	Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ	Γ' (Υπ.)
ΙΒΥ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
201	Εισαγωγή στις Βυζαντινές Σπουδές (<i>Εκπαιδευτική Επιδρομή</i>)	ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	Α' (Υπ.)
238	Κωνσταντινούπολη: Πόλη και κοινωνία (<i>Εκπαιδευτική Επιδρομή</i>)	ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)(Σ)
235	Η περίοδος της εικονομαχίας (717–843)	Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)(Σ)
311	Ύστερη Βυζαντινή Περίοδος: Κράτος και κοινωνία	Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ	Ε' (Υπ.), (Ιστ.)
219	Οι Βυζαντινοί και οι γείτονές τους στο χώρο των ΝΔ Βαλκανίων και της Αδριατικής (12 ^{ος} –15 ^{ος} αι.)	Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.) (Σ)
104	Το Βυζάντιο του 11 ^{ου} αιώνα (1025–1081): Οι μαρτυρίες των πηγών	Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
103	Οι Σταυροφορίες του 12 ^{ου} αιώνα	Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.) (Σ)
110	Θέματα Βυζαντινής εξωτερικής πολιτικής. Σχέσεις Βυζαντίου και λαών του Καυκάσου και των Στεπών, 330–1071	Κ. ΤΑΚΙΡΤΑΚΟΓΛΟΥ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.) (Σ)
ΙΒΑ	ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
324	Ο εκχριστιανισμός των Σλάβων: Ζητήματα πολιτικο-θρησκευτικού αναταγωνισμού στα μεσαιωνικά Βαλκάνια	Δ. ΧΑΤΖΗΛΕΛΕΚΑΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
ΕΑΣ	ΕΛΛΗΝΟΑΡΑΒΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ		
906	Θέματα Ελληνοαραβικών σπουδών	Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
914	Το αραβικό βασίλειο της Δαμασκού	Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)

922	Το νομικό και κοινωνικό καθεστώς των χριστιανών στην πρώιμη μουσουλμανική κοινωνία (7ος–10ος μ.Χ.)	Θ. ΖΑΜΠΑΚΗ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
ΙΕΠ	ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
401	Εισαγωγή στην ιστορία της Μεσαιωνικής Δύσης (4 ^{ος} – 15 ^{ος} αι.)	Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ	Α' (Υπ.)

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΙΑΕ 103 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Κ. ΛΙΑΜΠΗ)

Στο μάθημα εξετάζεται η πολιτική ιστορία της Ελλάδος από την Εποχή του Χαλκού μέχρι και το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου. Βασικούς άξονες θα αποτελέσουν, η επισκόπηση των χρονικών, αλλά και των θεματικών ενοτήτων (βαθμιαία διαμόρφωση και εξέλιξη των πολιτευμάτων, θεσμοί, κοινωνική και οικονομική διάρθρωση των πόλεων–κρατών, πνευματική ζωή και τέχνη). Παράλληλα θα συζητηθούν οι αρχαίες πηγές (φιλολογικές, επιγραφικές, νομισματικές), οι μέθοδοι προσέγγισης και αξιολόγησής τους και σε ειδικό μάθημα η εκπόνηση εργασίας.

ΙΑΕ 161 ΜΟΛΟΣΣΟΙ, ΘΕΣΠΡΩΤΟΙ, ΧΑΟΝΕΣ, ΚΑΣΩΠΑΙΟΙ

(Κ. ΛΙΑΜΠΗ)

Αντικείμενο του μαθήματος θα αποτελέσει η παρουσίαση των ηπειρωτικών φύλων των Μολοσσών, Θεσπρωτών, Χαόνων και Κασσωπαιών και των μικρότερων εθνών που τα απάρτιζαν. Θα εξετασθούν ενδελεχώς, με βάση τις φιλολογικές, επιγραφικές πηγές, τα αρχαιολογικά κατάλοιπα και τις νομισματικές εκδόσεις, η ιστορία, τα πολιτεύματα, οι γενεαλογικοί μύθοι και η θρησκεία, οι θεσμοί και η οικονομία τους, από τους αρχαϊκούς χρόνους έως την ρωμαϊκή κατάκτηση (168/7 π.Χ.). Θα συμπεριληφθούν οι εκστρατείες των βασιλέων Αλεξάνδρου Α' και Πύρρου στη Δύση. Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στο πλέγμα των σχέσεων τους και των διαδράσεων με τους όμορους λαούς, Μακεδόνες, Ιλλυριούς, κυρίως με την Ιταλία και Σικελία.

Πηγές, άρθρα: θα δοθούν ηλεκτρονικά.

ΙΑΕ 108 Η ΑΡΧΑΙΑ ΣΠΑΡΤΗ: Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ

(Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ)

Η ιστορία τις Αρχαίας Σπάρτης έχει αποτελέσει θέμα πολλών αντιπαραθέσεων. Η οργάνωση της κοινωνίας και του στρατού, τα πολιτικά όργανα, η θέση των γυναικών και των ειλώτων εξακολουθούν να εγείρουν ζητήματα ερμηνείας. Το ίδιο ισχύει και με τον ρόλο που έπαιξε η Σπάρτη ως πηγή έμπνευσης σε μεταγενέστερες εποχές. Επίκεντρο του μαθήματος αποτελεί η ιστορική και ιστοριογραφική προσέγγιση των παραπάνω ζητημάτων μέσα από τον σχολιασμό φιλολογικών, επιγραφικών και αρχαιολογικών πηγών.

Είδος μαθήματος

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Ενθαρρύνεται η εκπόνηση προαιρετικής ενισχυτικής εργασίας, η οποία αποτελεί το 20% της τελικής βαθμολογίας.

Διάγραμμα

I. Η διαμόρφωση του λακεδαιμονικού κράτους.

II. Η κοινωνική οργάνωση.

III. Το πολιτικό σύστημα.

IV. Η εξωτερική πολιτική της Σπάρτης (6^{ος}–4^{ος} αι. π.Χ.)

V. Η κρίση του 3^{ου} αι. π.Χ. και η παρέμβαση της Ρώμης.

VII. Η Σπάρτη κατά τη ρωμαϊκή περίοδο.

VII. Ο μύθος της Σπάρτης στους μεταγενέστερους.

ΙΑΕ 162 ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ: ΠΟΛΙΤΙΚΟ-ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΙ

(Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ)

Το μάθημα επιχειρεί να προσεγγίσει τον τρόπο με τον οποίο οργάνωσαν τον δημόσιο και ιδιωτικό βίο οι αρχαίες κοινωνίες, από την αρχαϊκή ως την ελληνιστική περίοδο. Εστιάζει σε βασικές αντιλήψεις και θεσμούς που αφορούν τρόπους και τόπους κοινωνικοποίησης και επικοινωνίας μέσα στις πολιτικές κοινότητες. Με τη βοήθεια πληροφοριών που αφορούν τη γέννηση, την οργάνωση του οίκου, την εκπαίδευση, τον στρατό και τον θάνατο, παρουσιάζονται αντιλήψεις και πρακτικές που αφορούν την ιδιότητα του πολίτη, τις σχέσεις μεταξύ των δύο φύλων και την ερωτική ζωή, τον θάνατο, τους νεκρούς και τις μεταθανάτιες αντιλήψεις, καθώς και τη σχέση με τον κόσμο των θεών. Επίκεντρο του μαθήματος αποτελεί η ιστορική και ιστοριογραφική προσέγγιση των παραπάνω ζητημάτων μέσα από τον σχολιασμό φιλολογικών, επιγραφικών και αρχαιολογικών πηγών.

Διάγραμμα μαθημάτων

I. Η πόλις και ο οίκος.

II. Η γέννηση και η ενσωμάτωση των πολιτών σε πολιτικές και κοινωνικές ομάδες.

III. Κατηγορίες μη πολιτών.

IV. Ενηλικίωση, γάμος και ερωτική ζωή.

V. Πνευματική, αθλητική και στρατιωτική εκπαίδευση. Ο ρόλος του κυνηγιού και του συμποσίου.

VI. Θάνατος και μεταθανάτιες αντιλήψεις. Η μνήμη και η απόδοση τιμών στους νεκρούς.

VII. Η θρησκευτικότητα και ο πολυθεϊσμός των αρχαίων.

VIII. Οι θεότητες του πολιτικού βίου.

IX. Οι θεότητες και η απονομή δικαιοσύνης.

X. Η πολιτική πρόγνωση και μαντεία

XI. Οι θεότητες της ιατρικής και η φροντίδα του σώματος.

ΙΡΩ 179 Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟ

(343–31 π.Χ.)

(Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ)

Η διεξόδου της Ρώμης στον μεσογειακό χώρο μεταξύ των ελληνιστικών κρατιών οντοτήτων και της Καρχηδόνας. Η λογική του επεκτατισμού και η σημασία του πολιτεύματος της *Respublica* για την επίτευξη των ρωμαϊκών γεωστρατηγικών στόχων. Οι Σαμνιτικοί πόλεμοι και ο εξελικτικός εκρωμαϊσμός της Ιταλίας. Η απόκρουση της εισβολής του Πύρρου. Οι Μακεδονικοί πόλεμοι. Ο πόλεμος του Αντιόχου. Οι Καρχηδονιακοί πόλεμοι. Η κατάκτηση της Μέσης Ανατολής και της Αιγύπτου από τους Ρωμαίους.

Σκοπός του μαθήματος: η περιγραφή του τρόπου με τον οποίο η *Respublica* κατέκτησε μέσα σε τρεις αιώνες ολόκληρο τον μεσογειακό χώρο και η ανάλυση της διασύνδεσης μεταξύ του πολιτικού συστήματος της Ρώμης κατ' αυτή την περίοδο και της αποτελεσματικότητας στην υλοποίηση των επεκτατικών της βλέψεων.

Μαθησιακό αποτέλεσμα: αναμένεται η δημιουργία εκ μέρους των φοιτητών σφαιρικής εικόνας των διαδραματισθέντων από την έναρξη του Α' Σαμνιτικού πολέμου έως τη ναυμαχία του Ακτίου και, συνάμα, συνειδητοποίηση της σημασίας που είχε για την εξέλιξη της Ιστορίας η στρατηγική στόχευση της Ρώμης να ελέγξει πλήρως, ως φυσικό της χώρο, την ιταλική χερσόνησο και στη συνέχεια να διευρύνει το *imperium* τόσο προς Δυσμάρ όσο και προς Ανατολάς, σε βάρος της Καρχηδόνας και των ελληνιστικών κρατιών οντοτήτων.

ΙΒΥ 201 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

(ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Το μάθημα απαρτίζεται από 13 διαλέξεις, οι οποίες επικεντρώνονται στα πλέον βασικά ενδιαφέροντα των σύγχρονων βυζαντινών σπουδών. Στόχος του μαθήματος είναι, ανάμεσα σε άλλα, να εξοικειώσει τους φοιτητές με τα τρέχοντα ενδιαφέροντα της Μέσης Εκπαίδευσης σχετικά με το μάθημα της Βυζαντινής Ιστορίας και τις βασικές τεχνικές διδακτικής των μεσαιωνικών μαθημάτων στην ελληνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζονται τα παρακάτω ζητήματα:

Σκοποί του μαθήματος: εξοικείωση με την επιστήμη της Ιστορίας του Βυζαντίου, γνώση του γενικότερου ιστορικού πλαισίου (αυτοκράτορες, σημαντικά γεγονότα/σταθμοί), του κοινωνικού πλαισίου και των δομών της διοίκησης του κέντρου και των επαρχιών και των βασικών αρχών της οικονομίας του κράτους. Προσέγγιση της διδασκαλίας του μαθήματος της Βυζαντινής Ιστορίας.

Διάγραμμα μαθημάτων: Ιστορία των βυζαντινών σπουδών, πηγές της Βυζαντινής Ιστορίας, οι περιοχές του κράτους, ο αυτοκράτορας και οι θεσμοί, η κρατική οργάνωση, η εκκλησία, η διοίκηση (πολιτική και στρατιωτική), η οικονομία, ο πληθυσμός, εξωτερική πολιτική και σχέσεις με τους γειτονικούς λαούς, η επιβίωση του Βυζαντίου μέχρι σήμερα και η προσφορά του στον πολιτισμό. Εξοικείωση με τη διδασκαλία του μαθήματος της Βυζαντινής Ιστορίας. Στην εξοικείωση συμπεριλαμβάνονται: Βασικές αρχές διδακτικής με πεδίο εφαρμογής τα μεσαιωνικού περιεχομένου μαθήματα [σχέδιο μαθήματος (αφόρμηση, παρουσίαση, συμπεράσματα), ανάπτυξη της διδακτέας ύλης, προσδιορισμός ειδικών και γενικών μαθησιακών στόχων και σκοπών, υλοποίηση και διαμόρφωση του αναλυτικού προγράμματος σπουδών, μαθησιακά περιβάλλοντα και διδασκαλία, μορφές αξιολόγησης, γλωσσικών και ερμηνευτικών ασκήσεων / παρατηρήσεων, σχολικά εγχειρίδια και εποπτικά μέσα, διδακτικές προσεγγίσεις, εκπαιδευτικά λογισμικά και νέες τεχνολογίες, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και το μάθημα της βυζαντινής ιστορίας, ιστορία της διδασκαλίας και το νομικό πλαίσιο διδασκαλίας των μεσαιωνικών μαθημάτων, εξωσχολική εκπαίδευση και διαθεματική διδασκαλία (μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, κτλ.), σχέδιο δράσης (project)].

Στα πλαίσια του μαθήματος προβλέπεται εκπαιδευτική ειδρομή στην Άρτα και τη Νικόπολη.

IBY 238 ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ: ΠΟΛΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ (Σ)

(ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Σεμιναριακό μάθημα στο οποίο επί τη βάση των εργασιών θα παρουσιαστεί η εικόνα της Κωνσταντινούπολης ως πρωτεύουσας του Βυζαντίου με τις παντοειδείς δομές της (πολιτικές, εκκλησιαστικές, οικονομικές, κοινωνικές) από την ίδρυσή της έως την κατάληψή της από τους Οθωμανούς το 1453.

Σκοπός του μαθήματος είναι πρωτίστως να εξοικειωθούν οι φοιτητές και φοιτήτριες με την επιστημονική έρευνα και τη συγγραφή επιστημονικών δοκιμίων στον χώρο των βυζαντινών σπουδών. Ακολούθως να αποκτήσουν μια πρώτη εικόνα για την πρωτεύουσα του Βυζαντίου με όλες τις λειτουργίες της ως πόλης, διοικητικού κέντρου και πόλου έλξης κοινωνικών δραστηριοτήτων.

Η βαθμολόγηση των συμμετεχόντων θα γίνει αποκλειστικά επί τη βάση των γραπτών εργασιών που θα παραδώσουν και της παρουσίασης αυτών.

Διάγραμμα μαθημάτων: Εισαγωγή και παρουσίαση των μεθόδων της έρευνας, instrumenta studiorum, παρουσίαση και εξήγηση των θεμάτων των σεμιναριακών εργασιών. Ακολούθως σε κάθε μάθημα οι συμμετέχοντες θα παρουσιάζουν την πρόοδο της έρευνάς τους, θα ακολουθεί συζήτηση επί των προβλημάτων και θα παρουσιάζουν ξενόγλωσσα άρθρα σχετικά με την εργασία τους. Θα πραγματοποιηθεί εκπαιδευτική ειδρομή στην Κωνσταντινούπολη.

IBY 235 Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑΣ (717–843) (Σ)

(Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ)

Η σημαντική έλλειψη πηγών καθώς και τα προβλήματα που παρουσιάζονται, κάνουν την περίοδο αμφισβήτησης του ρόλου των εικόνων (717–843) μία από τις πλέον γοητευτικές της Βυζαντινής ιστορίας. Θα καταβληθεί προσπάθεια να αναλυθούν τα κύρια χαρακτηριστικά της περιόδου, ενώ έμφαση θα δοθεί στα πολιτικά γεγονότα με την εξέταση Βυζαντινών, ενδεχομένως και Λατινικών σχετικών κειμένων. Στόχο του σεμιναρίου αποτελεί η προσπάθεια να κατανοήσουν οι φοιτητές την διαφορετική αντιμετώπιση των προβλημάτων σε ανατολή και δύση και τις πολύ μεγάλες πολιτικές επιπτώσεις που προέκυψαν με την άνοδο του Καρόλου του Μεγάλου και την ισχυροποίηση Αράβων και Βουλγάρων. Οι φοιτητές υποχρεούνται να

εικονήσουν γραπτή εργασία σε επιλεγμένο θέμα πολιτικού ή θεολογικού ενδιαφέροντος, σύνοψη της οποίας υποχρεούνται να παρουσιάσουν προφορικά κατά την διεξαγωγή κοινής ημερίδας με άλλους συναδέλφους της Βυζαντινής ιστορίας.

IBY 311 ΥΣΤΕΡΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

(Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ)

Είδος Μαθήματος

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Οι παραδόσεις εμπλουτίζονται με την μελέτη και ανάλυση αντιπροσωπευτικών πηγών (κυρίως κειμένων).

Περιληπτική παρουσίαση

Το Βυζαντινό κράτος υφίσταται το 1204, με την άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους, τον «φυσικό» περιορισμό του. Ο κατακερματισμός της βυζαντινής επικράτειας σε μικρές ηγεμονίες αλλάζει τον πολιτικό χάρτη και θέτει τις βυζαντινές δυνάμεις σε καθεστώς εξουσίας. Εκεί, στη Νίκαια, την Ήπειρο και την Τραπεζούντα δημιουργούνται πυρήνες, από τους οποίους η Νίκαια θα είναι αυτή που θα πετύχει την αποκατάσταση της βυζαντινής εξουσίας. Το 1261 ξεκινά η περίοδος εξουσίας των Παλαιολόγων, η οποία θα χαρακτηριστεί από εσωτερικές διαμάχες, εξωτερικές απειλές, οικονομική και πνευματική κρίση, αλλά και μια πρωτοφανή ανάπτυξη της παιδείας και της τέχνης. Στο μάθημα παρουσιάζονται οι πολιτικές συνθήκες, καθώς και πτυχές της κοινωνίας των παλαιολόγειων χρόνων.

IBY 219 ΟΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΓΕΙΤΟΝΕΣ ΤΟΥΣ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΩΝ ΝΔ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΔΡΙΑΤΙΚΗΣ (12^{ος}-15^{ος} αι.) (Σ)

(Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ)

Είδος Μαθήματος

Σεμινάριο. Στο σεμινάριο παρέχονται εργασίες προς εκπόνηση.

Περιληπτική παρουσίαση

Το σεμινάριο αποσκοπεί στην παρουσίαση των πολιτικών συνθηκών στην περιοχή των ΝΔ Βαλκανίων και της Αδριατικής κατά τον ύστερο Μεσαίωνα. Στη συγκεκριμένη περιοχή εμπλέκονται ποικίλες δυνάμεις, δυτικές και βαλκανικές, που καθόρισαν την ιδιότυπη ιστορία της. Βυζαντινοί, Αλβανοί, Σέρβοι, Ιταλοί και Οθωμανοί συγκρούονται και ανταλλάσσουν πρακτικές και αντιλήψεις σε ποικίλα επίπεδα. Η συνδιαλλαγή αυτή διερευνάται μέσα από την ανάλυση πολεμικών γεγονότων, την κατανόηση της γεωστρατηγικής σημασίας του χώρου, όπως αυτή ορίζεται από τη διαπλοκή πολιτικών και οικονομικών συμφερόντων και την εμβάθυνση στο πολιτισμικό υπόβαθρο των εμπλεκόμενων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους βαλκανικούς λαούς. Κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου δίδονται και συζητώνται εργασίες, που αφορούν σε ειδικότερα θέματα.

IBY 104 ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ ΤΟΥ 11^{ου} ΑΙΩΝΑ (1025-1081): ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΤΩΝ ΠΗΓΩΝ

(Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ)

Στα πλαίσια του μαθήματος θα εξεταστεί η αντίληψη που είχαν για την κρίση του 11ου αιώνα οι σύγχρονοι ή οι λίγο μεταγενέστεροι βυζαντινοί συγγραφείς, ενώ θα εντοπιστούν τα βασικότερα σημεία της κρίτικής τους. Μέσα από την συγκριτική μελέτη των πηγών θα αναζητηθούν τα αίτια της αναποτελεσματικότητας του βυζαντινού στρατού στην αντιμετώπιση των σελτζουκικών επιδρομών στην ανατολή, με κορυφαία ειδήλωσή της την ήττα των βυζαντινών στρατευμάτων το 1071 στο Μαντζικέρτ, ενώ θα εκτιμηθεί και η αποτελεσματικότητα των μεταρρυθμιστικών μέτρων που έλαβαν οι αυτοκράτορες του 11ου αιώνα στον τομέα της οικονομίας. Οι μαρτυρίες των βυζαντινών ιστορικών και χρονογραφικών έργων θα συνεκτιμηθούν, προκειμένου να προβληθούν ανάγλυφα οι επιτυχημένες ή όχι επιλογές των αυτοκρατόρων της τόσο κρίσιμης περιόδου από τον θάνατο του Βασιλείου Β' έως την άνοδο του Αλεξίου Α' Κομνηνού στον βυζαντινό αυτοκρατορικό θρόνο.

Στόχος του μαθήματος είναι να μελετηθούν οι αλλαγές που επήλθαν στον βυζαντινό πολιτισμό κατά τον 11ο αιώνα, αλλά και να αξιολογηθούν, με βάση τις μαρτυρίες των συγχρόνων, τα

μεταρρυθμιστικά μέτρα που έλαβαν οι αυτοκράτορες της περιόδου, προκειμένου να αντιμετωπίσουν την κρίση (;) που έπληττε την αυτοκρατορία.

IBY 103 ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΕΣ ΤΟΥ 12^{ου} ΑΙΩΝΑ (Σ)

(Α. ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ)

Περίληψη

Στο πλαίσιο του σεμιναρίου θα μελετηθούν οι προσπάθειες επιβίωσης των σταυροφορικών κρατών στην Ανατολή, μετά το τέλος της πρώτης σταυροφορίας, εν μέσω των επιθετικών διαθέσεων των Σελτζουκικών εμιράτων της Μικράς Ασίας, των Φατιμίδων της Αιγύπτου και των άλλων μωαμεθανών ηγεμόνων που τα περιέβαλλαν. Παράλληλα, θα εξεταστούν οι σχέσεις των φιλόδοξων ηγεμόνων τους με την αυτοκρατορική εξουσία της Κωνσταντινούπολης, όπως αυτές διαμορφώθηκαν μετά και από τις αποτυχημένες σταυροφορίες του 1100. Μέσα από βυζαντινές, δυτικές, αραβικές, αρμενικές και άλλες πηγές θα διερευνηθούν οι σχέσεις Βυζαντίου και Δύσης στα πλαίσια της δεύτερης και της τρίτης σταυροφορίας, ενώ θα εξεταστούν οι σχέσεις των Φράγκων ηγεμόνων μεταξύ τους και ο ρόλος της παπικής εκκλησίας.

– Απαιτείται η τακτική παρουσία των φοιτητών στις παραδόσεις.

– Προϋπόθεση συμμετοχής στο μάθημα: γνώση της αγγλικής και μιας δεύτερης ξένης γλώσσας.

Μαθησιακοί στόχοι

Ανάδειξη του ρόλου των Σταυροφορικών κρατών στη μεταβολή του *status* της βυζαντινής αυτοκρατορίας στην ανατολική Μεσόγειο, καθώς και του καθοριστικού ρόλου της παπικής εκκλησίας στην εδραίωση του σταυροφορικού πνεύματος.

Τρόπος εξέτασης

– Υποχρεωτική επίδοση εργασίας.

Συνοπτικό διάγραμμα παραδόσεων

Η παπική εκκλησία και οι σταυροφορίες– Βυζάντιο και Νορμανδοί– Ο ρόλος των ιταλικών ναυτικών πόλεων– Στρατιωτικά τάγματα– Σχέσεις του Βυζαντίου με τους Σελτζούκους και τους Σταυροφόρους– Σχέσεις Βυζαντίου και Μουσουλμάνων στη Συρία και την Παλαιστίνη.

Φροντιστήρια

Στα πλαίσια των δίωρων φροντιστηριακών μαθημάτων αναλύονται και σχολιάζονται αποσπάσματα από βυζαντινές, λατινικές, αραβικές πηγές.

IBY 110 ΘΕΜΑΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ. ΣΧΕΣΕΙΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ ΛΑΟΥΣ ΤΟΥ ΚΑΥΚΑΣΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΤΕΠΙΩΝ, 330–1071

(Κ. ΤΑΚΙΡΤΑΚΟΓΛΟΥ)

Η στρατηγική θέση των δυνάμεων που κυριάρχησαν στον Νότιο Καύκασο (βασιλεία Αρμενίας και Γεωργίας/Ιβηρίας), αλλά και των νομαδικών κρατών που έδρασαν στον Βόρειο Καύκασο (Αλανοί, Βούλγαροι και Χάζαροι) αποτέλεσαν έναν σημαντικό παράγοντα για τη βυζαντινή εξωτερική πολιτική, καθώς αυτά βρέθηκαν στο επίκεντρο της αντιπαράθεσης ανάμεσα στο Βυζάντιο και την Περσία αρχικά, και το Χαλιφάτο αργότερα. Η Αρμενία αποτέλεσε το μήλο της έριδος στην άενη σύγκρουση του Βυζαντίου με την κυρίαρχη δύναμη της Ανατολής (Σασσανίδες Πέρσες, Αραβικό Χαλιφάτο, Σελτζούκοι Τούρκοι), ενώ το χαζαρικό χανάτο αποτέλεσε έναν από τους σημαντικότερους συμμάχους της Αυτοκρατορίας κατά τη διάρκεια των κρίσιμων αγώνων για την επιβίωσή της εναντίον των Αράβων. Ήταν η επέλαση των Σελτζούκων Τούρκων τον 11ο αιώνα που άλλαξε καθοριστικά αυτές τις συνθήκες. Στα πλαίσια δεκαετιών μαθημάτων θα αναλυθεί η εξέλιξη των πολιτικών αυτών σχέσεων, αλλά και των οικονομικών, θρησκευτικών, στρατηγικών και κοινωνικών εξαρτήσεων, καθώς μεγάλο μέρος της αριστοκρατίας της περιοχής διατηρούσαν ιδιαίτερα στενές, και, συχνά, αμφιλεγόμενες σχέσεις με το Βυζάντιο. Σεμιναριακό μάθημα, προβλέπεται απαλλακτική εργασία.

ΙΒΑ 324 Ο ΕΚΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΣΛΑΒΩΝ: ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΟ-ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΤΑ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

(Δ. ΧΑΤΖΗΛΕΛΕΚΑΣ)

Ο εκχριστιανισμός των Σλάβων είχε ως συνέπεια την αλλαγή του πολιτικού και θρησκευτικού χάρτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Σκοπός του μαθήματος είναι η εξέταση της ένταξης των Σλάβων στον χριστιανικό κόσμο, των συνθηκών που οδήγησαν σε αυτήν καθώς και των συνεπειών. Στα πλαίσια δεκατριών (13) μαθημάτων αναμένεται να αναλυθούν οι συνθήκες που δημιουργήθηκαν στην ανατολική και δυτική Βαλκανική μετά την εγκατάσταση των Σλάβων νότια του Δούναβη και οι πολιτικές διαχείρισης αυτών των εξελίξεων. Θα μελετηθούν οι στοχεύσεις της πολιτικής της Κωνσταντινούπολης να διαδώσει τον Χριστιανισμό στις σλαβικές φυλές (εξελληνισμός, ανακατάληψη περιοχών, κ.ά.). Θα ερμηνευτούν οι αιτίες που γέννησαν τον ανταγωνισμό ανάμεσα στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως και στην Εκκλησία της Ρώμης για την πνευματική ηγεσία πάνω στον νέο αυτό χριστιανικό κόσμο. Θα αναλυθούν οι κινήσεις της πολιτικής ηγεσίας του Βυζαντίου (επίδειξη στρατιωτικής ισχύος, εκμετάλλευση της αραβικής απειλής στην Ιταλία, κ.ά.) που επέτρεψαν την τελική επικράτηση της Βυζαντινής εκκλησίας. Θα εξεταστούν οι στοχεύσεις των αρχηγών των προσηλυτισθεισών ηγεμονιών (π.χ. Βουλγαρίας, Μοραβίας) τόσο στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής, όπου προσπάθησαν να εκμεταλλευτούν τον ανταγωνισμό Βυζαντινών–Δυτικών, όσο και στον τομέα της εσωτερικής πολιτικής (εδραίωση της εξουσίας, πολιτιστική ανάπτυξη, θρησκευτικο–κοινωνική ενότητα, κ.ά.). Τέλος, θα αναλυθούν οι ίδιες οι ιεραποστολικές αποστολές, οι πρωταγωνιστές και τα επιτεύγματά αυτών (π.χ. κυοφορία της πρώτης φιλολογικής γλώσσας των Σλάβων, της εκκλησιαστικής σλαβωνικής).

ΕΑΣ 906 ΘΕΜΑΤΑ ΕΛΛΗΝΟΑΡΑΒΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

(Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ)

Σκοπός του μαθήματος είναι η μελέτη θεμάτων σχετικών με την επίδραση του ελληνισμού, και της ελληνικής παιδείας και γραμματείας στους λαούς της Εγγύς και Μέσης Ανατολής, και ιδιαίτερα στον αραβόφωνο πολιτισμό.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση:

- Να χειρίζονται τη σχετική βιβλιογραφία (πηγές και βοηθήματα).
- Να γνωρίζουν τις διόδους και τους τρόπους διάδοσης του «ελληνισμού» στους λαούς της Ανατολής και τον αραβόφωνο πολιτισμό.
- Να περιγράφουν τη μετάδοση στοιχείων της ελληνικής κουλτούρας στον αραβόφωνο πολιτισμό.
- Να επεξεργάζονται κριτικά αποσπάσματα από αραβικές πηγές.
- Να εντοπίζουν στοιχεία της ελληνικής φιλοσοφικής και επιστημονικής διανόησης στην αραβική γραμματεία.
- Να μελετούν απόψεις αραβόφωνων συγγραφέων για τους Έλληνες, την ιστορία και τον πολιτισμό τους.
- Να επισημαίνουν τις επιρροές και τη συμβολή του ελληνισμού στην ανάπτυξη των αραβικών επιστημών και του «αραβικού ανθρωπισμού».

Στο μάθημα θα εξεταστούν τα εξής θέματα:

Εισαγωγικές παρατηρήσεις – ορισμοί. Κέντρα ερεύνης – Ινστιτούτα. Εγκυκλοπαίδειες, εγχειρίδια, συλλογές κειμένων και επιστημονικά περιοδικά.

Εργαλεία έρευνας και πηγές. Τομείς και πεδία ειδίκευσης – «Ελληνισμός»: ορισμοί – παρατηρήσεις.

Ο «ελληνισμός» στην συριακή γραμματεία από την εποχή των κατακτήσεων του Μεγάλου Αλεξάνδρου ως την εμφάνιση του Ισλάμ.

Ο «ελληνισμός» στην περσική γραμματεία από την εποχή των κατακτήσεων του Μεγάλου Αλεξάνδρου ως την εμφάνιση του Ισλάμ.

Η ελληνική γλώσσα και παιδεία στην Εγγύς και Μέση Ανατολή έως τα τέλη του 7^{ου} αι. μ.Χ. Εκπαιδευτικά κέντρα και διαχειριζόμενοι εκπρόσωποι στη φιλοσοφία και τις άλλες επιστήμες.

Η ελληνική παιδεία στις χριστιανικές σχολές των νεστοριανών, ιακωβιτών και μελιτών στην Εγγύς και Μέση Ανατολή. Οι *ṣābī'ūn* της πόλης Χαρράν.

Ο εξαραβισμός της Εγγύς και Μέσης Ανατολής, η ενσωμάτωση στοιχείων των παραδόσεων των λαών της Εγγύς και Μέσης Ανατολής στον υπό διαμόρφωση ισλαμικό πολιτισμό.

Η αρχαία ελληνική κληρονομιά στην αραβική παράδοση. Μεταφράσεις ελληνικών έργων στα Αραβικά (π.χ. Πλάτωνος, Πολιτεία, Αριστοτέλους, Ηθικά Νικομάχεια). Πληροφορίες για τους Έλληνες, την ιστορία και τον πολιτισμό τους στην πρώιμη αραβική γραμματεία.

Αποσπάσματα από το αραβικό έργο του al-Jāhiz (776–869 μ. Χ.) για τους Έλληνες, την ιστορία τους και τον πολιτισμό τους.

Αποσπάσματα από το αραβικό έργο του al-Ya'qūbī (π. 905 μ.Χ) για τους Έλληνες, την ιστορία τους και τον πολιτισμό τους.

Αποσπάσματα από το αραβικό έργο του al-Mas'ūdī (896–956 μ.Χ.) για τους Έλληνες, την ιστορία τους και τον πολιτισμό τους.

Στοιχεία της ελληνικής τέχνης στην πρώιμη ισλαμική τέχνη. Η συμβολή του «ελληνισμού» στην ανάπτυξη του «αραβόφωνου ανθρωπισμού».

Παρουσίαση προαιρετικών εργασιών.

Γραπτή εξέταση

Εργασία προαιρετική

ΕΑΣ 914 ΤΟ ΑΡΑΒΙΚΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΔΑΜΑΣΚΟΥ

(Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ)

Σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση της δημιουργίας του αραβικού βασιλείου με έδρα τη Δαμασκό της Συρίας και της παγίωση της εξουσίας των Αράβων στην περιοχή της Εγγύς και Μέσης Ανατολής.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση:

- Να χειρίζονται τη σχετική βιβλιογραφία (πηγές και βοηθήματα).
- Να γνωρίσουν την ηγεσία και την αραβική δυναστεία που έθεσε τις βάσεις για τη δημιουργία του βασιλείου της Δαμασκού.
- Να περιγράψουν τις αλλαγές που επέφερε η νέα δυναστεία στην πολιτική διοίκηση, στην οικονομία, στην κοινωνία, στη γλώσσα, στη θρησκεία και στον πολιτισμό της περιοχής.
- Να κρίνουν την εξωτερική πολιτική που ακολούθησε η αραβική ηγεσία τόσο προς την Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία όσο και προς άλλα βασίλεια και άλλους λαούς.
- Να δίνουν εξηγήσεις για τους λόγους για τους οποίους οι Άραβες δεν αφομοιώθηκαν από τους λαούς που κατέκτησαν, αλλά αντιθέτως πέτυχαν να θέσουν τις βάσεις για την δημιουργία νέων πολιτικών δομών και ενός καινούργιου πολιτισμού.

Στο μάθημα θα εξεταστούν τα εξής θέματα:

Εισαγωγικές και βιβλιογραφικές παρατηρήσεις. Πηγές για την υπό εξέταση ιστορική περίοδο (7^{ος} – 8^{ος} αι. μ. Χ.). Το ιστορικό πλαίσιο – Υστερη Αρχαιότητα – Αυτοκρατορίες – η διάδοση του μονοθεϊσμού – περιφερειακοί λαοί.

Η εμφάνιση του Ισλάμ – αραβικές φυλές – ο έλεγχος περιοχών της Εγγύς και Μέσης Ανατολής από αραβικά στρατεύματα.

Η Ομαγιαδική οικογένεια – ο πρώτος εμφύλιος πόλεμος (*fitna*) – η μεταφορά της εξουσίας στη Δαμασκό της Συρίας.

Οι Σουφιανίδες – εσωτερική και εξωτερική πολιτική του Mu'āwīya (661–680 μ.Χ.) – εκστρατείες κατά της Κωνσταντινούπολης.

Ο δεύτερος εμφύλιος πόλεμος. Η άνοδος στην εξουσία των Μαρουανιδών.

Διοικητικές, νομισματικές, φορολογικές, γλωσσικές και άλλες μεταρρυθμίσεις του 'Abd al-Malik (685–705 μ.Χ.).

Η επέκταση των κατακτήσεων: Η κατάκτηση της Ισπανίας.

Η μεγάλη εκστρατεία κατά του Βυζαντίου και η πολιορκία της Κωνσταντινούπολης το 717 μ.Χ.

Διοικητικές, φορολογικές, θρησκευτικές και άλλες μεταρρυθμιστικές διατάξεις του 'Umar II (717–720 μ.Χ.).

Η υποτιθέμενη αλληλογραφία 'Umar II και του Ρωμαίου αυτοκράτορα Λέοντα Γ' (716/7–741 μ. Χ. Το εικονοκλαστικό διάταγμα του Yazīd II (720–724 μ.Χ.)

Η εσωτερική και εξωτερική πολιτική και οι μεταρρυθμίσεις στην οικονομία και το στρατό του Hishām (724–743 μ. Χ.).

Ο τρίτος εμφύλιος πόλεμος και η πτώση του αραβικού βασιλείου.

Παρουσίαση προαιρετικών εργασιών.

Γραπτή εξέταση

Εργασία Προαιρετική

ΕΑΣ 922 ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ (7^{ος}–10^{ος} ΑΙΩΝΑΣ μ.Χ.)

(Θ. ΖΑΜΠΑΚΗ)

Σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση των χριστιανικών κοινοτήτων, το νομικό και κοινωνικό καθεστώς των χριστιανών που ζούσαν μέσα στην πρώιμη μουσουλμανική κοινωνία.

Το περιεχόμενο του μαθήματος αναφέρεται στις χριστιανικές κοινότητες που παρέμειναν και έζησαν στις περιοχές της Εγγύς και Μέσης Ανατολής, τις οποίες κατέλαβαν τα αραβομουσουλμανικά στρατεύματα και παγίωσαν την εξουσία τους από το δεύτερο τέταρτο του έβδομου αιώνα και εξής. Θα εξεταστεί το νομικό καθεστώς, όπως βαθμιαία διαμορφώθηκε από τις αρχικές συνθήκες που παραχώρησαν οι κατακτητές, και όπως εξελίχθηκε με βάση μεταγενέστερα διατάγματα. Τέτοιοι νομικοί κανόνες που αναφέρονται σε καθήκοντα και δικαιώματα των χριστιανών απαντούν σε σωζόμενα έργα μουσουλμάνων νομομαθών που αποτελούν μέρος του ισλαμικού νόμου. Επίσης, θα εξεταστεί η κοινωνική θέση των χριστιανών, η οργάνωσή τους σε κοινότητες, η κατά περίπτωση συμμετοχή τους στη διοίκηση και η σχέση τους με την ηγετική ομάδα των μουσουλμάνων. Θα μελετηθούν παραδείγματα συνθηκών, διαταγμάτων ή άλλα σχετικά αποσπάσματα.

ΙΕΠ 401 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΔΥΣΗΣ (4^{ος}–15^{ος} αι.)

(Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα αυτό αποτελεί μία σύντομη ανασκόπηση της ιστορικής και πολιτισμικής εξέλιξης στη δυτική Ευρώπη κατά τη διάρκεια της μεσαιωνικής περιόδου. Θα εξετάσουμε τις επιπτώσεις της εγκατάστασης των γερμανικών φύλων στα ρωμαϊκά εδάφη, την άνοδο της παποσύνης, τις περιφερειακές περιοχές όπως η Αγγλία και η Ιβηρική, την ύπαρξη δύο αυτοκρατοριών, τις Σταυροφορίες, και τις εξελίξεις στο μοναστικό, πολιτιστικό και οικονομικό τομέα. Βασικός στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με τις βασικές πτυχές της ιστορίας του δυτικού μεσαίωνα, μία πρώτη γνώση της κατηγοριοποίησης των πηγών, καθώς και μία πρώτη κριτική αποτίμηση της σημασίας θεσμών και γεγονότων που αναλύονται κατά τις παραδόσεις. Αποτέλεσμα του μαθήματος αναμένεται να είναι η μετέπειτα γνώση, έστω, βασικών πτυχών και εξελίξεων του Ευρωπαϊκού μεσαίωνα και η δυνατότητα να εντάξουν οι φοιτητές αυτά που έμαθαν μέσα στα πλαίσια των εξελίξεων στην Ευρώπη.

**Β. ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2021–2022***

ΚΩΔ.	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΙΝΕ	ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
393β	Εισαγωγή στη Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (19ος–20ός αιώνας: Η Ελληνική Επανάσταση του 1821: Η Ευρωπαϊκή διάσταση	Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ	Γ' (Υπ.)
354	Ιστορία των γυναικών στην Ελλάδα, 19 ^{ος} –20 ^{ος} αιώνας	Λ. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
408	Η Ελλάδα στο Μεσοπόλεμο	Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
110	Κοινωνικές διεκδικήσεις και φοιτητικές κινητοποιήσεις στην Ελλάδα (20ος αιώνας)	Γ. ΣΟΥΒΛΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
342	Η ελληνική χερσόνησος την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας, Ι (μέσα 15 ^{ου} –17 ^{ος} αι.)	Γ. ΤΖΕΔΟΠΟΥΛΟΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
ΙΕΠ	ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ		
444	Εισαγωγή στη σύγχρονη ευρωπαϊκή ιστορία	Α. ΜΑΧΑΙΡΑ	Γ' (Υπ.)
450	Βενετοκρατία και βενετοκρατούμενες ελληνικές χώρες	ΑΙΚ. ΖΑΡΙΔΗ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
398	Η πολιτιστική ζωή στην Ευρώπη 19 ^{ος} –20 ^{ος} αι	Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
429	Η εποχή του ιμπεριαλισμού και της αποικιοκρατίας	Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)
413	Πανεπιστήμια–φοιτητικά κινήματα–λαϊκές εξεγέρσεις στην Ευρώπη του 19ου αιώνα	Γ. ΣΟΥΒΛΗΣ	Ε', Ζ', (Επ. Υπ.)

* Οι διδάσκοντες/ουσες του Τομέα Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων, που προσφέρουν ένα μάθημα ανά εξάμηνο, διδάσκουν και στα σεμινάρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Νεότερος και Σύγχρονος Κόσμος: Ιστορία, Λαογραφία, Ανθρωπολογία»

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΙΝΕ 393β ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (19^ος–20^ος ΑΙΩΝΑΣ): Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821: Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

(Α. ΜΑΝΔΥΛΑΡΑ)

Γενικές επισημάνσεις – Σιοπός του μαθήματος

Το μάθημα εξετάζει το κορυφαίο γεγονός της Ελληνικής Επανάστασης του 1821 στην ευρωπαϊκή του διάσταση. «Αγαπημένο παιδί» της ελληνικής ιστοριογραφίας, ο δωδεκαετής αγώνας των Ελλήνων για ανεξαρτησία από την Οθωμανική αυτοκρατορία και συγκρότησης εθνικού νεοτερικού κράτους στην άκρη της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, έχει εμπλουτιστεί, τα τελευταία χρόνια, από αξιόλογες μελέτες της ευρωπαϊκής ερευνητικής παραγωγής. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, το μάθημα διερευνά τις ιστορικές, πολιτικές, οικονομικές και πολιτισμικές διαστάσεις του ελληνικού επαναστατικού φαινομένου, αξιοποιώντας τις σύγχρονες, διεθνείς, ιστοριογραφικές προσεγγίσεις που τοποθετούν το συγκεκριμένο γεγονός στο ευρύτερο επαναστατικό κύμα το οποίο κατακλύζει την Ευρώπη και τον κόσμο στα τέλη του 18ου και τις αρχές του 19ου αιώνα. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, το μάθημα θα διερευνήσει τα εθνικά–κρατικά αφηγήματα του 19ου και του 20ού αιώνα, σύμφωνα με τα οποία η Ελληνική Επανάσταση κατέχει κυρίαρχη θέση, στα πλαίσια των εθνικών επετείων και κάθε είδους δημόσιου λόγου όπου αποτυπώνονται τα εκάστοτε εθνικά οράματα/διεκδικήσεις.

Θα μας απασχολήσουν οι όροι υπό τους οποίους οι ελληνικές κοινωνίες της οθωμανικής επικράτειας προσέλαβαν τις ιδεολογίες του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού και της Γαλλικής Επανάστασης, οι οσμώσεις αλλά και οι αντιπαλότητες των νεωτερικών ιδεών με τον παραδοσιακό κόσμο των οθωμανοκρατούμενων περιοχών όπου ξέσπασε και επικράτησε ο αγώνας, τα πολιτικά–διοικητικά όργανα και τα κείμενα που συγκροτήθηκαν, οι κυριότερες πολεμικές επιχειρήσεις και τα όρια του ανταρτοπολέμου, οι Ευρωπαίοι και Βαλκάνιοι «μαχητές της ελευθερίας» που προσέτρεξαν στα μέτωπα καθώς και η διεθνής διπλωματία, όταν μετά τη Ναυμαχία του Ναβαρίνου, τον Οκτώβριο του 1827, οι Μεγάλες Δυνάμεις ανταγωνίζονταν για το ελληνικό ζήτημα. Η θεσμοθέτηση της εθνικής επετείου το 1838 κατά την Οθωμανική βασιλεία, οι επετειακοί δημόσιοι λόγοι της πρώτης εκατονταετηρίδας της και η αναπαραγωγή ενός συγκεκριμένου νοήματος της Επανάστασης στα σχολεία του ελληνικού κράτους, θα ολοκληρώσουν τους βασικούς άξονες του μαθήματος.

Συνοπτικό Διάγραμμα Διαλέξεων

1. Ο Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός κατά τα Ρομαντικά χρόνια: ιδεολογίες και νοοτροπίες στην ελληνική ανατολή του τέλους του 18ου και τις αρχές του 19ου αιώνα
2. Η επανάσταση του «έθνους» και το ορθόδοξο «γένος»
3. Οι πολεμικές επιχειρήσεις στη Μολδοβλαχία: σχεδιασμοί, αποτυχίες, ηρωϊσμός και κατακραυγή
4. Η Πελοπόννησος, οι προεστοί και ο Κολοκοτρώνης
5. Το Αιγαίο στις φλόγες: ανταρσίες και η εισπρατεία των ναυτικών μοιρών
6. Η Επανάσταση στη Στερεά Ελλάδα και ο Γεώργιος Καραϊσκάκης
7. Επαναστατικός αγώνας και Τρομοκρατία σε πολλές οθωμανοκρατούμενες περιοχές
8. Οι Μαχητές της Ελευθερίας και τα όρια του Φιλελληνισμού
9. Οι επαναστατημένοι θεσμοθετούν: τοπικά πολιτεύματα και εθνοσυνελεύσεις
10. Η δημοσιονομική πολιτική, 1821–1827
11. Η δεύτερη περίοδος του αγώνα και ο Καποδίστριας
12. Η Βασιλεία του Όθωνα και ο «πόλεμος της μνήμης»: η θεσμοθέτηση της εθνικής επετείου του 1821 και τα απομνημονεύματα των αγωνιστών
13. Δημόσιες επετειακές αφηγήσεις της Επανάστασης: από το 1821 στο 1922

ΙΝΕ 354 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 19^{ος}– 20^{ος} ΑΙΩΝΑΣ
(Λ. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ)

Περίληψη

Το μάθημα εισάγει στην ιστοριογραφία αναλύοντας το πώς η ιστορία των γυναικών διαμορφώθηκε ως διακριτός κλάδος της σύγχρονης κοινωνικής ιστορίας διεθνώς. Με ειδική αναφορά στην Ελλάδα, παρουσιάζεται η ιστορία των γυναικών στην σύγχρονη Ελλάδα. Εξετάζονται ειδικότερα ζητήματα όπως: η εκπαίδευση των γυναικών και οι διαφοροποιημένοι στόχοι της, η εργασία των γυναικών και οι διακρίσεις τις οποίες υφίστανται σε όλους τους εργασιακούς χώρους (στο χωράφι, στο εργοστάσιο, στις υπηρεσίες), οι κοινωνικοί καταμερισμοί, η σταδιακή συγκρότηση της φεμινιστικής συνείδησης και του γυναικείου κινήματος, το αίτημα για την απόκτηση πολιτικών δικαιωμάτων και η ενσωμάτωση των γυναικών στο ελληνικό πολιτικό σύστημα, η υιοθέτηση από το κράτος μιας κοινωνικής πολιτικής που βασίζεται σε διακρίσεις φύλου, οι σεξουαλικές σχέσεις και η σεξουαλική απελευθέρωση.

Στόχοι του μαθήματος

α) να εισάγει τον φοιτητή/τη φοιτήτρια στο διακριτό ιστοριογραφικό κλάδο της ιστορίας των γυναικών β) να βοηθήσει τον φοιτητή/τη φοιτήτρια να κατανοήσουν τη θέση των γυναικών στην ιστορία γ) να εισάγει τον φοιτητή/τη φοιτήτρια στη λογική της ιστορικής έρευνας στην ιστορία.

Αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα μπορούν α) να εξηγούν στην ιστορική τους διάσταση τις αιτίες και τις συνέπειες της κατώτερης θέσης των γυναικών στην ελληνική κοινωνία, β) να ερμηνεύουν την ανάδυση και ανάπτυξη του φεμινιστικού κινήματος και του αγώνα για τα πολιτικά δικαιώματα, γ) να προσδιορίζουν τους λόγους που συνέβαλαν στην ανάπτυξη του φεμινιστικού κινήματος και να αναφέρονται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, δ) να εντάσσουν στο ορθό χρονολογικό και ιστορικό πλαίσιο τα ποικίλα ιστορικά φαινόμενα που αφορούν στην ιστορία των γυναικών και να κατανοούν βασικούς ιστορικούς όρους (λ.χ. «φεμινισμός»), ε) να γνωρίζουν τα βασικά ιστοριογραφικά ρεύματα στην ιστορία των γυναικών.

Τρόπος εξέτασης

Γραπτή εξέταση αποτελούμενη από ερωτήσεις διαβαθμισμένης δυσκολίας που θα περιλαμβάνουν: α) Κατανόηση και ανάλυση ιστορικής πηγής β) Ορισμούς εννοιών και ιστορικών όρων γ) Ερώτηση ανάλυσης και σύνθεσης.

Προαιρετικές εργασίες. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες ενθαρρύνονται να αναλάβουν μικρές εργασίες 2.500–3.000 λέξεων. Οι εργασίες θα βασίζονται στην παρουσίαση και ανάλυση δύο–τριών βασικών κειμένων. Αποβλέπουν στην εξοικείωση των φοιτητών με τους τρόπους ανάγνωσης ενός ιστορικού κειμένου, τη πραγμάτευση ενός ιστορικού θέματος και τη συγγραφή μιας ιστορικής ανάλυσης. Η εργασία θα προσμετράται στην τελική βαθμολογία με έως και 3 βαθμούς, εφόσον η επίδοση στις γραπτές εξετάσεις είναι τουλάχιστον πέντε (5).

Διάγραμμα μαθημάτων

1. Εισαγωγή: Τι είναι η ιστορία των γυναικών; Η γέννηση του ιστοριογραφικού ενδιαφέροντος διεθνώς και στην Ελλάδα.
2. Ιστορία των γυναικών: Η διχοτομία «φύση» – «πολιτισμός».
3. Η νομική και κοινωνική θέση των γυναικών στην Ελλάδα τον 19^ο αιώνα και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα (δικαιώματα, οικογένεια, εκπαίδευση, εργασία).
4. Η εκπαίδευση των γυναικών τον 19^ο αιώνα και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα I: εκπαίδευση «εις τα του οίκου» και το διδασκαλικό επάγγελμα. Προσπάθειες μεταρρύθμισης.
5. Η εργασία των γυναικών στο σπίτι και έξω απ' αυτό, 19^{ος}– α' μισό 20^{ου} αιώνα.
6. Οι απαρχές του φεμινιστικού κινήματος. Γυναικείες και πολιτική. Γυναικείες οργανώσεις.
7. Ο ελληνικός Μεσοπόλεμος: αλλαγές και συνέχειες όσον αφορά την κοινωνική θέση των γυναικών, την εκπαίδευση, την εργασία. Η μαζική είσοδος των γυναικών στη μισθωτή εργασία.
8. Το φεμινιστικό κίνημα του Μεσοπολέμου. Ο αγώνας για τα πολιτικά δικαιώματα.

9. Η θέση των γυναικών στο καθεστώς Μεταξά (1936–1940). Σύγκριση με τις απόψεις για τη θέση των γυναικών στο φασισμό και ναζισμό.
10. Οι γυναίκες στην Κατοχή και την Αντίσταση: η είσοδος στη δημόσια σφαίρα.
12. Οι Ελληνίδες στη μεταπολεμική εποχή: Δικαίωμα ψήφου (1952), αλλαγές στην εκπαίδευση και εργασία. Το νέο θεσμικό πλαίσιο και η κατάκτηση της ισότητας. Οι γυναίκες στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία (1960–1980) και το νέο φεμινιστικό κίνημα.
13. Σεξουαλικές σχέσεις, σεξουαλική χειραφέτηση, ιστορία της σεξουαλικότητας.

INE 408 Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟ (Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ)

Περίληψη: Το μάθημα αναλύει τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ιστορίας κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου και εστιάζει την προσοχή του στην ανάλυση των μεταβαλλόμενων ή σταθερών δομών της πραγματικότητας στην Ελλάδα. Ειδικότερα, καλύπτεται χρονικά η περίοδος από την Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 έως την έναρξη του Ελληνοϊταλικού πολέμου το 1940. Στο μάθημα εξετάζονται, κατά θεματικό τρόπο, ζητήματα, τα οποία σχετίζονται με την οργάνωση του κράτους, την λειτουργία των πολιτικών θεσμών καθώς και την διαμορφούμενη εσωτερική και εξωτερική πολιτική κατά την μεσοπολεμική περίοδο. Επιπρόσθετα, θα μας απασχολήσουν θέματα, τα οποία αφορούν την προσφυγική ή υπερπόντια μετανάστευση, τις σταθερές και τις μεταβολές στην οικονομία όπως και τον αστικό εκσυγχρονισμό. Στην ίδια κατεύθυνση θα αναλυθούν ζητήματα σχετικά με την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, το εργατικό κίνημα και την αντιμετώπιση κοινωνικών φαινομένων, όπως αυτό της ληστείας. Εξετάζονται επίσης θέματα που αφορούν την πνευματική και πολιτισμική ζωή κατά την εξεταζόμενη περίοδο. Στους φοιτητές προβάλλεται σχετικό ιστορικό αρχειακό υλικό (βίντεο) για την περίοδο του Μεσοπολέμου από το Ιστορικό Κινηματογραφικό Αρχείο της ΕΡΤ. Θα επιδιωχθεί η πραγματοποίηση μιας επίσκεψης στα Γενικά Αρχεία του Κράτους και στην Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών.

Μαθησιακοί στόχοι: Γενικότερα, στόχος του μαθήματος είναι να εισαχθούν οι φοιτητές στη θεωρητική συζήτηση για τα ιστορικά δεδομένα της περιόδου του Μεσοπολέμου. Ομοίως, να μνηθούν στην βασική για το θέμα βιβλιογραφία, στην κριτική προσέγγιση των πηγών (που παρουσιάζονται και αναλύονται κατά τις παραδόσεις) και στην τεχνική της συγγραφής μιας ιστορικής εργασίας.

Τρόπος εξέτασης: Γραπτές εξετάσεις στο θεωρητικό μέρος. Ενθαρρύνεται επίσης η εκπόνηση εργασίας η οποία, εφόσον κριθεί επαρκής μπορεί να βελτιώσει την τελική βαθμολογία κατά ένα ή δύο βαθμούς.

Συνοπτικό διάγραμμα παραδόσεων: Ανάμεσα σε δύο πολέμους: πηγές, στόχοι και μεθοδολογικά εργαλεία της ιστορικής έρευνας για την εξεταζόμενη περίοδο. Οι εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις, η εξωτερική πολιτική, ο συνταγματικός φιλελευθερισμός, η πολιτική εξουσία και η οργάνωση. Η Ελλάδα με τους πρόσφυγες. Κοινωνία, παραβατικές συμπεριφορές και καταστολή. Οι εξελίξεις στην οικονομία. Εκπαίδευση και τέχνη. Ο Ελληνισμός της διασποράς και η διάσταση του φαινομένου της υπερατλαντικής μετανάστευσης. Η Μεταξική περίοδος (1936–1940).

Διάγραμμα μαθημάτων:

1ο μάθημα: Ανάμεσα σε δύο πολέμους: πηγές, στόχοι και μεθοδολογικά εργαλεία της ιστορικής έρευνας για την εξεταζόμενη περίοδο. Ο Μεσοπόλεμος στη μακρά διάρκεια της νεώτερης ιστορίας.

2ο μάθημα: Οι εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις και οι διεθνείς σχέσεις της Ελλάδας μετά την πτώση του Μικρασιατικού μετώπου. Οι σταθερές και οι μεταβολές σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο.

3ο μάθημα: Η Ελλάδα με τους πρόσφυγες. Η άφιξη, τα μέτρα περιθάλψης, η προσαρμογή και η αποικιάσταση. Εθνολογική αναμόρφωση και αστικοποίηση. Πολιτικές, οικονομικές, αγροτικές και κοινωνικές παράμετροι.

4ο μάθημα: Κοινωνία, παραβατικές συμπεριφορές και καταστολή κατά τον Μεσοπόλεμο. Ποινικές παραβάσεις, το φαινόμενο της ληστείας και τα γενεσιουργά αίτια τους. Ζητήματα ελευθερίας της έκφρασης και ποινικοποίησης της πολιτικής ζωής.

5ο μάθημα: Οι εξελίξεις στην οικονομία. Ανασυγκρότηση και οικονομική κρίση. Αναπτυξιακές στρατηγικές στο πλαίσιο της αγροτικής οικονομίας, της εμπορικής ναυτιλίας και του τουρισμού. Η ανάπτυξη της βιομηχανίας και η σταθεροποίηση του τραπεζικού συστήματος.

6ο μάθημα: Εκπαίδευση και τέχνη κατά τον Μεσοπόλεμο. Ζητήματα Ανώτατης εκπαίδευσης και η ίδρυση του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Οι βενιζελικές μεταρρυθμίσεις στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το θέατρο και η καθιέρωση του κινηματογράφου. Η κίνηση των ιδεών, ο μοντερνισμός και το ιδεολόγημα της «ελληνικότητας».

7ο μάθημα: Ο Ελληνισμός της διασποράς και η διάσταση του φαινομένου της υπερατλαντικής μετανάστευσης. Οι Έλληνες στις ΗΠΑ και η οργάνωση της ελληνοαμερικανικής κοινότητας. Ανάλυση πηγών από το Αμερικανικό αρχείο μεταναστών του Ellis Island. Οι ελληνικές παροικίες κατά την Μεσοπολεμική εποχή.

8ο μάθημα: Η εξωτερική πολιτική κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου: α. Προσπάθειες Βαλκανικής ενότητας, β. Το ελληνοϊταλικό σύμφωνο φιλίας, γ. Η ελληνοτουρκική προσέγγιση, δ. Η εξωτερική πολιτική του Ελευθερίου Βενιζέλου κατά την περίοδο 1928– 1932.

9ο μάθημα: Ο συνταγματικός φιλελευθερισμός, η πολιτική εξουσία και η οργάνωση της κατά τον Μεσοπόλεμο. Η ενίσχυση της εκτελεστικής εξουσίας και η διείσδυσή της στο νομοθετικό πεδίο. Η εναντίωση του Κράτους στην αριστερά. Η πολιτική πρόταση του Αλέξανδρου Παπαναστασίου και η ανακήρυξη της δημοκρατίας.

10ο μάθημα: Η πορεία προς την Μεταξική δικτατορία της 4ης Αυγούστου. Το κίνημα του Μαρτίου του 1935, η παλινόρθωση της μοναρχίας και η κατολίθωση προς την δικτατορία. Η εγκαθίδρυση του «Νέου Κράτους» και οι φορείς του. Μέθοδοι καταστολής, μαζικές συλλήψεις και εκτοπισμοί.

11ο μάθημα: Η Μεταξική περίοδος (1936–1940). Ιδεολογικές συνιστώσες της δικτατορίας, προπαγανδιστικοί μηχανισμοί και κυβερνητικές στοχεύσεις. Η παρέμβαση στο χώρο των νέων με την Εθνική Οργάνωση Νεολαίας (ΕΟΝ). Η αντίδραση στη δικτατορία. Η Ελλάδα μεταξύ της Αγγλίας και των δυνάμεων του άξονα.

12ο μάθημα: Προβολή στους φοιτητές σχετικού ιστορικού αρχειακού υλικού (βίντεο) για την περίοδο του Μεσοπολέμου από το Ιστορικό Κινηματογραφικό Αρχείο της ΕΡΤ. Το μάθημα επικεντρώνεται στην προβολή των «Επικαιρίων» του Μεσοπολέμου και στην ανάλογη ανάλυση και κριτική.

13ο μάθημα: Γενική σύνοψη και τελικά συμπεράσματα. Παρουσίαση των εργασιών από τους φοιτητές.

ΙΝΕ 110 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ (20^{ος} ΑΙΩΝΑΣ)

(Γ. ΣΟΥΒΛΗΣ)

Το μάθημα εξετάζει τη δραστηριοποίηση της φοιτητικής νεολαίας σε επίπεδο συλλογικών διεκδικήσεων τον 20ό αιώνα στον ελληνικό χώρο. Το μάθημα αποσκοπεί στη διερεύνηση των τρόπων με τους οποίους οι φοιτητές απέκτησαν πολιτική συνείδηση και κινητοποιήθηκαν με βάση ευρύτερα πανεπιστημιακά, πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά ζητήματα. Η δημόσια εκδήλωση φοιτητικής διαμαρτυρίας χαρακτηριζόταν από μία ασυνέχεια ανάμεσα στη μεσοπολεμική και την μεταπολεμική εποχή. Η συλλογική πολιτική δράση, δηλαδή, κατά την προπολεμική περίοδο αποτελούσε ένα περιθωριακό περισσότερο και ασυνεχές γεγονός σχετικά με τις ευρύτερες πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις, σε αντίθεση με τις πολιτικοκοινωνικές εξελίξεις από τη δεκαετία του 1950 και μετά. Γενικότερα, το μάθημα θα προβεί σε μία περιοδολόγηση της ιστορίας του φοιτητικού κινήματος.

Θα παρουσιαστούν οι φοιτητικές κινητοποιήσεις από τα «Ευαγγελικά» του 1901 και τα «Συνταγματικά» του 1911 έως την υποστήριξη του δημοτικισμού και την μεσοπολεμική

διχοτομία εθνικοφροσύνης και αριστεράς που χαρακτήρισε τις κινητοποιήσεις κατά τον μεσοπόλεμο. Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στην μεταπολεμική εποχή, την περίοδο της Δικτατορίας του 1967 και στον ρόλο και τα χαρακτηριστικά του αντιδικτατορικού φοιτητικού κινήματος, καθώς και στα χρόνια της Μεταπολίτευσης με τις προοδευτικές επιδιώξεις.

ΙΝΕ 342 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ, Ι (ΜΕΣΑ 15^{ου}–17^{ου} ΑΙ.)

(Γ. ΤΖΕΔΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα έχει ως αντικείμενο την εξέταση των γεγονότων και εξελίξεων που συντελούνται στην, υπό οθωμανική κυριαρχία, ελληνική χερσόνησο από την κατάκτηση της Κωνσταντινούπολης ως τα τέλη του 17ου αιώνα. Ειδικότερα, το μάθημα θα εξετάσει την οικονομία και την κοινωνία των περιοχών που εντάσσονται αυτή την περίοδο στην πολιτική–διοικητική και στρατιωτική δομή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Θα αναλυθούν, ενδεικτικά: οι σχέσεις των ελληνορθόδοξων και άλλων χριστιανικών, μουσουλμανικών και εβραϊκών πληθυσμών, οι όροι συνύπαρξης των εθνοτικών, θρησκευτικών πληθυσμών, ο ρόλος του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κων/πόλεως, ο κοινοτικός θεσμός, οι μεταβολές του γαιοκτητικού και του φορολογικού συστήματος, το ζήτημα των εξισλαμισμών, οι θεσμικές ελευθερίες, οι περιορισμοί και οι διάφοροι καταναγκασμοί, οι σχέσεις της οθωμανικής εξουσίας με τις κοινωνίες της ελληνικής χερσονήσου, οι πληθυσμιακές μετακινήσεις, οι τοπικές κοινωνίες, η μελέτη των κατά τόπους οικονομιών (αγροτικών, κτηνοτροφικών, βιοτεχνικών, εμπορικών), οι κατά τόπους εξεγέρσεις.

Η μελέτη των ανωτέρω ζητημάτων θα ενταχθεί στους ευρύτερους οικονομικούς χώρους των Βαλκανίων, της Ευρώπης και της ανατολικής Μεσογείου ώστε να αναδειχθούν, τόσο οι τοπικές ιδιομορφίες, όσο και η μεταβαλλόμενη θέση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στο διακρατικό σύστημα της εποχής. Βασικός στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητριών και των φοιτητών με την κριτική προσέγγιση φαινομένων της συγκυρίας, της μέσης και της μακράς διάρκειας, καθώς και η κατανόηση σχέσεων αλληλεξάρτησης ανάμεσα στις πολιτικές μεταβολές και τα κοινωνικο–οικονομικά φαινόμενα.

ΙΕΠ 444 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Α. ΜΑΧΑΪΡΑ)

Διάγραμμα

1^η εβδομάδα: Διάγραμμα του μαθήματος: κεφάλαια των βιβλίων που περιλαμβάνονται στην ιστοσελίδα e–course, παρουσίαση της βιβλιογραφίας. Εξέταση και θεματικός προσανατολισμός για τα βιβλία που προτείνονται ως συγγράμματα στο «Εύδοξο». Έντυπο χρονολόγιο (περιλαμβάνεται στην ιστοσελίδα e–course) για την περίοδο 1789–1994.

Περιοδολόγηση της σύγχρονης ευρωπαϊκής ιστορίας. Εισαγωγή στη γαλλική Επανάσταση 1789–1793, 9η Θερμιδόρ, Διεθνήτριο, πραξικόπημα της 18ης Μπρυμαίρ από τον Ναπολέοντα Βοναπάρτη.

2^η εβδομάδα: Οι πόλεμοι του Ναπολέοντα, η ευρωπαϊκή σύγκρουση, η Παλινόρθωση. 1830–1848: η ανάδυση του εργατικού ζητήματος. Συζήτηση για τη συγκρότηση της ιστορικής επιστήμης το 19^ο αιώνα και τη σημασία αυτής της εξέλιξης για την ιστοριογραφία του ΧΧου αιώνα.

3^η εβδομάδα: 1850–1892: Εξετάζουμε τους όρους της ευρωπαϊκής ανάπτυξης, την εμφάνιση και την επέκταση της «Μεγάλης Ύφεσης» του 19^{ου} αι., τις αλλαγές στην οικονομική πολιτική των κρατών στο πεδίο της βιομηχανικής ανάπτυξης, των εξωτερικών συναλλαγών και του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

4^η εβδομάδα: Προστατευτική πολιτική (εθνική πολιτική οικονομία) στο εσωτερικό των ευρωπαϊκών κοινωνιών και ιμπεριαλιστική πολιτική στο πεδίο της εξωτερικής τους ανάπτυξης. Διεθνοποίηση της οικονομίας και εδραίωση της αγγλο–γερμανικής οικονομικής σύγκρουσης. Θεωρίες για τον ιμπεριαλισμό ως στάδιο της καπιταλιστικής ανάπτυξης.

5^η εβδομάδα: Σύνδεση των ευρωπαϊκών κρατικών πολιτικών με την ανάπτυξη της εργατικής τάξης και τη συγκρότησή της στο χώρο της πολιτικής και του συνδικαλισμού. Εξέταση της πορείας εκπροσώπησης των εργατικών στρωμάτων σε Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Γερμανία.

6^η εβδομάδα: Ιστοριογραφικές προσεγγίσεις των αιτιών του Α' Π.Πολέμου. Αφήγηση του πολέμου, πέντε χρόνια ενός ατέλειωτου πολέμου, τόποι και πρόσωπα (άνδρες και γυναίκες στη σύρραξη).

7^η εβδομάδα: Πόλεμος και μνήμη: πώς οι ιστορικοί προσεγγίζουν τη σύρραξη και τα ίχνη του πολέμου. Πόλεμος και επανάσταση: εξεγέρσεις στο δυτικό μέτωπο και επανάσταση στη Ρωσία.

8^η εβδομάδα: Η συνθήκη των Βερσαλλιών και οι επιρριτές της. Πολιτικές εξελίξεις στη Γερμανία: η δημοκρατία της Βαϊμάρης, εργατικά συμβούλια και ιδεολογικές ζυμώσεις, κοινωνικές συγκρούσεις και πολιτικές ισορροπίες. Η πληθωριστική κρίση των αρχών της δεκαετίας του 1920.

9^η εβδομάδα: Φασισμός, εθνικοσοσιαλισμός και αντισημιτισμός. Συζήτηση για την κρίση του φιλελευθερισμού και του κοινοβουλευτισμού στην Ευρώπη, θεωρίες του φασιστικού φαινομένου.

10^η εβδομάδα: Πώς έφτασαν οι ΗΠΑ στο κραχ του 1929. Επιπτώσεις στις ευρωπαϊκές χώρες και εθνικές επιλογές ανάκαμψης. New Deal και πολιτικές απασχόλησης. Το κομμουνιστικό στρατόπεδο απέναντι στην κρίση του καπιταλισμού και τις πολιτικές επιλογές της Ευρώπης.

11^η εβδομάδα: Τα λαϊκά μέτωπα στην Ισπανία και τη Γαλλία. Ο ισπανικός εμφύλιος, η βρετανική και γαλλική πολιτική της μη παρέμβασης, οι συμφωνίες του Μονάχου και η στάση της Σοβιετικής Ένωσης.

12^η εβδομάδα: Β' Π.Πόλεμος: από τον Blitzkrieg στην κατοχή της Ευρώπης. Οι ευρωπαϊκές χώρες απέναντι στην Νέα γερμανική Τάξη, δωσιολογισμός και αντίσταση. Η μεταπολεμική τάξη: οι συμφωνίες του Bretton Woods, το σχέδιο Μάρσαλ και η παγίωση του Ψυχρού Πολέμου.

13^η εβδομάδα: Η Χρυσή Εποχή των ευρωπαϊκών κοινωνιών, πλήρης απασχόληση, κράτος πρόνοιας και περιβαλλοντική καταστροφή. Η απο-αποικιοποίηση και η πετρελαιϊκή κρίση.

Στόχοι του μαθήματος:

1. Να εισαγάγει τους φοιτητές στην ιστορική μελέτη της σύγχρονης ευρωπαϊκής ιστορίας του 18^{ου}, 19^{ου} και του 20^{ου} αι.
2. Να προτείνει διάφορες οπτικές προσέγγισης των εξελίξεων στα ευρωπαϊκά κράτη: πολιτική, κοινωνική, οικονομική, ιδεολογική κ.ο.κ.
3. Να ενημερώσει τους φοιτητές για τις διαφορετικές ιστοριογραφικές προσεγγίσεις σε κοινωνικά/οικονομικά/πολιτικά φαινόμενα: επανάσταση, πόλεμος, οικονομική κρίση, φασισμός, ολοκληρωτισμός κ.ο.κ.
4. Να κινητοποιήσει τις ικανότητες των φοιτητών στη διαμόρφωση ερωτημάτων και προβληματισμών, στην αναζήτηση συνδέσεων, συνεχειών και τομών στις ιστορικές εξελίξεις, στην ανάλυση, τη σύνθεση και την ανασύνθεση των ιστοριογραφικών προσεγγίσεων.

Σκοπός του μαθήματος:

Η απόκτηση ενός συμπαγούς πεδίου γνώσεων για την ευρωπαϊκή ιστορία του 18^{ου}, 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα, από το οποίο οι φοιτητές θα μπορούν να αντλούν πληροφορίες και ερεθίσματα για να οργανώσουν τα γνωστικά τους εργαλεία, να προχωρήσουν σε εξειδικευμένη έρευνα, αλλά και να αντιληφθούν καλύτερα τις δικές τους σύγχρονες εξελίξεις.

Τρόπος εξέτασης:

Γραπτές εξετάσεις

ΙΕΠ 450 **ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΟΥΜΕΝΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ** (ΑΙΚ. ΖΑΡΙΔΗ)

Περίληψη

Το μάθημα αναφέρεται από τις απαρχές της ίδρυσης της Βενετίας, τη δημιουργία της Βενετικής Δημοκρατίας, τη διοικητική και κοινωνική οργάνωση, την επικράτησή της στην ελληνική Ανατολή, στους πολέμους που διεξήγαγε, την ανάπτυξη του εμπορίου και στην πολιτική της στα βενετοκρατούμενα ελληνικά μέρη μέχρι την πτώση της από τον Μ. Ναπολέοντα το 1789.

Στόχοι του μαθήματος:

Η γνώση μιας μεγάλης ιστορικής περιόδου της Βενετοκρατίας στην ελληνική Ανατολή από τον 11^ο έως τον 18^ο αιώνα.

Εργασίες: δίνονται προαιρετικά

Διάγραμμα μαθήματος:

Μάθημα 1^ο: Οι πρώτες εγκαταστάσεις από τον 1^ο αι. μ.Χ. στη λιμνοθάλασσα.

Μάθημα 2^ο: Η κατάκτηση της Ανατολής και το αποικιακό κράτος της Βενετίας.

Μάθημα 3^ο: Η εξάπλωση του βενετικού εμπορίου

Μάθημα 4^ο: Το βενετικό πολίτευμα και η κυβέρνηση της Δημοκρατίας.

Μάθημα 5^ο: Η δόξα της Βενετίας

Μάθημα 6^ο: Η κοινωνική και ιδιωτική ζωή, γιορτές, θρησκεία, πατριωτισμός.

Μάθημα 7^ο: Ο δόγης Ανδρέας Δάνδολο και η πνευματική κίνηση

Μάθημα 8^ο: Η κατάρπωση του βενετικού κράτους και οι Οθωμανοί.

Μάθημα 9^ο: Η παρακμή του βενετικού εμπορίου.

Μάθημα 10^ο: Η ηπειρωτική πολιτική της Βενετίας.

Μάθημα 11^ο: Η Βενετία κατά τον 16^ο αιώνα. Η πόλη, τα ήθη, τα γράμματα, οι τέχνες.

Μάθημα 12^ο: Η βενετική διοίκηση και η διπλωματία.

Μάθημα 13^ο: Το τέλος της Βενετίας και η πολιτική της κατά το 17^ο και 18^ο αιώνα, η εσωτερική κρίση, οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες.

Τρόπος εξέτασης: Γραπτές εξετάσεις

ΙΕΠ 398 **Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ 19⁰² – 20⁰² ΑΙ.**

(Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ)

Περίληψη:

Στο μάθημα αυτό προτείνουμε την εξέταση των όψεων του ευρωπαϊκού πολιτισμού κατά τη διάρκεια της ιστορικής περιόδου την οποία συχνά σήμερα περιγράφουμε ως το «γύρισμα του αιώνα». Επίκεντρο του μαθήματος είναι η πνευματική και εν γένει πολιτιστική κίνηση στην Ευρώπη από το 1870 ως το 1914, εποχή έντονων εθνικών ανταγωνισμών αλλά και καλλιτεχνικών και πνευματικών πρωτοποριών. Η Ευρώπη της «Μπέλ επόν», της διαμόρφωσης της μαζικής λαϊκής κουλτούρας, των ρευμάτων στις τέχνες και τα γράμματα, των λογοτεχνικών καφέ και των εκδοτικών επιτευγμάτων αποτελούν το πεδίο της μελέτης. Παράλληλα ασχολούμαστε με την ανάπτυξη των διεθνών πολιτισμικών σχέσεων (απευθείας σχέσεις μεταξύ των καλλιτεχνών, συγγραφέων, διανοούμενων των διαφόρων κρατών, ανταλλαγές μέσω δημοσιεύσεων, εκθέσεων...) αλλά και την μεταμόρφωση των τρόπων στέγασης, εργασίας, διασκέδασης των Ευρωπαίων.

Στόχος: Η κατανόηση της μετάβασης της Ευρώπης στην νέα εποχή του 20ου αι. μέσω των αλλαγών των καθημερινών νοοτροπιών και της πνευματικής παραγωγής.

Διάγραμμα:

1. Χρονολογική και θεματική οριοθέτηση του μαθήματος

2. Το πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο της Ευρώπης από το 1870 ως το 1914

3. Οι διαφορές μεταξύ των περιοχών της ηπείρου, οι πολιτιστικές παραδόσεις αλλά και οι ποικίλες συνθήκες της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Η ανάδειξη νέων πολιτιστικών πόλων και οι μετακινήσεις των πληθυσμών που ήδη από τα μέσα του 19ου αιώνα

4. Οι σχέσεις που ανέπτυξαν οι καλλιτέχνες των διαφόρων κρατών της Ευρώπης, οι εικόνες και τα στερεότυπα που συγκρότησαν τις αμοιβαίες αναπαραστάσεις των λαών
  5. Τα μεγάλα καλλιτεχνικά κινήματα της εποχής. Η Αρ Νουβώ, ο Ιαπωνισμός, οι αντινατουραλιστικές τάσεις της αναπαράστασης, η εξερεύνηση νέων αφηγηματικών τρόπων (Ζετσεσιονισμός, Μοντερνισμός, Jugendstil, Συμβολισμός, Αρ Νουβό)
  6. Η διαπερατότητα των μορφών έκφρασης, η επικοινωνία ανάμεσα στη λογοτεχνία και στις πλαστικές τέχνες, το πέρασμα του ίδιου καλλιτέχνη συχνά από τη ζωγραφική στο θέατρο ή στην ποίηση, από τη μουσική στη ζωγραφική, οι στενές συνεργασίες μεταξύ των καλλιτεχνικών επιστημών
  7. Οι νέες πολιτιστικές πρακτικές της νεωτερικότητας, η ανάπτυξη νέων τρόπων διασκέδασης και η διαμόρφωση μιας «ευρωπαϊκής κοινής κουλτούρας»
  8. Τα λογοτεχνικά καφέ
  9. Ο χώρος των εκδόσεων
  10. Οι νέες γλώσσες: φωτογραφία και κινηματογράφος
  11. Η λαϊκή κουλτούρα και η μαζική ψυχαγωγία
  12. Το άνοιγμα της Ευρώπης προς άλλους πολιτισμούς: από τις Αμερικές στον Ιαπωνισμό.
  13. Συμπεράσματα
- Τρόπος εξέτασης: προφορικές εξετάσεις

ΠΕΠ 429 Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΙΚΙΟΚΡΑΤΙΑΣ (Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ)

Περίληψη:

Στο συγκεκριμένο μάθημα αρχικά γίνεται μια σύντομη αναδρομή στην αποικιακή εξάπλωση της Ευρώπης στον κόσμο από το 16ο αιώνα ως τα μέσα του 19ου αιώνα. Η ισπανική και πορτογαλική εξάπλωση και η παρακμή του, το ολλανδικό παράδειγμα, η ανάπτυξη νέων δυνάμεων και οι μορφές του αποικιακού ανταγωνισμού. Βασικό κομμάτι του μαθήματος αποτελεί η παρουσίαση των αποικιακών πολιτικών της Βρετανίας και της Γαλλίας κατά το 19ο αιώνα, η ανάπτυξη νέων αποικιακών χωρών (Γερμανία, Ιταλία, ΗΠΑ, Ιαπωνία) καθώς και οι τρόποι αποικιακής εξάπλωσης που η κάθε χώρα εφάρμοσε στα τέλη του 19ου αιώνα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις πολιτισμικές διαστάσεις του φαινομένου. Χρονολογικό όριο της εξέτασης είναι ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η άνοδος του αντιαποικιακού μεταπολεμικού ρεύματος.

Μαθησιακοί στόχοι:

Το μάθημα αποσκοπεί στην διασαφήνιση των ιστορικών εννοιών των όρων ιμπεριαλισμός και αποικιοκρατία και στην διερεύνηση των ιστορικών καταβολών συγκρότησης των σύγχρονων πολυπολιτισμικών κοινωνιών της Δ.Ευρώπης.

Διάγραμμα:

1. Εισαγωγή στους όρους ιμπεριαλισμός και αποικιοκρατία
2. Η εποχή των Μεγάλων Ανακαλύψεων
3. Οι νέες αποικιακές δυνάμεις (Ολλανδία, Γαλλία, Αγγλία) 17^{ος}-18^{ος} αι.
4. Η πρώτη αποαποικιοποίηση
5. Η Ευρώπη μετά τις επαναστάσεις του 1848
6. Η επικράτηση του ευρωπαϊκού ιμπεριαλιστικού συστήματος στον Κόσμο
7. Η Κίνα ως παράδειγμα αποικιακού ανταγωνισμού
8. Η αποικιακή ευρωπαϊκή εξάπλωση κατά τον 19ο αιώνα
9. Η μετανάστευση των Ευρωπαίων στην Αμερική (τέλη 19^{ου}-αρχές 20^{ου} αι)
10. Αποαποικιοποίηση

Τρόπος εξέτασης: γραπτές εξετάσεις

ΠΕΠ 413 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ–ΦΟΙΤΗΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ–ΛΑΪΚΕΣ ΕΞΕΓΕΡΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΥ 19^{ου} ΑΙΩΝΑ

(Γ. ΣΟΥΒΛΗΣ)

Το μάθημα χωρίζεται σε τρεις διακριτούς άξονες, πανεπιστήμια, φοιτητικά κινήματα και εξεγέρσεις. Η εικόνα των πανεπιστημίων στη δυτική, κεντρική και νότια Ευρώπη, όπου εντάσσεται και η Ελλάδα, θα αποδοθεί από την πλευρά του φοιτητικού πληθυσμού: φοιτητές σε σχέση με τον πληθυσμό των χωρών, προέλευση (κοινωνική/γεωγραφική), η ζωή στο χώρο της πόλης, η κοινωνικότητα και η σύνδεση των φοιτητών με την ευρύτερη κοινότητα μια συνολική εικόνα της πανεπιστημιακής πυραμίδας κάθε χώρας, όπου αυτό είναι εφικτό, θα βοηθούσε στην εδραίωση των εσωτερικών ιεραρχήσεων του φοιτητικού πληθυσμού και θα έθετε τον προβληματισμό για τις κοινωνικές και τις προσωπικές στοχεύσεις των φοιτητών από τους ορισμένους κύκλους σπουδών. Ο πρώτος άξονας καθοδηγεί την ανάπτυξη των άλλων δύο: τα φοιτητικά κινήματα προσδιορίζονται από τις ιδιαίτερες διεκδικήσεις τους και από τη συνάρθρωση αυτών των διεκδικήσεων με τα πολιτικά και κοινωνικά αιτήματα της περιόδου, εφόσον εξ αρχής ο φοιτητικός πληθυσμός έχει αντιμετωπιστεί σαν μια ιδιαίτερη κατηγορία στην κοινωνική διαστρωμάτωση, κατ' αντιστοιχία με τον εργατικό πληθυσμό. Η θεματική του μαθήματος είναι ευρεία και μπορεί να καλυφθεί είτε μέσα από διαδοχικά παραδείγματα, είτε μέσω γενικότερων περιγραφών και της πιο συστηματικής εξέτασης ενός συγκεκριμένου παραδείγματος, ευρωπαϊκού ή/και ελληνικού.

Γ. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2021–2022

ΚΩΔ	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΑΠΡ	ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
501	Εισαγωγή στην Προϊστορική Αρχαιολογία. Πολιτισμοί του προϊστορικού Αιγαίου από την Εποχή του Λίθου έως το τέλος της Εποχής του Χαλκού	Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ	Α' (Υ)
578	Το Αιγαίο πριν από τη 2η χιλιετία π.Χ.	Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ	Γ' (Υ)
512	Παλαιολιθικός και Μεσολιθικός πολιτισμός	Χ. ΠΑΠΟΥΛΙΑ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
518	Ανασκαφική μεθοδολογία – Διαχείριση ευρημάτων	Χ. ΠΑΠΟΥΛΙΑ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
ΑΚΑ	ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
601	Εισαγωγή στην Κλασική Αρχαιολογία και Τέχνη (1100–31 π.Χ.)	Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ	Α' (Υ)
605	Γεωμετρική και Αρχαϊκή Τέχνη (Γενική επισκόπηση)	Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	Γ' (Υ)
110	Η Αρχαιολογία στην Ελλάδα: παρελθόν και παρόν	Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	Ε', Ζ' (Επ.Υπ.)
651	Ελληνιστική Τέχνη	Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ	Ε', Ζ' (Σ) (Επ.Υπ.)
ΑΚΑ	ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ		
655	Θρησκεία – Λατρεία Ελληνιστικών και Ρωμαϊκών Χρόνων	Μ. ΓΚΕΪΒΑΝΙΔΟΥ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
667	Ρωμαϊκή Τέχνη	Μ. ΓΚΕΪΒΑΝΙΔΟΥ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
ΑΒΥ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
703	Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική και βυζαντινή αρχιτεκτονική	Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ	Γ' (Υ),
758	Τοπογραφία των Αγίων Τόπων	Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
716	Βυζαντινή Μικροτεχνία	Α. ΜΑΝΤΑΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
782	Βυζαντινή θρησκευτική εικονογραφία	Α. ΜΑΝΤΑΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.) (Σ)
ΙΝΤ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ		
817β	Η Ευρωπαϊκή Τέχνη στον μακρό 18 ^ο αιώνα: Από τον νεοκλασικισμό και το Γκραντ Τουρ στον νατουραλισμό και τον πρώιμο ρομαντισμό	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	Γ' (Υ)

826	Θέματα από την Ευρωπαϊκή τέχνη 6: Η δεύτερη ζωή των γλυπτών του Παρθενώνα	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
836	Ιστορία της Ευρωπαϊκής Τέχνης, της Αναγέννησης και του Μπαρόκ	Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
840	Μοντερνισμός και μοντέρνα ζωή στην Ελλάδα του α' μισού του 20 ^{ου} αιώνα	Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΑΠΡ 501 **ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΛΙΘΟΥ ΕΩΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ**

(Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα προσφέρει βασικές γνώσεις για τον κλάδο της Προϊστορικής Αρχαιολογίας. Παρουσιάζονται συνοπτικά οι επιστημονικοί στόχοι του κλάδου, οι μέθοδοι και τεχνικές της ερευνητικής διαδικασίας, οι εργαστηριακές αναλύσεις στις οποίες υποβάλλονται τα προϊστορικά ευρήματα και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την χρονολόγησή τους και την ταύτιση των τρόπων κατασκευής τους. Τονίζεται ο διεπιστημονικός χαρακτήρας της Προϊστορικής Αρχαιολογίας και η εξάρτησή της από επικουρικούς κλάδους, όπως η γεωμορφολογία, η φυσική ανθρωπολογία, η ταφονομία και η παλυνολογία. Παρουσιάζεται επίσης η διαδοχή των πολιτισμών στην Ηπειρωτική Ελλάδα και στον Αιγαϊακό χώρο κατά την Εποχή του Λίθου και την Εποχή του Χαλκού. Στόχος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με βασικές έννοιες (ορολογία), με το χρονολογικό-πολιτισμικό πλαίσιο του προϊστορικού Αιγαίου, με τις πρακτικές που ακολουθεί η σύγχρονη Προϊστορική Αρχαιολογία καθώς και η κατανόηση των διαφορών της από γειτονικούς κλάδους, όπως η αρχαιολογία της ιστορικής περιόδου και η ιστορία. Ο τελικός βαθμός βασίζεται σε γραπτή εξέταση.

ΑΠΡ 578 **ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗ 2^Η ΧΙΛΙΕΤΙΑ π.Χ.**

(Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα είναι υποχρεωτικό για φοιτητές αρχαιολογικής κατεύθυνσης του δεύτερου έτους σπουδών. Προσφέρει αναλυτικές γνώσεις – τόσο αρχαιολογικά δεδομένα όσο και συζήτηση προβλημάτων – για την παλαιότερη και πλέον μακρόχρονη περίοδο της Αιγαϊακής προϊστορίας, από την Παλαιολιθική και τη Νεολιθική Εποχή μέχρι και την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού (3η χιλιετία π.Χ.). Περιλαμβάνει εποπτική εισαγωγή για την ιστορία της Αιγαϊακής προϊστορίας και για τους θεσμούς της αρχαιολογικής πράξης στη σύγχρονη Ελλάδα, επίσης παρουσιάζει τη σχετική βιβλιογραφία καθώς και στη μορφή και δομή των δημοσιεύσεων των προϊστορικών ερευνών. Διδάσκει, τέλος, τη μεθοδολογία συγγραφής εργασιών και προσφέρει τη δυνατότητα στους φοιτητές να αναλάβουν μικρής έκτασης θέματα, που βαθμολογούνται στο 30% της επίδοσης του εξαμήνου.

Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με την πορεία των πολιτισμών στο Αιγαίο μέχρι το 2000 π.Χ. και η κατανόηση των μεθόδων με τις οποίες η Αιγαϊακή προϊστορία τεκμηριώνει τα πορίσματά της.

Εκπαιδευτικές ενδοσχολικές σε προϊστορικές θέσεις της Ηπείρου, της Μακεδονίας και της Θεσσαλίας.

Προαιρετική εργασία και παρουσίασή της στο μάθημα.

ΑΠΡ 512 ΠΑΛΑΙΟΛΙΘΙΚΟΣ ΚΑΙ ΜΕΣΟΛΙΘΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

(Χ. ΠΑΠΟΥΛΙΑ)

Το μάθημα εξετάζει τις κοινωνίες που αναπτύχθηκαν κατά την μακρά Παλαιολιθική και Μεσολιθική περίοδο στην Ευρώπη και τη Μεσόγειο, με κύρια έμφαση σε εικείνες της Ελλάδας. Ο φοιτητής θα γνωρίσει τις ερευνητικές μεθόδους που ακολουθεί η Παλαιολιθική Αρχαιολογία στο πεδίο, θα διδαχθεί την τοπογραφία–κατοίκηση του Ελλαδικού και Αιγαϊακού χώρου και μέσα από τα ευρήματα ανασκαφών και ερευνών σε υπαίθριες θέσεις, σπήλαια και βραχσοσκεπές θα παρακολουθήσει την εξέλιξη του ανθρώπου και τη συγκρότηση του τρόπου ζωής του.

ΑΠΡ 518 ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ – ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

(Χ. ΠΑΠΟΥΛΙΑ)

Το μάθημα προσφέρει βασικές κατευθύνσεις όσον αφορά στην ανασκαφική μεθοδολογία και τη διαχείριση των ευρημάτων μίας αρχαιολογικής ανασκαφής. Συγκεκριμένα, έχει ως στόχο την εξοικείωση των φοιτητών:

- με τις τεχνικές που σχετίζονται με τη διεξαγωγή της ανασκαφής (με δυνατότητα παρουσίασης και άλλων ειδών έρευνας πεδίου: π.χ. επιφανειακή έρευνα).
- με τη διαχείριση των ευρημάτων: από την ανασκαφή μέχρι την αποθήκευση ή την έκθεσή τους.

ΑΚΛ 601 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

(1100–31 π. Χ.)

(Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ)

Στο πλαίσιο της γενικής εισαγωγής στην Κλασική αρχαιολογία το μάθημα διαρθρώνεται με βάση τις παρακάτω ενότητες: Ιστοριογραφία της κλασικής αρχαιότητας. Η αρχαιολογία ως επιστήμη. Σχολές–μεθοδολογικά εργαλεία, ερευνητικές κατευθύνσεις. Υλικά κατάλοιπα, γραπτές πηγές. Αρχαιολογία και Ιστορία της Τέχνης. Γνωριμία με τα μνημεία της Αρχαίας Ελληνικής Τέχνης: Αρχιτεκτονική– Γλυπτική– Ζωγραφική– Αγγειογραφία– Μικροτεχνία.

Σκοποί

Το μάθημα απευθύνεται σε πρωτοετείς φοιτητές, με λιγοστές έως ανύπαρκτες γνώσεις περί αρχαιολογίας. Στόχος του μαθήματος είναι να μνηθούν οι φοιτητές στο αντικείμενο της Κλασικής Αρχαιολογίας και να γνωρίσουν κάποια από τα σημαντικότερα μνημεία της αρχαίας ελληνικής τέχνης.

Εξετάσεις

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά. Παρέχεται η δυνατότητα προετοιμασίας εργασίας (προαιρετική).

Εκπαιδευτική επίσκεψη/άσκηση

Εκπαιδευτική επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων. Εκπαιδευτική άσκηση στη Διδακτική Συλλογή αντιγράφων έργων της αρχαίας ελληνικής τέχνης του Π.Ι.

ΑΚΛ 605 ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΡΧΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ (ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ)

(Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)

Το μάθημα, υποχρεωτικό για δευτεροετείς φοιτητές αρχαιολογικής κατεύθυνσης, εξετάζει διεξοδικά τα αρχαιολογικά κατάλοιπα και τέχνηρα στον κυρίως ελλαδικό και νησιωτικό χώρο από το 12ο αιώνα έως το τέλος της Αρχαϊκής εποχής (480 π.Χ.).

Εξετάζονται η αρχιτεκτονική, γλυπτική, κεραμική, ειδωλοπλαστική, και μεταλλοτεχνία σε στενή συνάρτηση με το ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό υπόβαθρό τους, όπως και τα ποικίλα ερευνητικά ζητήματα που αφορούν τις πρώιμες αυτές περιόδους.

Σκοποί

Το μάθημα έχει διττό σκοπό. Αφενός, επιδιώκει την εξοικείωση των φοιτητών με τα υλικά μέσα έκφρασης, τα τέχνηρα, και τις τεχνικές δημιουργίας κατά τους Πρώιμους Ιστορικούς Χρόνους και την Αρχαϊκή εποχή. Αφετέρου, διδάσκεται η χρήση αυτών ως εργαλεία μελέτης

και ανασύστασης της σύγχρονης κοινωνικής και ιστορικής τους πραγματικότητας. Οι φοιτητές καλούνται να προσεγγίσουν τα αρχαιολογικά κατάλοιπα και τέχνηρα, αλλά και τους δημιουργούς τους ως προϊόντα κοινωνικών διαδικασιών και αναπόσπαστα στοιχεία του περιβάλλοντος με το οποίο αλληλοεπιδρούν.

Εξετάσεις

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

Επισκέψεις

Προβλέπεται επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων.

ΑΚΑ 110 Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΚΑΙ ΠΑΡΟΝ

(Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)

Το μάθημα αυτό επιλογής για τριτοετείς και τεταρτοετείς φοιτητές επιχειρεί να σκιαγραφήσει την ιστορία της επιστήμης της αρχαιολογίας και να καταδείξει την καθοριστική συμβολή της στη γνώση και κυρίως στην κατανόηση του ανθρώπινου παρελθόντος. Πιο συγκεκριμένα, εστιάζει στην ιστορική διαδρομή της επιστήμης αυτής στην Ελλάδα από το 19^ο αιώνα έως και σήμερα. Οι φοιτητές θα διαπιστώσουν ότι η αρχαιολογία έχει σαφή ιδεολογική και πολιτική διάσταση όσον αφορά την ανασύνθεση και τη διαχείριση του παρελθόντος. Επιπλέον θα κατανοήσουν ότι η μελέτη των αρχαίων ελληνικών κοινωνιών επηρεάστηκε και επηρεάζεται από τις αντιλήψεις της εκάστοτε εποχής με αποτέλεσμα η προσέγγιση του παρελθόντος να ήταν και να παραμένει άρρηκτα συνδεδεμένη με την ιστορική και πολιτισμική σύγχρονη της πραγματικότητα.

Σκοποί

Το μάθημα παρουσιάζει το αντικείμενο και τους στόχους της αρχαιολογικής επιστήμης, προσεγγίζοντας κριτικά την εξέλιξη της στους αιώνες, προσεγγίζοντας την κριτικά σε σχέση με τις εκάστοτε κοινωνικές συνθήκες. Επιπλέον, εξετάζει την πρόσληψη της αρχαιότητας από τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, παρουσιάζοντας τη διάσταση της πολιτιστικής διαχείρισης των αρχαιοτήτων και τις επιδράσεις της στη διαμόρφωση της θεσμικής, αισθητικής, ιδεολογικής και πολιτικής προσέγγισης του παρελθόντος στην Ελλάδα από το ευρύ κοινό.

Εξετάσεις

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

Εκπαιδευτική εκδρομή

Προβλέπονται εκπαιδευτικές επισκέψεις σε αρχαιολογικούς και πολιτισμικούς χώρους εντός και εκτός Ηπείρου.

ΑΚΑ 651 ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ (Σ)

(Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ)

Η ελληνιστική εποχή χαρακτηρίζεται από την οριστική παρακμή της πόλης-κράτους, τη ραγδαία επέκταση του βασιλείου της Μακεδονίας, τη δημιουργία μικρότερων βασιλείων στις περιοχές που κατέκτησε ο Μέγας Αλέξανδρος και την ίδρυση νέων, μεγάλων και ισχυρών πόλεων σε αυτά. Μέσα σε αυτό το ιδιαίτερα εκτεταμένο γεωγραφικό πλαίσιο, όπου διαμορφώνονται νέες οικονομικές συνθήκες και κοινωνικοπολιτικές δομές, αναπτύσσεται ένας νέος τρόπος ζωής και σκέψης που αντανάκλαται με τη σειρά του σε όλους τους τομείς του υλικού πολιτισμού.

Στο πλαίσιο του σεμιναριακού μαθήματος εξετάζονται ο ρόλος της βασιλικής αρχής στην ανάπτυξη των τεχνών, η εξέλιξη της αρχιτεκτονικής και της πολεοδομίας, της πλαστικής, της μνημειακής ζωγραφικής και των ψηφιδωτών, της κεραμικής, της μεταλλοτεχνίας και της

μικροτεχνίας. Ένα τμήμα του μαθήματος παραδίδεται με τη μορφή διαλέξεων, ενώ στη συνέχεια παρουσιάζονται οι εργασίες που εκπονούνται από τους φοιτητές, στους οποίους προσφέρεται η δυνατότητα να εμβαθύνουν σε επιμέρους τομείς μέσα από τις επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία.

Σκοποί

Σκοπός του μαθήματος είναι οι φοιτητές μέσα από τη συνδυαστική μελέτη αρχαιολογικών θέσεων, τεχνέργων και γραπτών μαρτυριών: α) να γνωρίσουν σημαντικά μνημεία της ελληνιστικής εποχής, β) να αποκτήσουν γενικές γνώσεις για τον ελληνιστικό κόσμο και πολιτισμό, γ) να κατανοήσουν και στη συνέχεια να είναι σε θέση να συζητήσουν τη διαπολιτισμική διάδραση της ελληνιστικής εποχής και τις επιπτώσεις που αυτή είχε στον υλικό πολιτισμό και, τέλος, δ) μέσω της εκπόνησης εργασίας να εξοικειωθούν με τη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας και να εξασκηθούν στην προφορική και γραπτή παρουσίαση τεκμηρίων, ιδεών και επιχειρημάτων.

Τρόπος Βαθμολογίας

Οι φοιτητές/τριες αναλαμβάνουν υποχρεωτικά εργασία, την οποία παρουσιάζουν καταρχήν προφορικά στο μάθημα, ενώ στη συνέχεια την παραδίδουν και σε γραπτή μορφή.

Εκπαιδευτική εκδρομή

Θα πραγματοποιηθούν εκπαιδευτικές εκδρομές στην Ήπειρο και τη Μακεδονία.

ΑΚΑ 655 ΘΡΗΣΚΕΙΑ – ΛΑΤΡΕΙΑ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΡΩΜΑΪΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

(Μ. ΓΚΕΪΒΑΝΙΔΟΥ)

Οι κατακτήσεις του Μεγάλου Αλεξάνδρου είχαν ως φυσικό επακόλουθο την επαφή των Ελλήνων με τους λαούς της Ανατολής και οι συνθήκες αυτές ευνόησαν την ανάμειξη θρησκευτικών πεποιθήσεων και την εμφάνιση νέων λατρειών. Η εδραίωση της ρωμαϊκής κυριαρχίας στην Ανατολή μετά τον 2ο αι. π.Χ. οδήγησε με τη σειρά της σε έναν θρησκευτικό συγκρητισμό που εξελίχθηκε κατά τη διάρκεια της ρωμαϊκής αυτοκρατορικής περιόδου. Το μάθημα εστιάζει στην εξέλιξη της θρησκείας και της λατρευτικής πρακτικής στα αστικά κέντρα και την ύπαιθρο χώρα κατά την ελληνιστική εποχή και τη ρωμαϊκή περίοδο μέσα από την εξέταση των ιερών, των συναφών κτηριακών τύπων και των λειτουργιών τους, καθώς και τη συνεξέταση των έργων της τέχνης και άλλων αρχαιολογικών τεκμηρίων.

ΑΚΑ 677 ΡΩΜΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ

(Μ. ΓΚΕΪΒΑΝΙΔΟΥ)

Το μάθημα εξετάζει την εξέλιξη της ρωμαϊκής τέχνης κατά τη διάρκεια της ύστερης ρεπουμπλικανικής και της αυτοκρατορικής περιόδου στο δυτικό και ανατολικό τμήμα της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Ο στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές με τις κυριότερες κατηγορίες της ρωμαϊκής τέχνης και να κατανοήσουν τον πολιτικό και πολιτιστικό βίο των Ρωμαίων. Η εξάπλωση της Ρώμης και η επαφή της με τον ελληνικό πολιτισμό οδήγησε στη διαμόρφωση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της ρωμαϊκής τέχνης. Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα μπορούν να διακρίνουν μέσω της εξέλιξης της ρωμαϊκής τέχνης την αλληλεπίδραση του πολιτικού και του πολιτιστικού βίου των Ρωμαίων και να εκτιμήσουν καλύτερα την επίδρασή του στον δυτικό πολιτισμό.

ΑΒΥ 703 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

(Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ)

Το μάθημα παρακολουθεί και αναλύει τους βασικούς σταθμούς εξέλιξης της βυζαντινής αρχιτεκτονικής στους περισσότερους από δέκα αιώνες της ύπαρξής της. Κατά τη διάρκεια των παραδόσεων θα αναδειχθεί η ιδιαίτερη φυσιογνωμία της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς του Βυζαντίου μέσα από αναφορές στις τεχνικές κατασκευής, τα υλικά δομής και τους αρχιτεκτονικούς τύπους. Εκτενή αναφορά θα γίνει στις ρωμαϊκές και ανατολικές απαρχές, στις

επιρροές από τον αραβικό κόσμο και γενικότερα στα εξωγενή δάνεια που εμπλούτιζαν την βυζαντινή αρχιτεκτονική παράδοση σε όλη την ιστορία της. Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στην ανάλυση της εκκλησιαστικής και κοσμικής αρχιτεκτονικής της Κωνσταντινούπολης και στην πολεοδομική οργάνωση της Πόλης από την ίδρυσή της μέχρι την Άλωση.

Εκπαιδευτική εκδρομή: Προβλέπεται μια εκδρομή στη Θεσσαλονίκη τον Δεκέμβριο.

ΑΒΥ 758 ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΤΟΠΩΝ

(Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ)

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η περιοχή της ιστορικής Παλαιστίνης και του σημερινού Ισραήλ από τα πρώτα χριστιανικά χρόνια και έπειτα. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη μελέτη των μνημείων της παλαιοχριστιανικής περιόδου και των σταυροφορικών κρατών. Ξεχωριστό κεφάλαιο θα αποτελέσει η ανάλυση της ιστορίας και της εξέλιξης του συγκροτήματος του Ναού της Αναστάσεως και του Πανάγιου Τάφου μέσα στους αιώνες. Σε παραλληλισμό και συνάφεια με τα μνημεία στα κυριότερα κέντρα όπως η Ιερουσαλήμ και η Άκρα, θα εξεταστούν και μεμονωμένα αρχαιολογικά σύνολα (π.χ. η Βασιλική της Γεννήσεως στη Βηθλεέμ, ο Ναός του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στη Ναζαρέτ), όπως και οι σχέσεις με τη χριστιανική τέχνη στις γειτονικές περιοχές της Ιορδανίας, της Συρίας και της Κύπρου. Στο μάθημα θα γίνουν αναφορές και στα μεσαιωνικά οδοιπορικά/προσκυνηματικά κείμενα που αφορούν τους Αγίους Τόπους και κυρίως στο Οδοιπορικό της μοναχής Εγερίας του 4^{ου} αιώνα.

ΑΒΥ 716 ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΙΚΡΟΤΕΧΝΙΑ

(Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Κατηγορίες έργων (υλικά, τεχνική). Προβλήματα που παρουσιάζει η μελέτη της βυζαντινής μικροτεχνίας (χρονολόγηση, απόδοση σε εργαστήρια). Σχέσεις Ανατολής και Δύσης, όπως προκύπτουν από τα αντίστοιχα έργα. Παρουσίαση αντικειμένων από ελεφαντοστό, στεατίτη, σμάλτο, υφάσμα, πηλό, και διάφορα μέταλλα από την Παλαιοχριστιανική έως την Υστεροβυζαντινή περίοδο.

Το μάθημα αποσκοπεί στο να γνωρίσουν οι φοιτητές σημαντικά έργα της βυζαντινής μικροτεχνίας και να εξοικειωθούν με επιστημονικά ζητήματα του θέματος και της βυζαντινής αρχαιολογίας εν γένει.

Εξετάζεται γραπτά, και προβλέπεται η εκπόνηση προαιρετικής εργασίας.

Τα έργα θα εξεταστούν ανά κατηγορίες, ξεκινώντας με τα ελεφαντοστά και τους στεατίτες, και συνεχίζοντας με τα σμάλτα, τα υφάσματα, την κεραμική, και τα διάφορα μέταλλα, στα οποία περιλαμβάνεται και η εικονογραφία των βυζαντινών νομισμάτων.

ΑΒΥ 782 ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑ

(Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Η δημιουργία των παλαιοχριστιανικών και βυζαντινών θρησκευτικών παραστάσεων είναι γνωστό ότι δεν οφειλόταν μόνο στον καλλιτέχνη, αλλά η επιλογή του θέματος, των προσώπων, καθώς και διαφόρων λεπτομερειών του καθοριζόταν από τον επίσκοπο, κατά κανόνα άνθρωπο μορφωμένο και με εξαιρετική γνώση των κειμένων. Έτσι οι συνθέσεις εμπλουτίζονταν με στοιχεία που δεν αναφέρονται στην ευαγγελική αφήγηση, αλλά προέρχονται από απόκρυφα ή εξηγητικά κείμενα, ύμνους, την αυτοκρατορική εικονογραφία κλπ. Στο μάθημα θα εξεταστεί η δημιουργία και η εξέλιξη των παραστάσεων σε όλα τα είδη της τέχνης (μνημειακή ζωγραφική, εικόνες, εικονογραφημένα χειρόγραφα), με ιδιαίτερη έμφαση στο ονομαζόμενο «Δωδεκάορτο».

Σεμιναριακό μάθημα με υποχρεωτική την εκπόνηση και παρουσίαση εργασίας. Απαραίτητη είναι η γνώση μίας τουλάχιστον ξένης γλώσσας.

INT 817β Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΟΝ ΜΑΚΡΥ 18° ΑΙΩΝΑ: ΑΠΟ ΤΟΝ ΝΕΟΚΛΑΣΙΚΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟ ΓΚΡΑΝΤ ΤΟΥΡ ΣΤΟΝ ΝΑΤΟΥΡΑΛΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΡΩΙΜΟ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟ

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

Στο μάθημα αυτό εξετάζονται πολιτιστικά και καλλιτεχνικά φαινόμενα του 18ου και των αρχών του 19ου αι. Αυτή είναι η περίοδος της ανακάλυψης της ιστορίας και της αρχαιολογίας με τη σημερινή σημασία των όρων, της επικράτησης του κριτικού και επιστημονικού λόγου στην περιγραφή της φύσης και της ζωής – δηλ. το ρεύμα που συνήθως αποκαλούμε Διαφωτισμό –, και του τελικού θριάμβου της βιομηχανικής επανάστασης στην οικονομική και κοινωνική οργάνωση της ζωής. Αυτές οι κοσμοϊστορικές αλλαγές συνοδεύονται από επίσης τεκτονικά ρήγματα στον ίδιο τον ορισμό, την παραγωγή και κατανάλωση της τέχνης. Η ακαδημαϊκή αναδιοργάνωση του καλλιτεχνικού επαγγέλματος και η νέα του σχέση με την ιστορία και την αρχαιότητα οδηγεί στο ευγενές στυλ του Νεοκλασικισμού το οποίο αποκτά διαμετρικά αντίθετες πολιτικές διαστάσεις ανάλογα με τη χώρα στην οποία επιβάλλεται. Επίσης, μία νέα πιο άμεση, αυθεντική και δυναμική σχέση με τα φαινόμενα της φυσικής και εμπειρικής πραγματικότητας οδηγεί την ίδια περίοδο σε μία εξαιρετική ποικιλία φυσιοκρατικών ρευμάτων αλλά και προ-ρομαντικών τάσεων που εστιάζουν στο πάθος, την εκφραστικότητα και την αύξηση της αισθητηριακής έντασης των καλλιτεχνικών έργων. Αυτή είναι η εποχή των μεγάλων πολέμων και επαναστάσεων στην Ευρώπη και την Αμερική, η περίοδος κατά την οποία η τέχνη επικεντρώνεται στην παραγωγή όλο και εντονότερων συγκινήσεων σε άμεση αντιστοιχία με τις αύξουσες απαιτήσεις του καλλιτεχνικού κοινού για όλο και ισχυρότερες συναισθηματικές εμπειρίες από την τέχνη (ρομαντισμός και προ-ρομαντικές τάσεις, θεωρία του Υπέροχου και καταφυγή στις περιοχές του παράλογου και της φαντασίας).

Σκοποί

Στα πλαίσια του μαθήματος θα παρουσιαστούν και εξηγηθούν οι τρεις μεγάλοι υφολογικοί άξονες της τέχνης αυτής της περιόδου – «νεοκλασικισμός», φυσιοκρατία, «ρομαντισμός». Θα εξεταστούν οι νέες κοινωνικές λειτουργίες και ο νέος ιστορικός ρόλος του καλλιτέχνη. Οι φοιτητές θα κατανοήσουν τη δημιουργία νέων δικτύων παραγωγής αλλά κυρίως προαγωγής και πώλησης καλλιτεχνικών έργων (μία νέα αγορά τέχνης). Επιπλέον, θα παρουσιαστεί η εισαγωγή νέων μορφών κριτικού λόγου και αξιολόγησης του καλλιτεχνικού έργου και τέλος, θα διερευνηθεί η διαμόρφωση ενός νέου αστικού κοινού για την τέχνη με πολλαπλές επενδύσεις στο έργο τέχνης αλλά και ιδιαίτερες αισθητηριακές και πολιτικές απαιτήσεις από αυτό.

Τρόπος Εξέτασης

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

INT 826 ΘΕΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΕΧΝΗ 6: Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΓΛΥΠΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

Το μάθημα αυτό θα εστιάσει στη νεότερη ιστορία των γλυπτών του Παρθενώνα στη Βρετανία, από τα μέσα του 18ου αι. μέχρι σήμερα. Θα εξετάσουμε τις πολύπλοκες ιστορικές δυνάμεις – κοινωνικές, καλλιτεχνικές, θεωρητικές και πολιτικές – που συνέβαλαν στη μεταφορά τους από το αρχικό περιβάλλον τους στην περιφέρεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας – την Αθήνα – στο μητροπολιτικό κέντρο της ισχυρότερης αυτοκρατορίας της εποχής – το Λονδίνο. Το μάθημα θα παρουσιάσει με λεπτομέρεια την (αρνητική) έκπληξη που τα γλυπτά αρχικά προκάλεσαν, τους πολλαπλούς τρόπους με τους οποίους υπονόμισαν υπάρχουσες προσδοκίες διαμορφωμένες κάτω από την επίδραση του νεοκλασικισμού και άλλων επίσημων μοντέλων αισθητικής πρόσληψης. Σκοποί – να συντελεστεί μία πρώτη εξοικείωση των φοιτητών με τον πολύπλοκο και πολυστρωματικό κόσμο της τέχνης κατά τη διάρκεια του 18ου και 19ου αιώνα και να αποκτήσουν γνώσεις σχετικά με την πολιτιστική ιστορία του ταξιδιού και των συλλογών

που βρίσκεται στη βάση του εγχειρήματος του Έλγιν – να παρουσιαστεί το ευρύ φάσμα καλλιτεχνικών κινημάτων και φιλοδοξιών της εποχής – να διερευνηθεί η νέα και ριζοσπαστική αισθητική που τα γλυπτά εισήγαγαν στον καλλιτεχνικό κόσμο της Αγγλίας, και κυρίως η θέση τους στην πορεία προς ένα είδος ρομαντισμού με φυσιοκρατικές και επιστημονικές διαστάσεις που συνδέεται αποφασιστικά με τα γλυπτά αυτά – να εξεταστούν οι πολυάριθμες και μεταβαλλόμενες χρήσεις των έργων αυτών από το Βρετανικό Μουσείο αλλά και τους καλλιτέχνες και κριτικούς της εποχής – να εντάξουμε τις δραστικές μεταβολές της σημασίας των γλυπτών μέσα στην γενικότερη ιστορία των καλλιτεχνικών και πολιτιστικών εξελίξεων της περιόδου αυτής

Σκοποί

Τρεις είναι οι κύριοι στόχοι αυτού του μαθήματος

– πρώτον, να κατανοήσουμε τον αποφασιστικό ρόλο που οι διαδικασίες δημόσιας υποδοχής παίζουν στην ιστορία της τέχνης

– δεύτερον, να εξετάσουμε την κομβική θέση αυτών των έργων στη νεώτερη και σύγχρονη ιστορία της Βρετανίας

– τρίτον, να αποκτήσουμε μέσα από την ιστορικο-κριτική διερεύνηση του ζητήματος μία οξυδερκέστερη κατανόηση της τρέχουσας προσκόλλησης των Βρετανών στη συλλογή αυτή και, άρα, να διευρύνουμε τη βάση της συζήτησης που γίνεται εδώ και χρόνια σχετικά με τις ελληνικές διεκδικήσεις για την επιστροφή των γλυπτών.

Στο ίδιο πλαίσιο, ο απώτατος στόχος είναι να δείξουμε την εξέχουσα θέση που κατέχει η συζήτηση γύρω από τα Γλυπτά του Παρθενώνα ως προς τις σύγχρονες αναζητήσεις σχετικά με μία ιστορικά ενημερωμένη και ηθική διαχείριση της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

Τρόπος Εξέτασης

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

Παρέχεται η δυνατότητα σε εθελοντική βάση εκπόνησης ατομικών ή ομαδικών εργασιών, μεταφράσεις συγκεκριμένων πρωτογενών πηγών από τα αγγλικά ή αυτόνομα δοκίμια πάνω σε συγκεκριμένα θέματα και βιβλιογραφία. Οι εργασίες θα αξιολογηθούν και θα συνυπολογισθούν στην τελική βαθμολογία.

INT 836 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΠΑΡΟΚ

(Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ)

Το μάθημα εξετάζει την τέχνη της Αναγέννησης και του Μανιερισμού (14^{ος}–16^{ος} αι.) όπως αυτή διαμορφώθηκε σε πόλεις της Ιταλίας, των Κάτω Χωρών και της Γερμανίας καθώς και την τέχνη του Μπαρόκ (17^{ος}–αρχές 18^{ου} αι.) διαφόρων χωρών (Ιταλία, Γαλλία, Ολλανδία, Αγγλία και Ισπανία). Μελετώνται καλλιτέχνες ορόσημα και η σχέση τους με ριζοσπαστικές εξελίξεις στην αναπαράσταση, όπως την επικράτηση της γεωμετρικής προοπτικής. Επίσης, παρουσιάζεται η σχέση της περιόδου αυτής με σημαντικές μεταβολές στην αγορά της τέχνης, την εκπαίδευση των καλλιτεχνών, τους καλλιτεχνικούς θεσμούς και τον κοινωνικό ρόλο και θέση του καλλιτέχνη και της τέχνης. Γίνεται τέλος μνεία στη μεταγενέστερη πρόσληψη της Αναγέννησης και του Μπαρόκ καθώς και στη μετεξέλιξη θεσμών πατρωνίας της τέχνης από ιδιώτες μέχρι τη σημερινή εποχή.

INT 840 ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΖΩΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ Α' ΜΙΣΟΥ ΤΟΥ 20^{ου} ΑΙΩΝΑ

(Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ)

Το μάθημα εξετάζει την πρόσληψη του μοντερνισμού ως καλλιτεχνικού κινήματος στην Ελλάδα, στο α' μισό του 20^{ου} αιώνα. Με βασικό άξονα τη μελέτη της εξέλιξης των εικαστικών τεχνών, επιχειρείται μια περισσότερο συνολική προσέγγιση της περιόδου, με σκοπό να διερευνηθεί η υποδοχή του μοντερνισμού σε ποικίλες μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης, όπως η αρχιτεκτονική, οι εφαρμοσμένες τέχνες, η σκηνογραφία του θεάτρου, η πρόσληψη της λαϊκής

τέχνης κ.ά. Θα εξεταστεί η έννοια της περιφέρειας σε σχέση με τη μελέτη της ελληνικής τέχνης, το ιστορικό, πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο οι καλλιτέχνες κλήθηκαν να δημιουργήσουν τα έργα τους, οι επιδράσεις που δέχθηκαν από τις καλλιτεχνικές μητροπόλεις της δυτικής Ευρώπης, οι θεσμοί, κρατικοί και ιδιωτικοί που δημιουργήθηκαν για να υποστηρίξουν την καλλιτεχνική παραγωγή της περιόδου και η ανταπόκριση των καλλιτεχνών σε μια από τις πιο πυκνές περιόδους της ιστορίας της ελληνικής τέχνης.

**Δ. ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2021–2022***

ΚΩΔ. ΛΑΟ	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
451	Εισαγωγή στη Λαογραφία	Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ	Α' (Υπ.)
461	Προφορικότητα και συλλογική μνήμη	Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ	Γ' (Υπ.)
504	Εθνογραφία Μουσικής και Χορού	Ρ. ΔΑΛΙΑΝΟΥΔΗ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)
471	Κοινωνικές δομές στον προβιομηχανικό κόσμο	Θ. ΔΑΣΟΥΛΑΣ	Ε', Ζ' (Επ. Υπ.)

* Οι διδάσκοντες/ουσες του Τομέα Λαογραφίας, που προσφέρουν ένα μάθημα ανά εξάμηνο, διδάσκουν και στα σεμινάρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Νεότερος και Σύγχρονος Κόσμος: Ιστορία, Λαογραφία, Ανθρωπολογία».

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΛΑΟ 451 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

(Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ)

Κατ' αρχάς προσεγγίζονται εννοιολογικά οι όροι «λαογραφία», «λαϊκός πολιτισμός», «παράδοση» και καταβάλλεται προσπάθεια να αντιληφθούν οι πρωτοετείς φοιτητές τη σύγχυση που έχει προκαλέσει η τρέχουσα χρήση των όρων στο πλαίσιο των ερασιτεχνικών, φολκλορικών και άλλων δραστηριοτήτων και ενασχολήσεων. Γίνεται συγκεκριμένη και αναλυτική, με βάση τα κείμενα, αναφορά στους ορισμούς της επιστήμης. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η Λαογραφία ως επιστήμη σε σχέση με τις ευρύτερες κοινωνικές και ανθρωπιστικές σπουδές. Γίνεται εκτενής αναφορά στα πνευματικά και ιδεολογικά ρεύματα αλλά και το πολιτικό σκηνικό μέσα στο οποίο προκύπτει η ενασχόληση με τους λαϊκούς πολιτισμούς και τους λαούς ως φορέων τους. Στο παραπάνω πλαίσιο παρουσιάζεται με όρους ιστορικούς το νεωτερικό φαινόμενο του έθνους-κράτους και η αντίστοιχη ιδεολογία του εθνικισμού και εξηγείται η σχέση της Λαογραφίας με αυτά.

Με υπόβαθρο τα παραπάνω, γίνεται στη συνέχεια αναλυτική αναφορά στα ρεύματα του διαφωτισμού και του ρομαντισμού, όπως αυτά εμφανίζονται στον ευρωπαϊκό χώρο, και προσεγγίζεται η επίδρασή τους στη σκέψη των Ελλήνων διανοουμένων με άξονα αναφοράς τόσο τη νεωτερική σύλληψη του έθνους-κράτους όσο και τη ρομαντική έννοια του έθνους. Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάζεται η προεπιστημονική και πρωτοεπιστημονική φάση της Λαογραφίας.

Στη συνέχεια προσεγγίζονται τα πρώτα στάδια της Λαογραφίας ως επιστήμης με εκτενή αναφορά στο Νικόλαο Πολίτη, την Ελληνική Λαογραφική Εταιρεία και το περιοδικό *Λαογραφία*. Με βάση τα παραπάνω παρουσιάζεται η θεωρία της εθνικής συνέχειας, η συγκριτική μέθοδος του Πολίτη και ιστορική μέθοδος του Στ. Κυριακίδη. Αναλύεται η διαδικασία επικράτησης της συλλεκτικής-λημματογραφικής μεθόδου με άξονα προσανατολισμού τη σύνδεση του νεότερου λαϊκού πολιτισμού με τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται αναφορά στη γραμμική αντίληψη του ιστορικού χρόνου και στη συγκρότηση της εθνικής αφήγησης, που παράγει τις έννοιες της συνέχειας στον εθνικό χρόνο και της ενότητας στον εθνικό χώρο.

Η μετέπειτα πορεία της επιστήμης παρακολουθείται μέσα από το πλαίσιο των ιστορικών εξελίξεων που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο επηρεάζουν τη σκέψη των Λαογράφων. Με αυτόν τον τρόπο γίνεται αναφορά στους ακαδημαϊκούς αλλά και τους ερασιτέχνες Λαογράφους του Μεσοπολέμου και έτσι ολοκληρώνεται η παρουσίαση της πρώτης φάσης της επιστήμης.

Στα επόμενα μαθήματα η προσοχή μας εστιάζεται στις μεταπολεμικές εξελίξεις με αναφορά κυρίως στην περίπτωση του Γεωργίου Μέγα και ακολούθως σ' αυτή του Δημητρίου Λουκάτου. Με τον Δ. Λουκάτο εγκαινιάζεται ουσιαστικά μια νέα φάση της επιστήμης με τη στρόφη προς έναν συγχρονικό προσανατολισμό και το συνδυασμό της κλασικής λαογραφικής μεθόδου με την εθνογραφική. Σε αυτό το μεταβατικό στάδιο της Λαογραφίας, που εντοπίζεται χρονικά στη δεκαετία του 1960, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση, καθώς προετοιμάζεται το έδαφος για τη «Νέα Λαογραφία», που ανατέλλει ουσιαστικά την επόμενη δεκαετία.

Έτσι, περνάμε στη νέα φάση, η οποία χαρακτηρίζεται από τη ριζική αλλαγή προσανατολισμού της επιστήμης. Η Λαογραφία αφήνει τον κατά βάση εθνικό της προσανατολισμό και αποκτά περισσότερο κοινωνικά και ουσιαστικά ιστορικά χαρακτηριστικά. Έτσι προκύπτει η κοινωνικο-ιστορική μέθοδος αλλά και η συνάντηση της Λαογραφίας με την Κοινωνιολογία, την Κοινωνική Ανθρωπολογία και την Ιστορία. Σε αυτό το πλαίσιο γίνεται εκτενής αναφορά στη λεγόμενη γενιά του 1970, που εκπροσωπούν κατά κύριο λόγο ο Μ. Μερακλής και η Ά. Κυριακίδου-Νέστορος.

Σε μια επόμενη ενότητα παρουσιάζεται το έργο τους με ιδιαίτερες αναφορές στον ιδεολογικό προσανατολισμό και την επιστημολογική του σημασία και αξία. Στην ίδια βάση εξηγούνται οι

μετέπειτα εξελίξεις φτάνοντας μέχρι σήμερα, όπου προσεγγίζονται οι κύριες τάσεις και βασικοί τους εκπρόσωποι.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στη σχέση της Λαογραφίας με τις συγγενείς επιστήμες και ιδιαίτερα με την Κοινωνική Ανθρωπολογία. Έτσι παρουσιάζονται οι κυριότερες ανθρωπολογικές θεωρίες (εξελικτισμός, λειτουργισμός, δομο-λειτουργισμός, μαρξιστική και μετα-μοντέρνα ανθρωπολογία) αλλά και η εθνογραφική μέθοδος από τη λεγόμενη «ρεαλιστική εθνογραφία» μέχρι την «πολιτισμική κριτική». Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στη σχέση της Λαογραφίας με την Οικολογία με παρουσίαση και του νεώτερου σχετικά κλάδου της Πολιτισμικής Οικολογίας.

Οι κριτικές που έχουν ασκηθεί στην επιστήμη της Λαογραφίας μας απασχολούν στη συνέχεια, με ιδιαίτερη έμφαση στην περίπτωση του Στ. Δαμιανάκου, ο οποίος ασχολήθηκε με το λαϊκό πολιτισμό από τη σκοπιά της Κοινωνιολογίας και άσκησε ουσιαστική κριτική στην ακαδημαϊκή Λαογραφία σε μια σειρά δημοσιευμάτων του. Με τις κριτικές ολοκληρώνεται η παρουσίαση της πορείας της επιστήμης μέσα στο χρόνο και το ενδιαφέρον μας στη συνέχεια εστιάζεται στη γενικότερη σύγχρονη προβληματοθεσία και στα ανάλογα επιστημολογικά ζητούμενα.

Έτσι, επιστρέφουμε ξανά στους ορισμούς, στο γνωστικό αντικείμενο και στην «ύλη», την οποία επιχειρούμε να αναδιατάξουμε υπό το φως των νέων δεδομένων και των νεώτερων θεωρητικών εξελίξεων.

Τα μαθήματα ολοκληρώνονται με προσεγγίσεις, θεωρητικές και μεθοδολογικές, συγκεκριμένων θεμάτων, έτσι ώστε οι φοιτητές να αντιληφθούν πώς εφαρμόζονται στην πράξη όσα θεωρητικά και μεθοδολογικά έχουν ακούσει στα προηγούμενα μαθήματα.

Οι στόχοι του μαθήματος είναι: Να κατανοήσουν οι φοιτητές τους ιστορικούς όρους γένεσης και εξέλιξης της επιστήμης, να αντιληφθούν πώς επηρεάζεται η θεωρία και μέθοδος της από ευρύτερα ιδεολογικά ζητούμενα, να ανιχνεύσουν τη σχέση της με τον ευρύτερο χώρο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών σπουδών, να γνωρίσουν τα θεωρητικά και ευρύτερα πνευματικά ρεύματα που καθόρισαν τον προσανατολισμό της. Επίσης, να προσεγγίσουν με κριτικό τρόπο τα προγραμματικά κείμενα σε σχέση με το ιστορικό πλαίσιο παραγωγής τους αλλά και τα βιογραφικά των συγγραφέων τους. Να εξοικειωθούν με την επιστημονική ορολογία, να γνωρίσουν τις σχετικές επιστημονικές θεωρίες και τους εκπροσώπους τους διαχρονικά. Να μάθουν να εφαρμόζουν όσα θεωρητικά και μεθοδολογικά ακούν πάνω σε συγκεκριμένα παραδείγματα.

Οι φοιτητές μπορούν να εκπονήσουν προαιρετικές εργασίες, οι οποίες λαμβάνονται συμπληρωματικά υπόψη για την τελική τους αξιολόγηση. Επίσης υπάρχει δυνατότητα, στο πλαίσιο κυρίως του προαιρετικού φροντιστηρίου, να ασκηθούν στην επιτόπια έρευνα εκπονώντας και ανάλογες εργασίες.

ΛΑΟ 461 ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΜΝΗΜΗ

(Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ)

Περίληψη:

Το μάθημα διατρέχει δύο μεγάλες περιοχές των πολιτισμικών σπουδών – την προφορικότητα και την συλλογική μνήμη, όπως αυτές παράγουν αφενός φαινόμενα και πρακτικές, όπως η προφορική παράδοση και λογοτεχνία ή οι τελετουργίες και οι επιτελεστικές πρακτικές, και αφετέρου όπως αυτές διαμορφώνουν σημαντικά τη συλλογική ταυτότητα των φορέων τους, αλλά και τις ίδιες τις κοινωνικές δομές. Το μάθημα αποτελείται από ένα σταθερό και από ένα μεταβλητό μέρος. Το σταθερό μέρος αφορά στη θεωρητική παρουσίαση των δύο θεματικών του τίτλου, δηλαδή την προφορικότητα και τη συλλογική μνήμη, μέσα από βασικές αναφορές της διεθνούς βιβλιογραφίας. Το μεταβλητό μέρος, διαφοροποιείται τακτικά ως προς το περιεχόμενο του προκειμένου να καλύψει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο εύρος παραδειγμάτων. Κατά το τρέχον εξάμηνο θα δοθεί έμφαση στις επιτελέσεις του προφορικού αφηγηματικού

λόγου, μέσα από τις στερεοτυπικές μορφές του, όπως είναι τα είδη της προφορικής λογοτεχνίας, και με έμφαση στην ελληνική προφορική παράδοση.

Μαθησιακοί στόχοι του μαθήματος:

α) Κατανόηση του επιστημολογικού περιεχομένου των δύο βασικών εννοιών του τίτλου του μαθήματος και της συμπληρωματικότητάς τους στις νεωτερικές κοινωνίες και στους προφορικούς πολιτισμούς. Διερεύνηση της συλλογικής μνήμης ως κοινωνικού φαινομένου και ως μοχλού διαμόρφωσης συλλογικών ταυτοτήτων και αντίληψης της ιστορίας. Εισαγωγή στις σπουδές μνήμης και στο έργο του Maurice Halbwachs.

β) Εξοικείωση με βασικά θεωρητικά κείμενα της διεθνούς βιβλιογραφίας.

γ) Γνωριμία με το μεγάλο φάσμα των μορφών και πρακτικών του προφορικού αφηγηματικού λόγου, καθώς και της λειτουργίας τους ως φαινομένων επικοινωνίας, πολιτισμού και συγκρότησης συλλογικών ταυτοτήτων.

Τρόπος Εξέτασης:

Γραπτές εξετάσεις στο τέλος του εξαμήνου βάσει της ύλης του μαθήματος (στο σύνολό της, πλην του συγγραμματος, αναρτημένη στο e-course).

Συνοπτικό διάγραμμα μαθήματος:

Α' Μέρος: Προφορικότητα και Συλλογική Μνήμη. 1) Εισαγωγή, αντικείμενο του μαθήματος, ορισμοί και βιβλιογραφία. 2) Προφορικότητα και μνήμη, βασικές έννοιες. Μορφές προφορικότητας. 3) Προφορικότητα και παράδοση. 4) Ατομική και συλλογική μνήμη.

Β' Μέρος: Χρονικές και χωρικές διαστάσεις της συλλογικής μνήμης. 5, 6, 7) Συλλογική Μνήμη και χρόνος. 8) Συλλογική μνήμη και χώρος.

Γ' Μέρος: Συλλογική μνήμη και εθνογραφία. 9,10) Προφορικές παραδόσεις και εθνογραφική έρευνα. Λαογραφία, συγκριτική μέθοδος και αρχεία. Ανθρωπολογία της μνήμης. 11,12) Η αφηγηματική συγκρότηση της κοινότητας και οι επιτελεστικές πρακτικές. 13. Επαναληπτικά, ύλη εξετάσεων και οδηγίες μελέτης.

ΛΑΟ 504 ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΟΡΟΥ

(Ρ. ΔΑΛΙΑΝΟΥΔΗ)

Περιγραφή μαθήματος:

Στο μάθημα εξετάζεται η **Εθνογραφία της παραδοσιακής μουσικής και του παραδοσιακού χορού** στον ελλαδικό χώρο, ως μέθοδος/ διαδικασία καταγραφής κατά την έρευνα πεδίου και ως συγγραφή εθνογραφικού κειμένου.

Παρουσιάζεται η παραδοσιακή μουσική ως πολιτισμικό φαινόμενο, που εμπεριέχει και συλλειτουργεί με τον χορό, σύμφωνα με την ελληνική και την ξένη βιβλιογραφία. Εξετάζονται και ερμηνεύονται οι όροι *λαός* & *λαϊκός*, μέσα από μια διεπιστημονική προσέγγιση: Λαογραφία, Εθνολογία, Κοινωνιολογία, Ανθρωπολογία, Εθνομουσικολογία, Εθνοχορολογία, και γίνεται συγκριτική προσέγγιση της Εθνογραφίας με όλες αυτές τις επιστήμες, σε ό,τι αφορά την έρευνα πεδίου.

Εξετάζονται, επίσης, οι νόρμες που διέπουν τη λαϊκή μουσική δημιουργία και παρουσιάζονται οι εθνογραφικές διαφορές μεταξύ νησιωτικής και στεριανής Ελλάδας, σ' επίπεδο μουσικής, χορού, ενοργάνωσης, στίχου, μουσικο-ποιητικής δομής, αυτοσχεδιασμού, ενδυμασίας και ύφους.

Τέλος, μέσα από τους εθνογραφικούς χάρτες παρουσιάζονται και αναλύονται οι τοπικές μουσικο-χορευτικές παραδόσεις και ταυτότητες ανά γεωγραφική περιοχή (μουσικοί χάρτες): Ήπειρος, Μακεδονία, Θράκη, Μοριάς, Στερεά Ελλάδα, Β. Αιγαίο, Ν. Αιγαίο, Κρήτη, Ιόνιο.

Τα μαθήματα συνοδεύονται από οπτικο-ακουστικό υλικό. (CDs, DVDs, PPT)

Μαθησιακοί στόχοι:

α) Γνωριμία με τη βασική θεωρία της ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑΣ, ως διαδικασία καταγραφής στο πεδίο και ως ερμηνεία & συγγραφή του εθνογραφικού κειμένου.

β) Σχέση της Εθνογραφίας με τις επιστήμες της ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ, ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ, ΕΘΝΟΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΑΣ.

γ) Γνωριμία με τους μουσικούς και γεω-πολιτισμικούς χάρτες της νησιωτικής και ηπειρωτικής Ελλάδας, μέσα από την εθνογραφική έρευνα.

δ) Κατανόηση της συμβολής της επιτόπιας έρευνας στην καταγραφή της παραδοσιακής μουσικής και του παραδοσιακού χορού, ως μεθοδολογικού εργαλείου της Λαογραφίας και της Εθνομουσικολογίας.

ε) Γνωριμία και χρήση της σχετικής με το θέμα εθνομουσικολογικής, λαογραφικής, εθνογραφικής και ανθρωπολογικής βιβλιογραφίας, και

στ) Κατανόηση της διεπιστημονικότητας μέσα από εθνογραφικά παραδείγματα.

Συνοπτικό διάγραμμα 13 τριών παραδόσεων:

1. Ορισμός και περιεχόμενο της Εθνογραφίας.
2. Εισαγωγική θεωρία και (συγ)κριτική προσέγγιση των επιστημών: Εθνομουσικολογία, Εθνολογία, Λαογραφία, Κοινωνική Ανθρωπολογία, Εθνοχορολογία σε ό,τι αφορά την έρευνα πεδίου.
3. Εννοιοδότηση και (συγ)κριτική προσέγγιση των όρων *λαός* και *λαϊκός*, σύμφωνα με τις ανθρωπιστικές επιστήμες: Λαογραφία, Εθνολογία, Κοινωνιολογία, Μαρξιστική θεωρία.
4. Ορισμός δημοτικής μουσικής (folk music) σύμφωνα με την παγκόσμια βιβλιογραφία.
5. Λαογραφικά χαρακτηριστικά παραδοσιακής μουσικής (νόρμες λαϊκής τέχνης)
6. Μουσικολογικά χαρακτηριστικά δημοτικού τραγουδιού
7. Εθνογραφία μουσικής και χορού – πολιτισμικοί χάρτες: στεριανή Ελλάδα. Περιπτώσεις μελέτης. Α' μέρος (Ηπειρος, Μακεδονία, Θράκη)
8. Εθνογραφία μουσικής και χορού – πολιτισμικοί χάρτες: στεριανή Ελλάδα. Περιπτώσεις μελέτης. Β' μέρος (Στερεά, Μοριάς, Θεσσαλία)
9. Εθνογραφία μουσικής και χορού – πολιτισμικοί χάρτες: νησιωτική Ελλάδα. Α' μέρος (Κυκλάδες, Σποράδες, Δωδεκάνησα)
10. Εθνογραφία μουσικής και χορού – πολιτισμικοί χάρτες: νησιωτική Ελλάδα. Β' μέρος (Κρήτη, Β. Αιγαίο, Ιόνιο)
11. Εθνογραφικά παραδείγματα με δρομικά έθιμα (χορός και μουσική)
12. Εθνογραφικά παραδείγματα με εθιμικά δρώμενα (μουσική, χορός, λαϊκό θέατρο)
13. Επανάληψη εφ' όλης της ύλης

ΛΑΟ 471 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΠΡΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΚΟΣΜΟ

(Θ. ΔΑΣΟΥΛΑΣ)

Περίληψη:

Το μάθημα θα αναπτυχθεί σε τρεις ενότητες. Η πρώτη εστιάζει στη θεωρητική προσέγγιση της έννοιας του υλικού πολιτισμού και των οικονομικών δομών ως αντικειμένων μελέτης των κοινωνικών σπουδών και ιδιαίτερα της λαογραφίας και της ανθρωπολογίας. Θα παρουσιαστούν βασικές έννοιες, θεωρητικά ρεύματα, σχολές αλλά και ο διεπιστημονικός χαρακτήρας του υλικού πολιτισμού ως γνωστικού πεδίου που αναδείχτηκε μέσα από τον διάλογο των κοινωνικών σπουδών και των επιμέρους κατευθύνσεών τους. Παράλληλα θα εξεταστεί ο υλικός πολιτισμός και οι σχέσεις παραγωγής ως αντικείμενα έρευνας και διδασκαλίας στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η παρουσίαση του Λαογραφικού Αρχείου εργασιών του Τομέα Λαογραφίας του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων με σκοπό την αποτίμηση των ερευνητικών και διδακτικών προσεγγίσεων του υλικού πολιτισμού από την επιστήμη της λαογραφίας.

Η δεύτερη ενότητα θα επικεντρωθεί στην ανάλυση της έννοιας «προβιομηχανικός κόσμος» καθώς και στις χωρικές και χρονικές συσχετίσεις της με τις «παραδοσιακές» κοινωνίες του ελλαδικού χώρου και ευρύτερα του βαλκανικού κόσμου. Η δομική σχέση τους με το περιβάλλον και η οικονομική και κοινωνική λογική της οικειοποίησής του από τους τοπικούς

πληθυσμούς, οι συσχετίσεις με το ευρύτερο οικονομικό – πολιτικό σύστημα στο οποίο εντάσσονται και λειτουργούν, οι παραγωγικές, κοινωνικές και συμβολικές εκφάνσεις αυτής της λειτουργίας και οι χρονικές διάρκειες αυτών των φαινομένων θα αποτελέσουν τον βασικό άξονα ανάλυσης αυτής της ενότητας. Μέσα από τα παραδείγματα που θα παρουσιαστούν θα αναλυθούν οι έννοιες του χώρου, του χρόνου και της ιστορικότητας ως βασικές παράμετροι μίας συνολικής ανθρωπολογικής προσέγγισης των ενγαστημένων κοινωνιών που διαβιών στο εσωτερικό των ιστορικών εξελίξεων.

Στην τρίτη ενότητα θα αναλυθούν θεωρητικές προσεγγίσεις αναφορικά με την μνημονική διαχείριση και μουσειακή ανάδειξη του υλικού πολιτισμού και των παραγωγικών διαδικασιών. Σε αυτή τη προσέγγιση θα αξιοποιηθεί το Λαογραφικό Μουσείο του Πανεπιστημίου ως χώρος εποπτικής διδασκαλίας. Στον ίδιο χώρο θα γίνουν αναφορές στα τεχνικά συστήματα (παραγωγικές διαδικασίες και τεχνικές) των προβιομηχανικών κοινωνιών ως βασική παράμετρος στη διαδικασία διάθρωσης του υλικού πολιτισμού. Η άμεση επαφή των φοιτητών με τα «εργαλεία» και τις τεχνικές του «παραδοσιακού» κόσμου αποσκοπεί στο να αντιληφθούν την τεχνολογία ως βασική παράμετρο της οργάνωσης της παραγωγής και, κατ' επέκταση, των κοινωνικών συστημάτων που τη διαχειρίζονται.

Στόχοι του μαθήματος:

α. να εξοικειωθούν οι φοιτητές με το εννοιολογικό περιεχόμενο ειδικών όρων όπως «κοινωνικές και οικονομικές δομές», «παραγωγικές διαδικασίες», «υλικός πολιτισμός» και τη σχέση τους με τα επιστημονικά πεδία της λαογραφίας και της ανθρωπολογίας καθώς και με τον διεπιστημονικό τους χαρακτήρα. Στο πλαίσιο αυτό θα γνωρίσουν σχετικές επιστημονικές θεωρίες, τους εκπροσώπους τους διαχρονικά καθώς και τη σχετική βιβλιογραφία β. να αντιληφθούν οι φοιτητές τις ιστορικές και ανθρωπολογικές διαστάσεις του όρου «προβιομηχανικός κόσμος», εφόδιο απαραίτητο για τη μελέτη του «παραδοσιακού» κόσμου. Στο πλαίσιο αυτό θα γνωρίσουν ερευνητικές και βιβλιογραφικές προσεγγίσεις των προβιομηχανικών κοινωνιών του ελλαδικού χώρου γ. να εξοικειωθούν οι φοιτητές με το ανωτέρω θεωρητικό και εννοιολογικό υπόβαθρο, το οποίο θα τους βοηθήσει να κατανοήσουν τις δομές καθώς και τις διαδικασίες συγκρότησης και μετασχηματισμού των παραδοσιακών κοινωνιών στον ιστορικό χρόνο.

Τρόπος εξέτασης: γραπτές εξετάσεις στο τέλος του εξαμήνου.

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2021–2022
ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Κωδ.	Μαθήματα	Γνωστικό Αντικείμενο	Διδάσκων	Εξάμηνο / Όριο φοιτητών
ΑΡΧ 100	Ρητορεία: Αισχόνης, Ισάιαος	Κλασική Φιλολογία	ΕΔΒΜ96	Γ' (Υ) ή Α' (Υ) Παλαιότερα εξάμηνα
ΑΡΧ 102	Ιστοριογραφία: Πολύβιος	Κλασική Φιλολογία	ΕΔΒΜ96	Ε' (Υ) ή Γ' (Υ) Παλαιότερα εξάμηνα
ΦΙΝ 169	Νέα Ελληνική Λογοτεχνία, 19^{ος} – 20^{ος}	Νέα Ελληνική Φιλολογία	Α. Βογιατζόγλου	Γ' (Υ)
ΦΙΜ 138	Ο Λέων ο ΣΤ΄ στις πηγές της εποχής του	Βυζαντινή Φιλολογία	Α. Αλεξάκης	Ζ' (Επ. Υπ.) 80
ΦΙΜ 125	Δημόδης Βυζαντινή Λογοτεχνία	Βυζαντινή Φιλολογία	Δ. Γεωργακόπουλος	Ζ' (Επ. Υπ.) 50
ΑΡΧ 122	Τραγωδία: Αισχύλου Χοηφόροι	Κλασική Φιλολογία	Ε. Γκαστή	Ζ' (Επ. Υπ.) 50
ΑΡΧ 123	Τραγωδία: Ευρυπίδου Βάκχαι	Κλασική Φιλολογία	Ε. Γκαστή	Ζ' (Επ. Υπ.) 50
ΦΙΑ 132	Λυρική Ποίηση	Κλασική Φιλολογία	Χ. Αυγερινός	Ζ' (Επ. Υπ.) 70
ΛΑΤ 103	Λατινική Λυρική Ποίηση	Λατινική Φιλολογία	Β. Παππάς	Ζ' (Επ. Υπ.) 50
ΛΑΤ 104	Λατινική Επική Ποίηση: Βιργιλίου Αινείας	Λατινική Φιλολογία	Φ. Πολυμεράκης	Ζ' (Επ. Υπ.) 50
ΦΙΑ 116	Λατινικό Μυθιστόρημα	Λατινική Φιλολογία	Π. Κοντονάσιος	Ζ' (Επ. Υπ.) 70

ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Α.Α	Μαθήματα	Γνωστικό Αντικείμενο	Διδάσκων	Εξάμηνο / Όριο φοιτητών
ΦΠΦ 101	Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία Ι*	Φιλοσοφία	Κ. Πέτσιος	Ε' (Υ)
ΦΠΦ 102	Νεότερη Φιλοσοφία Ι*	Φιλοσοφία	Γκ. Μαγγίνη	Ε' (Υ)

*Οι φοιτητές–τριες του Ε' εξαμήνου επιλέγουν υποχρεωτικά ένα από τα δύο μαθήματα

Ε Α Ρ Ι Ν Ο   Ε Ξ Α Μ Η Ν Ο

Μ Α Θ Η Μ Α Τ Α   Κ Α Ι   Π Ε Ρ Ι Λ Η Ψ Ε Ι Σ ²

² Σχετικά με πιθανές αλλαγές ο Οδηγός Σπουδών θα ενημερώνεται με ευθύνη των συντακτών. Παρακαλούνται οι φοιτητές να ενημερώνονται συχνά από την ιστοσελίδα του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας, όπου είναι αναρτημένος ο Οδηγός Σπουδών.

Α. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2021–2022

ΚΩΔ.	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΙΑΕ	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
112α	Αρχαία Ελληνική Ιστορία: Από το τέλος του Πελοποννησιακού Πολέμου ως την κατάκτηση της Αιγύπτου από τους Ρωμαίους	Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ	Δ' (Υπ.),
163	Αρχαϊκή και κλασική Μακεδονία	Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
164	Εισαγωγή στη Νομισματική. Η νομισματική πολιτική των Ρωμαίων αυτοκρατόρων, από τον Οκταβιανό, έως την τετραρχία του Διοκλητιανού	Κ. ΛΙΑΜΠΗ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
158	Πηγές της ιστορίας του Μεγάλου Αλεξάνδρου	Κ. ΛΙΑΜΠΗ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
170	Θέματα αρχαίας ελληνικής ιστορίας μέσα από επιγραφικές πηγές	Α. ΖΑΝΝΗΣ	Στ', Η', (Επ. Υπ.)
ΕΠΙ	ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ		
152	Εισαγωγή στην Επιγραφική	Α. ΖΑΝΝΗΣ	Δ' (Υπ.)
ΙΡΩ	ΡΩΜΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
171	Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία	Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ	Β' (Υπ.)
ΙΒΥ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
203*	Η πρώιμη Βυζαντινή περίοδος, 330–843	Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ	Δ' (Υ)
212*	Το Δεσποτάτο της Ηπείρου: Κράτος, κοινωνία, τοπογραφία	Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ	Δ' (Υ)
102	Βυζαντινές και μεταβυζαντινές επιγραφές της Ηπείρου	Χ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	Στ', Η', (Σ), (Επ. Υπ.)
241	Από τον Μ. Κωνσταντίνο στον Καρλομάγνο. Πολιτική και ιδεολογική εξέλιξη στην Ευρώπη	Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ	Στ', Η', (Σ), (Επ. Υπ.)
213	Πολεμικές συγκρούσεις και στρατιωτικά κινήματα στο Βυζάντιο. Μέση και ύστερη περίοδος	Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ	Στ', Η', (Σ), (Επ. Υπ.)
111	Κράτος, κοινωνία και οικονομία κατά την περίοδο της Μακεδονικής δυναστείας (Σ)	Κ. ΤΑΚΙΡΤΑΚΟΓΛΟΥ	Στ', Η' (Επ. Υπ.)
310	Ζητήματα Διεθνών Σχέσεων και Υψηλής Στρατηγικής στην Ανατολική Μεσόγειο και Μικρά Ασία κατά την περίοδο των Σταυροφοριών.	Κ. ΤΑΚΙΡΤΑΚΟΓΛΟΥ	Στ', Η' (Επ. Υπ.)
* Οι φοιτητές—τριες κατεύθυνσης Ιστορίας επιλέγουν ένα από τα δύο μαθήματα (ΙΒΥ203 ή ΙΒΥ212)			

ΕΑΣ	ΕΛΛΗΝΟΑΡΑΒΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ		
902	Η κληρονομιά της κλασικής αρχαιότητας στην αραβική παράδοση	Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ	Δ' (Υπ.)
921	Τα «Προλεγόμενα» της Ιστορίας του Ibn Khaldūn (1332–1406 μ.Χ.)	Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ	ΣΤ', Η', (Σ), (Επ. Υπ.)
911	Ιστορία και πολιτισμός των Ελλήνων στην αραβική ιστοριογραφία	Θ. ΖΑΜΠΑΚΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
923	Η πρώιμη αββασιδική δυναστεία και το κίνημα των ελληνοαραβικών μεταφράσεων (8ος–10ος μ.Χ.)	Θ. ΖΑΜΠΑΚΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
ΙΒΑ	ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
302	Εισαγωγή στις Βαλκανικές Σπουδές	Α. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ	Β' (Υπ.)
325	Οι Βούλγαροι στα Μεσαιωνικά Βαλκάνια (9 ^{ος} –14 ^{ος} αι.)	Δ. ΧΑΤΖΗΛΕΛΕΚΑΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
ΙΕΠ	ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ		
421	Το Νορμανδικό βασίλειο της Σικελίας: πολιτική, κοινωνική οργάνωση και εξωτερική πολιτική	Δ. ΧΑΤΖΗΛΕΛΕΚΑΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΙΑΕ 112α ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΩΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

(Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ)

Είδος μαθήματος

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Ενθαρρύνεται η επόνηση προαιρετικής ενισχυτικής εργασίας, η οποία αποτελεί το 20% της τελικής βαθμολογίας.

Περιληπτική παρουσίαση

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η περίοδος από το τέλος του 5ου ως το τέλος του 1ου αι. π.Χ. Εξετάζονται οι αλλαγές που επέφερε ο Πελοποννησιακός Πόλεμος στην πολιτική, την κοινωνία και τον πολιτισμό των ελληνικών πόλεων κατά τη διάρκεια του 4ου αι., καθώς και η εμφάνιση νέων πρωταγωνιστών, όπως η Μακεδονία. Παρουσιάζεται η συμβολή των βασιλέων της Μακεδονίας στη δημιουργία της ελληνιστικής οικουμένης και αναλύονται βασικές πολιτειακές και κοινωνικές δομές των ελληνιστικών βασιλείων (Αντιγονιδών, Σελευκιδών, Πτολεμαίων και Ατταλιδών). Η παρουσίαση ολοκληρώνεται με τον ρόλο της Ρώμης στα ελληνικά πράγματα και την υποταγή του ελληνικού κόσμου στη νέα κοσμοκρατορία.

Στόχοι

Το μάθημα αποσκοπεί στην παρουσίαση μιας ευρύτερης περιόδου της Αρχαίας Ελληνικής Ιστορίας. Στόχος είναι να αναδείξει τις συνέχειες και τις τομές μεταξύ της ύστερης κλασικής και της ελληνιστικής περιόδου, σε βασικές έννοιες και θεσμούς, τόσο στην πολιτική, όσο και στην κοινωνία και τον πολιτισμό.

Έμφαση δίνεται σε μεθοδολογικά ζητήματα που αφορούν τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται η ιστορική έρευνα, καθώς και στην ανάλυση αντιπροσωπευτικών γραμματειακών, επιγραφικών και αρχαιολογικών πηγών της περιόδου, αλλά και σε νεότερες ιστοριογραφικές προσεγγίσεις της ύστερης κλασικής και ελληνιστικής ιστορίας.

Διάγραμμα μαθημάτων

1. Εισαγωγή στην ύστερη κλασική και ελληνιστική περίοδο (4^{ος}–1^{ος} αι. π.Χ.). Πηγές της

Ιστορίας των κλασικών και ελληνιστικών χρόνων.

2. Τα αποτελέσματα του Πελοποννησιακού Πολέμου και η ηγεμονία της Σπάρτης (404–371 π.Χ.). Ο Βοιωτικός ή Κορινθιακός πόλεμος (395 π.Χ.) και η ειρήνη του Βασιλέως (387/6 π.Χ.)

3. Η Β' Αθηναϊκή συμμαχία (379/8 π.Χ.) και η ηγεμονία της Θήβας (371–362 π.Χ.).

4. Οι Έλληνες της περιφέρειας. Η κρίση της πόλης–κράτους & η πανελλήνια ιδέα.

5. Η ηγεμονία της Μακεδονίας και ο Φίλιππος.

6. Η εκστρατεία και το έργο του Αλεξάνδρου.

7. Τα ελληνιστικά βασίλεια I: Η Μακεδονία.

8. Τα ελληνιστικά βασίλεια II: Η Πτολεμαϊκή Αίγυπτος

9. Τα ελληνιστικά βασίλεια III: Οι Σελευκίδες

10. Βασικές δομές των ελληνιστικών βασιλείων.

11. Οι ελληνικές πόλεις και οι Συμπολιτείες κατά τον 3^ο και 2^ο αι. π.Χ.

12. Η αντιπαράθεση με τη Ρώμη.

13. Πολιτισμός, κοινωνία και θρησκεία κατά την ελληνιστική περίοδο. Περιεχόμενο της έννοιας «Ελληνισμός».

Στα πλαίσια του μαθήματος οργανώνεται εκπαιδευτική εκδρομή.

ΙΑΕ 163 **ΑΡΧΑΪΚΗ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ**

(Η. ΚΟΥΛΑΚΙΩΤΗΣ)

Το μάθημα παρουσιάζει την ιστορία του βασιλείου της Μακεδονίας από τη συγκρότηση του ως το τέλος της δυναστείας των Αργεαδών (6^{ος}–4^{ος} αι. π.Χ.). Εξετάζει τον χώρο, τα πρόσωπα και τους θεσμούς και εστιάζει στις πολιτικές, κοινωνικές, στρατιωτικές και πολιτισμικές εξελίξεις.

Διάγραμμα μαθημάτων

1. Ο γεωγραφικός χώρος και οι ενότητες του.
2. Η πληθυσμιακή σύνθεση.
3. Η συγκρότηση του βασιλείου.
4. Η δυναστική ιδεολογία των Αργεαδών.
5. Η Μακεδονία κατά τους Περσικούς Πολέμους. Ο ρόλος του Αλεξάνδρου Α'.
6. Η Μακεδονία κατά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο.
7. Η περίοδος μέχρι την ανάρρηση του Φιλίππου Β'.
8. Ο ρόλος του Φιλίππου Β' στην ανασυγκρότηση του βασιλείου.
9. Η σχέση του βασιλείου με τους γείτονές του.
10. Η εποχή του Αλεξάνδρου Γ'.
11. Η συμβολή της Μακεδονίας στην πολιτισμική ζωή και την τέχνη του ευρύτερου ελληνικού κόσμου.
12. Νεότερες συζητήσεις και προβληματισμοί περί ελληνικής και «μακεδονικής» ταυτότητας.

ΙΑΕ 164 **ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ. Η ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ, ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΚΤΑΒΙΑΝΟ, ΕΩΣ ΤΗΝ ΤΕΤΡΑΡΧΙΑ ΤΟΥ ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΥ**

(Κ. ΛΙΑΜΠΗ)

Στο μάθημα θα παρουσιασθούν, κατ' αρχήν, η προκειρατική περίοδος και οι βασικές γνώσεις για τα αρχαία ελληνικά νομίσματα: η αναγκαιότητα της θέσπισης της εγχρήματης οικονομίας: τεχνικά ζητήματα: το δικαίωμα παραγωγής νομίσματος: οι σταθμητικοί κανόνες: πληροφορίες, σχετικές με το νόμισμα, που αντλούνται από την αρχαία γραμματεία και τις επιγραφές: ζητήματα κυκλοφορίας εντός και εκτός του κέντρου παραγωγής: πόλεμος, εμπόριο, μεγάλα δημόσια έργα, επίσης νόμισμα και εικονογραφία.

Στο β' μέρος του μαθήματος θα μελετηθούν οι νομισματικές εκδόσεις και τα μέταλλα των Ρωμαίων αυτοκρατόρων που εκδόθηκαν από τα νομισματοκοπεία της Ρώμης και της δυτικής επικράτειας (σημ. Λυών, Λονδίνο κ.λπ.). Το εικονολόγιο που επιλέχθηκε θα εξετασθεί λεπτομερώς, προκειμένου να καταδειχθεί ότι χρησιμοποιήθηκε ως εργαλείο ακραιφνούς προπαγάνδας της βασιλείας εκάστου αυτοκράτορα. Στις εμπρόσθιες όψεις απεικονίζονται τα πορτραίτα των αυτοκρατόρων και των οικογενειών τους, συνοδευόμενα από επιγραφές με τα ονόματα και τους τίτλους τους. Στις οπίσθιες όψεις αποδίδονται, γεγονότα πολιτικά, στρατιωτικά, ευεργεσίες, θεότητες, προσωποποιημένες έννοιες, κτίσματα (ναοί, αψίδες θριάμβου, Circus Maximus κ.λπ.). Παράλληλα θα εξετασθούν οι σταθμητικοί κανόνες και οι νομισματικές μεταρρυθμίσεις, καθώς και η αντιμετώπιση των δημοσιονομικών και οικονομικών κρίσεων.

Πηγές και άρθρα: θα δοθούν ηλεκτρονικά.

ΙΑΕ 158 **ΠΗΓΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ**

(Κ. ΛΙΑΜΠΗ)

Θα παρουσιασθούν οι αρχαίες φιλολογικές μαρτυρίες για την ιστορία του Αλεξάνδρου του Γ'. Οι εξιστορήσεις για την εκστρατεία του, από την έναρξή της, έως και το θάνατό του, είναι όλες μεταγενέστερες και βασίζονται σε πρωτογενή ύλη, η οποία παρήχθη από συγγραφείς, συγχρόνους του Αλεξάνδρου. Τα κείμενα αυτών των πρώτων ιστορικών,

γεωγράφων κ.λπ., οι οποίοι ήσαν συνεργοί και αυτόπτες, διασώζονται αποσπασματικά, κυρίως στα έργα των Αρριανού, Πλουτάρχου, Κουρτίου, Διοδώρου και Ιουστίνου. Στο μάθημα θα μελετηθούν οι αφηγήσεις αυτών των συγγραφέων και θα αναζητηθεί η πηγή προέλευσής τους.

ΙΑΕ 170 ΘΕΜΑΤΑ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

(Α. ΖΑΝΝΗΣ)

Στο πλαίσιο του μαθήματος παρουσιάζονται ελληνικές επιγραφές της κλασικής και της ελληνιστικής εποχής που συμβάλλουν με ουσιαστικό τρόπο στην μελέτη του αρχαίου ελληνικού κόσμου. Ειδικότερα, εξετάζονται επιγραφές από διάφορες περιοχές του αρχαίου κόσμου (Αθήνα, Σπάρτη, Ήπειρος, Μακεδονία, Θεσσαλία, νησιά Αιγαίου, Μικρά Ασία, Κύπρος κλπ.) και αναδεικνύεται η σημασία τους για την μελέτη σημαντικών γεγονότων της πολιτικής και κοινωνικής ιστορίας και διαφόρων θεμάτων σχετικών με την μορφή και την εξέλιξη των θεσμών και του θρησκευτικού βίου των αρχαίων Ελλήνων. Τα επιγραφικά κείμενα μεταφράζονται ενώ επιπλέον σχολιάζονται τόσο από γλωσσική άποψη όσο και από ιστορική σκοπιά. Κατά την μελέτη των διαφόρων θεμάτων συνεξετάζονται τα κείμενα της αρχαίας ελληνικής γραμματείας με στόχο να διαφανεί η μεθοδολογία της κριτικής των ιστορικών πηγών, να αναπτυχθεί η ικανότητα αξιοποίησης των αρχαίων ελληνικών επιγραφών ως ιστορικών πηγών και να προαχθεί η ιστορική σκέψη. Οι φοιτητές αναλαμβάνουν προαιρετικά γραπτές εργασίες.

ΕΠΙ 152 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ

(Α. ΖΑΝΝΗΣ)

Το μάθημα είναι μια γενική εισαγωγή στη μελέτη των αρχαίων ελληνικών επιγραφών και αποσκοπεί στην εξοικείωση των φοιτητών με το γνωστικό αντικείμενο της ελληνικής Επιγραφικής. Στο πλαίσιο του μαθήματος προσδιορίζεται το γνωστικό αντικείμενο της Επιγραφικής καθώς και τα χρονικά και γεωγραφικά όρια που καλύπτει, ενώ παρουσιάζεται η ιστορία της Επιγραφικής ως επιμέρους κλάδου και οι σχέσεις της με τις άλλες αρχαιογνωστικές επιστήμες. Παρουσιάζεται μια επισκόπηση της ιστορίας της γραφής στον αρχαίο ελληνικό κόσμο με συνοπτική παρουσίαση των αρχαιότερων προ-αλφαβητικών συστημάτων γραφής και των σταδίων εξέλιξης της αρχαίας ελληνικής αλφαβητικής γραφής από τις απαρχές ως την ρωμαϊκή αυτοκρατορική εποχή. Αναλύονται οι κυριότερες κατηγορίες αρχαίων ελληνικών επιγραφών με εξέταση αντιπροσωπευτικών παραδειγμάτων (νόμων, ψηφισμάτων, τιμητικών, αναθηματικών, επιτύμβιων κλπ.). Εξετάζονται επιγραφές που αναδεικνύουν την σημασία τους για την μελέτη της πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής ιστορίας (διεθνής βίος, νομοθεσία, θεσμοί πολιτικής και κοινωνικής οργάνωσης κλπ.), της θρησκείας (λατρείες, θρησκευτικές παραδόσεις και δοξασίες, κανονισμοί λειτουργίας ιερών, κατηγορίες αναθημάτων κλπ.), της φιλολογίας (γραφή, γλώσσα, λογοτεχνία κλπ.) και διαφόρων άλλων τομέων της επιστήμης της Αρχαιότητας. Παρουσιάζεται η μέθοδος μελέτης, σχολιασμού και έκδοσης των επιγραφών, ενώ οι φοιτητές εξοικειώνονται με την καταγραφή των επιγραφών και της μορφής των φορέων τους, καθώς και με την σχετική βιβλιογραφία και τις ηλεκτρονικές εκδόσεις ιστοσελίδων ελληνικών και διεθνών εκπαιδευτικών και ερευνητικών ιδρυμάτων (Corpora επιγραφών, Supplementum Epigraphicum Graecum Bulletin épigraphique κλπ.). Πραγματοποιούνται ασκήσεις ανάγνωσης επιγραφών στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων και εντός του μαθήματος. Οι φοιτητές αναλαμβάνουν προαιρετικά γραπτές εργασίες.

ΙΡΩ 171 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΡΩΜΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Ι. ΤΖΑΜΤΖΗΣ)

Πηγές της Ρωμαϊκής Ιστορίας. Επισκόπηση των περιόδων της Βασιλείας, της *Respublica* και

της Ηγεμονίας.

Σκοπός του μαθήματος: εξοικείωση των πρωτοετών φοιτητών με τις πηγές οι οποίες αφορούν στη ρωμαϊκή ιστορία, και η εξέταση των στοιχείων που τοποθετούν σε εξελικτική προοπτική την πορεία των Ρωμαίων στο ιστορικό γίγνεσθαι (γιατί, πώς και πότε συντελέστηκαν οι αλλαγές εκείνες, πολιτικές και κοινωνικές, που διαχωρίζουν την ιστορία της Ρώμης στις τρεις προεκτεθείσες περιόδους).

Μαθησιακό αποτέλεσμα: η απόκτηση βασικών γνώσεων για την Αρχαία Ρώμη, οι οποίες θα καθιστούν ήδη αντιληπτή την ιδιοσυστασία της ρωμαϊκής συμβολής στην παγκόσμια Ιστορία.

IBY 203 Η ΠΡΩΙΜΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

(Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ)

Η πρώιμη Βυζαντινή περίοδος, αποτελεί και την περίοδο που ονομάζεται «όψιμη αρχαιότητα.» Για καθαρά πρακτικούς λόγους θα συμπεριληφθεί και η πρώτη περίοδος της μέσης Βυζαντινής περιόδου, (610–8843). Στα πλαίσια του μαθήματος, θα γίνει ανάλυση των πολιτικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και οικονομικών γεγονότων, ενώ θα επιχειρήσουμε να κατανοήσουμε πώς το Ρωμαϊκό κράτος μεταλλάσσεται σε αυτό που θα ονομασθεί Βυζαντινό. Θα σχολιασθούν εκτενώς θέματα όπως η διοίκηση του κράτους, η σύγκρουση της παλαιάς με τη νέα θρησκεία, οι βαρβαρικές εισβολές, η έναρξη του συστήματος διοίκησης των θεμάτων, οι συνέπειες από τις Αραβικές κατακτήσεις και η εμφάνιση του Ισλάμ, η εικονομαχία και η συγκρότηση μίας νέας αυτοκρατορίας στην δύση. Το μάθημα έχει ως στόχο να βοηθήσει τους φοιτητές να κατανοήσουν αυτές τις μετεξελίξεις, και να δώσει την δυνατότητα να γίνουν περισσότερο κατανοητές οι διαφορές ανάμεσα στον αρχαίο και τον επερχόμενο μεσαιωνικό κόσμο. Η απαλλακτική του μαθήματος θα συντελεσθεί με την διεξαγωγή γραπτών εξετάσεων, ενώ η εθελούσια παρουσίαση ενός από τα θέματα που θα συζητηθούν στο μάθημα, ως προφορική εργασία, θα έχει ως επακόλουθο την προσθήκη μίας βαθμολογικής μονάδας στην τελική βαθμολογία.

IBY212 ΤΟ ΔΕΣΠΟΤΑΤΟ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ. ΚΡΑΤΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ

(Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ)

Το λεγόμενο Δεσποτάτο της Ηπείρου ήταν ένα βυζαντινό–ελληνικό κρατικό μόρφωμα, που αναπτύχθηκε στον χώρο της Μεσαιωνικής Ηπείρου μετά την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους (1204) και σε συνθήκες ρευστότητας, αμφισβήτησης και πολιτικού κατακερματισμού του βυζαντινού κόσμου. Η ιδρυτική δυναστεία των Κομνηνοδουκάδων συνέβαλε στην ισχύ του συγκεκριμένου κράτους κατά τον 13ο αι., καθώς ανέπτυξε ένα πολιτικό πρόγραμμα αυτονομίας και ανεξαρτησίας, ενώ παράλληλα διεκδίκησε τη βυζαντινή ηγεμονία. Η ισχύς του «Δεσποτάτου» διατηρήθηκε ως τις αρχές του 14ου αι., οπότε πλήθος διεκδικητών οδήγησαν στη διάσπασή του σε μικρές επικράτειες, με σημαντικότερες το σερβικό «δεσποτάτο» των Ιωαννίνων και το αλβανικό «δεσποτάτο» της Άρτας, στα μέσα του ίδιου αιώνα. Η εμφάνιση του ιταλού ηγεμόνα Καρόλου Α' Τόκκο στις αρχές του επόμενου αιώνα συνέβαλε σε αναβίωση του παλαιού Δεσποτάτου, το οποίο όμως άρχισε να καταλαμβάνεται σταδιακά από τους Οθωμανούς κατά τη διάρκεια του 15ου αι. Στο μάθημα παρουσιάζεται η πολιτική ιστορία του «Δεσποτάτου», περιγράφεται η οργάνωση της κοινωνίας και αναδεικνύεται ο χώρος ως σημαντικός παράγων της κοινωνικής και πολιτικής οργάνωσης.

IBY 102 ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ (Σ)

(ΧΡ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Στο πλαίσιο του σεμιναρίου θα εξεταστούν οι επιγραφές ως ομάδα ιστορικών πηγών για την ιστορία της ευρύτερης περιοχής της βυζαντινής Ηπείρου αλλά και των πρώιμων χρόνων της οθωμανικής κατάκτησης. Θα δοθούν υποχρεωτικές σεμιναριακές εργασίες, οι οποίες θα παρουσιαστούν και προφορικά. (Εκπαιδευτική εκδρομή).

Αντικειμενικός σκοπός του μαθήματος είναι η απόκτηση ικανότητας ανάγνωσης των επιγραφών και χρήσης τους ως πηγών για την ιστορία και την ιστορία της τέχνης.

**IBY 241 ΑΠΟ ΤΟΝ Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ ΣΤΟΝ ΚΑΡΛΟΜΑΓΝΟ.
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ (Σ)
(Π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ)**

Η περίοδος ανάμεσα στο 300–800 μ.Χ αποτελεί μία κρίσιμη καμπή στην διαμόρφωση των ιδεολογικών προτύπων διοίκησης, τόσο στην Βυζαντινή αυτοκρατορία, όσο και στα λεγόμενα βαρβαρικά βασίλεια. Παράλληλα, η προσπάθεια της Ρωμαϊκής εκκλησίας για αύξηση της κυριαρχικής ισχύος της, θα διαμορφώσει έναν ακόμη καθοριστικό παράγοντα, τόσο για την αυτοκρατορία, όσο και για τη δυτική Ευρώπη. Το παρόν σεμινάριο θα επιδιώξει να προσεγγίσει τις ιδεολογικές αυτές μεταλλάξεις, με την παρουσίαση της ιστορικής εξέλιξης στο Βυζάντιο, στη δυτική Ευρώπη και στις επιπτώσεις από τον Ισλαμικό παράγοντα, μέσα από σχετικές διαλέξεις, ενώ θα ακολουθήσει η εξέταση και ανάλυση σχετικών Ελληνικών και Λατινικών κειμένων.

Προϋπόθεση για την παρακολούθηση του σεμιναρίου, του οποίου η απαλλακτική θα γίνει με την εκπόνηση εργασιών, είναι οι μετέχοντες φοιτητές και φοιτήτριες να έχουν παρακολουθήσει τουλάχιστον ένα μάθημα βυζαντινής ιστορίας και να γνωρίζουν κάποια από τις κύριες ευρωπαϊκές γλώσσες, καθώς η βιβλιογραφία με την οποία θα εργασθούν απαιτεί αυτή τη γνώση

Τέλος, η απαλλακτική για τους φοιτητές θα γίνει με τη μορφή γραπτών εργασιών, προφορική εισήγηση των οποίων θα πραγματοποιηθεί κατά τη διάρκεια ημερίδας, ίσως με την παράλληλη σύμπραξη μεταπτυχιακών μαθημάτων των άλλων συναδέλφων της Βυζαντινής ιστορίας.

**IBY 213 ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ
ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ. ΜΕΣΗ ΚΑΙ ΎΣΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (Σ)
(Ε. ΣΥΓΚΕΛΛΟΥ)**

Ο πόλεμος αποτελεί ένα φαινόμενο με ιστορική και πανανθρώπινη διάσταση, το οποίο συνοδεύει διαχρονικά την εξέλιξη του πολιτισμού. Στους χρόνους του Βυζαντίου έλαβε σχεδόν ενδημικές διαστάσεις και υπήρξε, πέρα από μια αναπόφευκτη και τραγική πραγματικότητα, μέσο επιβίωσης μιας αυτοκρατορίας, που εξελίχθηκε κατά καιρούς σε υπερδύναμη. Το γεγονός αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο ιδεολογικό οπλοστάσιο της πολιτικής θεωρίας των Βυζαντινών, που παρήγαγε μια «υψηλή» στρατηγική, υπεύθυνη για τη δημιουργία του μακροβιότερου κέντρου διεθνούς ισχύος στην ιστορία του δυτικού πολιτισμού. Στο σεμινάριο εξετάζεται η διεξαγωγή και εξέλιξη του πολέμου στο Βυζάντιο κατά τη μέση και ύστερη περίοδο. Παρουσιάζεται η πολεμική εμπειρία των Βυζαντινών (π.χ. τακτική και στρατηγική του πολέμου, επιχειρησιακές δυνατότητες, εξοπλισμός του βυζαντινού στρατού, πολιορκητική τέχνη, ναυτικός πόλεμος, κ.ά.), και αναλύεται η πολεμική τους ιδεολογία. Ο πόλεμος αντιμετωπίζεται ως προϊόν ενός ολοκληρωμένου συστήματος παραδόσεων, πεποιθήσεων και ιδεών, ως μία πτυχή του βυζαντινού πολιτισμού.

**IBY 111 ΚΡΑΤΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΣ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑΣ (Σ)
(Κ. ΤΑΚΙΡΤΑΚΟΓΛΟΥ)**

Σκοπός του σεμιναριακού μαθήματος είναι η εξέταση της ιστορίας της βυζαντινής Αυτοκρατορίας την περίοδο της Μακεδονικής δυναστείας. Εξετάζεται η κληρονομιά της

δυναστείας του Αμορίου. Περιγράφεται το γενικό ιστορικό πλαίσιο από την άνοδο του Βασιλείου Α' στον θρόνο έως τον θάνατο της αυτοκράτειρας Θεοδώρας (867–1056).

Αναλύονται οι εξωτερικές σχέσεις της βυζαντινής Αυτοκρατορίας με τους γείτονές της στη Δύση, την Ανατολή και τα Βαλκάνια. Εξετάζονται οι εκκλησιαστικοί θεσμοί της περιόδου, καθώς και οι σχέσεις της Εκκλησίας με τους κοσμικούς θεσμούς (π.χ. τετραγαμία Λέοντος ΣΤ'). Παρουσιάζονται πτυχές της οικονομικής ιστορίας της περιόδου, αλλά και η συμβολή των Μακεδόνων αυτοκρατόρων στη βυζαντινή νομοθεσία. Εξετάζεται το ζήτημα της λεγόμενης Μακεδονικής Αναγέννησης στις τέχνες και τα γράμματα. Τέλος, δίνεται έμφαση στην εξέλιξη του βυζαντινού στρατού κατά τη μακεδονική περίοδο.

IBY 310 ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΨΗΛΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ ΚΑΙ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΩΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΩΝ

(Κ. ΤΑΚΙΡΤΑΚΟΓΛΟΥ)

Η έλευση και η εγκατάσταση των Σταυροφόρων στην Ανατολή είχε ως συνέπεια την αλλαγή του πολιτικού χάρτη της περιοχής. Σκοπός του μαθήματος είναι η εξέταση των σχέσεων της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας με τις δυνάμεις που κυριάρχησαν στον χώρο της Ανατολικής Μεσογείου για την περίοδο που ξεκινά με την κατάκτηση της Ιερουσαλήμ (1099) και τελειώνει με την πτώση του τελευταίου σταυροφορικού προπύργιου στους Αγίους Τόπους, της Άκρας (1291). Στα πλαίσια δεκατριών (13) μαθημάτων αναμένεται να αναλυθούν τα πολιτικά και στρατιωτικά γεγονότα που καθόρισαν την εξέλιξη της βυζαντινής εξωτερικής πολιτικής στην περιοχή. Θα αναλυθούν οι σχέσεις της Κωνσταντινούπολης και της Νίκαιας με μια πλειάδα άλλων δυνάμεων, όπως τα Σταυροφορικά κράτη, το Αρμενικό βασίλειο της Κιλικίας, οι ισλαμικές δυναστείες της περιόδου (Φατιμίδες, Αγιουβίδες, Μαμελούκοι), το σουλτανάτο των Σελτζούκων και τα διάδοχα τουρκικά εμιράτα (π.χ. Ντανισμεντίδες) αλλά και το Ιλχανάτο των Μογγόλων. Θα εξεταστεί μια σειρά ζητημάτων που ταλανίσουν τη σύγχρονη βιβλιογραφία όπως η φύση των βυζαντινών στοχεύσεων απέναντι στα Σταυροφορικά κράτη, η θέση των Αρμενίων στις συγκρούσεις της Αυτοκρατορίας με τους πρίγκιπες της Αντιόχειας και ο σκοπός των συχνά φιλικών επαφών ανάμεσα στους Αυτοκράτορες και τους Μουσουλμάνους εχθρούς των Σταυροφόρων.

ΕΑΣ 902 Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΛΑΣΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΑΡΑΒΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

(Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ)

Σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση του κινήματος των ελληνοαραβικών μεταφράσεων στη Βαγδάτη από τον 8^ο ως τον 11^ο μ. Χ. αιώνα, και η μετάδοση της κληρονομιάς της κλασικής Αρχαιότητας στην αραβική παράδοση.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση:

- Να χειρίζονται τη σχετική βιβλιογραφία (πηγές και βοηθήματα)
- Να γνωρίζουν το ιστορικό πλαίσιο, τα πρόσωπα και τα γεγονότα του κινήματος των ελληνοαραβικών μεταφράσεων
- Να γνωρίζουν τις διόδους και τους τρόπους μετάδοσης της κληρονομιάς της ελληνικής Αρχαιότητας στην αραβική παράδοση
- Να περιγράφουν τι και γιατί μεταφράστηκε στα Αραβικά
- Να δίνουν παραδείγματα χαμένων ελληνικών έργων που σώζονται μόνο σε αραβική μετάφραση
- Να ονοματίζουν ελληνικά γραμματειακά είδη που υιοθετήθηκαν από την αραβόφωνη γραμματεία

- Να αναγνωρίζουν την επίδραση που άσκησαν οι ελληνοαραβικές μεταφράσεις στη διαμόρφωση αφηρημένων εννοιών και στην κατασκευή επιχειρημάτων στην αραβόφωνη φιλοσοφική και επιστημονική γραμματεία

- Να επεξεργάζονται κριτικά αποσπάσματα από αραβικές πηγές.

Στο μάθημα θα εξεταστούν τα εξής θέματα:

Βιβλιογραφικές και άλλες εισαγωγικές παρατηρήσεις. Προλεγόμενα στον μεσαιωνικό αραβόφωνο πολιτισμό.

Δίοδοι μετάδοσης της κληρονομιάς της ελληνικής Αρχαιότητας στην αραβική παράδοση. Η ελληνική παιδεία και οι ελληνικές σχολές της Ύστερης Αρχαιότητας.

Η κληρονομιά της κλασικής Αρχαιότητας στην Συριακή παράδοση πριν και μετά την εμφάνιση του Ισλάμ – Συριακές μεταφράσεις.

Η κληρονομιά της κλασικής Αρχαιότητας στην ιρανική παράδοση – Περσικές μεταφράσεις Λόγοι και παράγοντες που συνετέλεσαν στην ενασχόληση των Αράβων με έργα της ελληνικής Αρχαιότητας.

Απαρχές και γένεση του κινήματος των ελληνοαραβικών μεταφράσεων της. Πάτρωνες και μεταφραστές.

Πρώιμες μεταφράσεις – η σωζόμενη αραβική μετάφραση της αποκαλούμενης «αλληλογραφίας Μεγάλου Αλεξάνδρου και Αριστοτέλη»

Μεταφράσεις και μεταφραστές που ταξινομούνται ως προερχόμενες από τον αποκαλούμενο «κύκλο του al-Kindī». Μελέτη αποσπασμάτων – Γλωσσικά και υφολογικά χαρακτηριστικά.

Μεταφράσεις και μεταφραστές που ανήκουν στη «σχολή του Hunayn ibn Ishāq» – Μελέτη αποσπασμάτων – υφολογικά χαρακτηριστικά.

Οι αποκαλούμενοι «Αριστοτελιστές της Βαγδάτης»

Η επίδραση των ελληνοαραβικών μεταφράσεων στην αραβόφωνη γραμματεία – γραμματειακά είδη, κατασκευή εννοιών και επιχειρημάτων.

Παραδείγματα της επίδρασης της αρχαίας ελληνικής διανόησης σε έργα αραβόφωνων μουσουλμάνων φιλοσόφων, επιστημόνων και άλλων διανοουμένων.

Η σημασία των ελληνοαραβικών μεταφράσεων και η ανάπτυξη των επιστημών και της φιλοσοφίας στην αραβική γλώσσα.

Παρουσίαση προαιρετικών εργασιών.

Γραπτή εξέταση

Εργασία Προαιρετική

ΕΑΣ 921 ΤΑ «ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ» (*Muqaddimah*) ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ *Ibn Khaldūn* (1332–1406 μ.Χ.) (Σ)

(Η. ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ)

Σκοπός του Σερμιναρίου είναι η μελέτη αποσπασμάτων από την *Εισαγωγή* ή *Προλεγόμενα* (*muqaddima*) της Ιστορίας του *Ibn Khaldūn* (1332–1406 μ.Χ.)

Μαθησιακά αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση:

- Να χειρίζονται τη σχετική βιβλιογραφία (πηγές και βοηθήματα) και να μελετούν κριτικά αποσπάσματα από τα «Προλεγόμενα» της ιστορίας του *Ibn Khaldūn* (1332–1406 μ.Χ.).
- Να γνωρίζουν οι φοιτητές τις απόψεις του *Ibn Khaldūn* για την ιστορία, τη γεωγραφία, καθώς και για τη γένεση και ανάπτυξη των κοινωνικών και πολιτικών θεσμών.
- Να κρίνουν τις απόψεις του *Ibn Khaldūn* για την καταγωγή του κράτους, την παραγωγή πλούτου και τη φορολογία.
- Να περιγράφουν τις απόψεις του *Ibn Khaldūn* για την κοινωνική αλληλεγγύη, τη δημιουργία των πόλεων και τον τρόπο ζωής.
- Να παρουσιάζουν τις απόψεις του *Ibn Khaldūn* για το ρόλο της θρησκείας στην κοινωνική συμβίωση και τις σχέσεις της με την πολιτική εξουσία.

- Να περιγράφουν τις απόψεις του Ibn Khaldūn για την εκπαίδευση, την παραγωγή γνώσης και την εξειδίκευση των μελών μιας κοινωνίας.
- Να κρίνουν και να εξηγούν τις απόψεις του Ibn Khaldūn για το ρόλο της ελληνικής φιλοσοφίας και των επιστημών στη γένεση και ανάπτυξη των αραβόφωνης διανοήσης και των επιστημών.

Στο Σεμινάριο θα μελετηθούν αποσπάσματα από την *Εισαγωγή ή Προλεγόμενα (muqaddima)* του ιστορικού έργου του Ibn Khaldūn (1332–1406 μ.Χ.) σχετικά με τα εξής θέματα:

Εισαγωγικές παρατηρήσεις. Βίος και έργα του Ibn Khaldūn

Έννοια και φύση της ιστορίας – ιστορικές μεταβολές

Η επίδραση του κλίματος και της διαίτας στον άνθρωπο – πολιτισμικές διαφορές μεταξύ λαών

Η οικονομία – εργασία – χρήμα – επαγγέλματα

Το κράτος και φορολογία

Πληθυσμός – παράγοντες που επηρεάζουν το μέγεθος του πληθυσμού

Κράτος και κοινωνία – κοινωνική αλληλεγγύη

Πολιτικοί θεσμοί

Θρησκεία και εξουσία – μορφές εξουσίας

Γνώση και εκπαίδευση

Γνώση – δεξιότητες και ανάπτυξη των επιστημών

Η ελληνική φιλοσοφία και οι επιστήμες στην αραβική γλώσσα και γραμματεία

Παρουσίαση εργασιών

Εργασία Υποχρεωτική.

Το Σεμινάριο μπορούν να επιλέξουν όσοι φοιτητές έχουν παρακολουθήσει το μάθημα «*Η κληρονομιά της κλασικής Αρχαιότητας στην αραβική παράδοση*» ή το μάθημα «*Το αραβικό βασίλειο της Δαμασκού (7^{ης}–8^{ης} αι. μ. Χ.)*».

ΕΑΣ 911 ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΡΑΒΩΝ ΣΤΗΝ ΑΡΑΒΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΟΓΡΑΦΙΑ

(Θ. ΖΑΜΠΑΚΗ)

Σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση της ιστορίας και του πολιτισμού των

Ελλήνων σε αραβικά ιστοριογραφικά έργα.

Το περιεχόμενο του μαθήματος αναφέρεται σε εκείνες τις μορφές της αραβικής ιστοριογραφίας που περιέχουν εθνολογικές αναφορές και πληροφορίες για τους Έλληνες, την ιστορία και τον πολιτισμό τους. Θα εξεταστεί το ενδιαφέρον των ιστοριογράφων και του ακροατηρίου τους για συγκεκριμένες πληροφορίες για τους Έλληνες, πιθανές πηγές για την άντληση αυτής της γνώσης, καθώς και ο στόχος κάθε ιστοριογράφου. Θα μελετηθούν αποσπάσματα πληροφοριών για τους Έλληνες με παραδείγματα από σπουδαία ιστοριογραφικά έργα με στόχο να αναδειχθούν τα χαρακτηριστικά του ελληνικού πολιτισμού.

ΕΑΣ 923 Η ΠΡΩΤΗ ΑΒΒΑΣΙΔΙΚΗ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΑΡΑΒΙΚΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΩΝ (8ος–10ος μ.Χ.)

(Θ. ΖΑΜΠΑΚΗ)

Σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση του ρόλου σπουδαίων ηγετών και υποστηρικτών της αββασικής δυναστείας στη γένεση και διατήρηση του αποκαλούμενου κινήματος των ελληνοαραβικών μεταφράσεων για δύο και πλέον αιώνες.

Το περιεχόμενο του μαθήματος αναφέρεται στην αββασιδική επανάσταση και την εγκαθίδρυση της αββασιδικής δυναστείας από το 750 μ.Χ. και εξής, καθώς και στον ρόλο που έπαιξαν ηγέτες, πρίγκιπες και άλλα ανώτατα μέλη της αββασιδικής διοίκησης στη χρηματοδότηση, υποστήριξη και παραγγελία μεταφράσεων ελληνικών έργων. Θα

εξεταστούν πολιτικές και πρακτικές αναγκαιότητες της μουσουλμανικής κοινωνίας που υπαγόρευαν τη μετάφραση επιστημονικών και φιλοσοφικών έργων στην αραβική γλώσσα, όπως, π.χ. έργα του Γαληνού, του Αριστοτέλη, των Νεοπλατωνιστών, κλπ. Επίσης, θα τονιστεί η σημασία των ελληνοαραβικών μεταφράσεων για την ανάπτυξη των επιστημών και της φιλοσοφίας στην αραβική γλώσσα.

IBA 302 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

(Α. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ)

Μάθημα σε μορφή παραδόσεων. Οι παραδόσεις εμπλουτίζονται με παρουσίαση, μελέτη και ανάλυση αντιπροσωπευτικών πηγών.

Σκοπός του μαθήματος: μέσα από την ιστορική προσέγγιση των βαλκανικών κρατών από τον 6ο αιώνα ως το τέλος του 19ου αιώνα οι φοιτητές να εξοικειωθούν, αρχικά, με τα σημαντικά γεγονότα της υπό μελέτης περιόδου, ενώ μέσα από τη μελέτη των πηγών να αναπτύξουν παράλληλα την κριτική τους ικανότητα ως προς την αξιολόγηση των πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτές.

Διάγραμμα μαθημάτων: η εξέλιξη των *Βαλκανικών Σπουδών* μέχρι σήμερα, «παρουσίαση» του χώρου της βαλκανικής χερσονήσου, η βυζαντινή εξουσία στην περιοχή, η εμφάνιση και εγκατάσταση των Σλάβων, ο εικριστιανισμός των Σλάβων και το σλαβικό αλφάβητο, η εθνογένεση των βαλκανικών λαών, το μεσαιωνικό βουλγαρικό κράτος, το σερβικό κράτος των Νεμάνια, η πολιτική του Βυζαντίου απέναντι στα νεοσύστατα κράτη, κροατικό και αλβανικό κράτος, ρουμανικά κρατικά μορφώματα, η οθωμανική κατάκτηση της βαλκανικής χερσονήσου και η κατάσταση στην περιοχή μέχρι το τέλος του 19ου αιώνα.

IBA 325 ΟΙ ΒΟΥΛΓΑΡΟΙ ΣΤΑ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ (9^{ος}–14^{ος} ΑΙΩΝΑΣ)

(Δ. ΧΑΤΖΗΛΕΛΕΚΑΣ)

Ο εικριστιανισμός των Βουλγάρων το 864 ήταν ένα κορυφαίο γεγονός για την ιστορία τους, που οδήγησε αφενός στην εθνογένεση του βουλγαρικού λαού και αφετέρου στην αύξηση της επίδρασης του Βυζαντίου στο κράτος τους. Όμως η ανάληψη της εξουσίας από τον Συμεών (893–927) σηματοδότησε μια περίοδο συγκρούσεων οι οποίες συντάραξαν τη χερσόνησο του Αίμου αποκαλύπτοντας τις επεκτατικές βλέψεις του βούλγαρου ηγεμόνα κατά του Βυζαντίου. Στα χρόνια αυτά η Βουλγαρία αναδείχθηκε σε ένα ισχυρό κράτος, οικονομικά και πολιτισμικά, καθώς το θεσμικό του πλαίσιο αντλούσε από τα βυζαντινά πρότυπα. Στη διάρκεια των συγκρούσεων με το Βυζάντιο, το βουλγαρικό κράτος υποτάχθηκε στους Βυζαντινούς το 971, αλλά σύντομα ανέκαμψε μέσω της επανάστασης των «Κομητόπουλων» και του Σαμουήλ, ο οποίος ανανέωσε τη βουλγαρική ισχύ (977–1014). Το Α' βουλγαρικό κράτος καταλύθηκε τελικά από τον βυζαντινό αυτοκράτορα Βασίλειο Β' (1018) και παρέμεινε στη βυζαντινή κυριαρχία μέχρι το 1185, οπότε ανασυστήθηκε από τους αδελφούς Πέτρο και Ασέν ως Β' βουλγαρικό κράτος. Την περίοδο αυτή το κράτος επεκτάθηκε μέσα σε μια νέα συγκυρία μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης στους Σταυροφόρους (1204). Αναπτύχθηκε οικονομικά και πολιτιστικά (Σχολή Τιρνόβου), αλλά από τα μέσα του 14ου αι. δοκιμάστηκε από τις συγκρούσεις και τα χωριστικά κινήματα των βογιάρων (αρχόντων), που διευκόλυναν τις ξένες επεμβάσεις και επέφεραν το διαμελισμό του κράτους κυρίως μετά την ήττα από τους Σέρβους (1330). Τελικά οι Οθωμανοί μετά τη μάχη του Έβρου (1371) εισήλθαν στη Βουλγαρία καταλύοντας σταδιακά όλη τη χώρα. Στο μάθημα παρουσιάζονται οι πολιτικές συνθήκες και οι προκλήσεις που αντιμετώπισε το βουλγαρικό κράτος στην εξέλιξή του (π.χ. κίνημα βογομίλων, δυτική εκκλησία, κ.ά.). Επιπλέον, παρέχεται μια γενική εικόνα των κοινωνικών δομών και του πολιτισμικού υπόβαθρου του συγκεκριμένου λαού.

**ΙΕΠ 421 ΤΟ ΝΟΡΜΑΝΔΙΚΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΗΣ ΣΙΚΕΛΙΑΣ: ΠΟΛΙΤΙΚΗ,
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

(Δ. ΧΑΤΖΗΛΕΛΕΚΑΣ)

Η κατάκτηση της Βυζαντινής, Αραβικής και Λογγοβαρδικής νότιας Ιταλίας από τους Νορμανδούς, δημιούργησε έναν επικίνδυνο και πολύ αξιόλογο αντίπαλο για το Βυζαντινό κράτος, αλλά και για την Γερμανική αυτοκρατορία, ιδιαίτερα από το 1061 και εξής, όταν οι Νορμανδοί έγιναν υποτελείς του πάπα και ανέλαβαν την υποχρέωση της στρατιωτικής του προστασίας. Στόχο του προτεινόμενου μαθήματος θα αποτελέσει η ανάλυση της επέκτασης των Νορμανδών στη Βαλκανική επί τη βάσει Βυζαντινών και δυτικών πηγών, η κοινωνική δομή, το δίκαιο και η αντιμετώπιση Ελλήνων και Αράβων στο Νορμανδικό βασίλειο, καθώς και οι σχέσεις του με τη Γερμανική αυτοκρατορία. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην περίοδο βασιλείας του Ρογήρου Β' (1130–1154), που αποτελεί και την περίοδο μεγίστης ακμής και ισχύος του βασιλείου.

**Β. ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2021–2022***

ΚΩΔ.	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΙΝΕ	ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
361	Εισαγωγή στη Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία	Λ. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ	Β' (Υπ.)
343	Η ελληνική χερσόνησος την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας, ΙΙ (18ος–αρχές 19ου αι.)	Γ. ΤΖΕΔΟΠΟΥΛΟΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
382	Νεοελληνικός Διαφωτισμός και προεπαναστασιακά ιδεολογικά ρεύματα–ζυμώσεις	Γ. ΤΖΕΔΟΠΟΥΛΟΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
ΙΕΠ	ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ		
407	Κοινωνικο–οικονομική και πνευματική κατάσταση στην Ευρώπη τον όψιμο Μεσαίωνα	ΑΙΚ. ΖΑΡΙΔΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
465	Έθνη και εθνικισμοί στην Ευρώπη 19 ^{ος} –20 ^{ος} αι.	Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
414	Διανοούμενοι και Ακτιβισμός: διαπροσωπικά, θεσμικά και πολιτικά διλήμματα (1950–1980)	Γ. ΣΟΥΒΛΗΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)

* Οι διδάσκοντες/ουσες του Τομέα Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων, που προσφέρουν ένα μάθημα ανά εξάμηνο, διδάσκουν και στα σεμινάρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Νεότερος και Σύγχρονος Κόσμος: Ιστορία, Λαογραφία, Ανθρωπολογία»

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

INE 361 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (Α. ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗ)

Περίληψη

Εισαγωγικό μάθημα στη νεότερη και σύγχρονη ελληνική ιστορία. Βασικοί άξονες αποτελούν α) η περιοδολόγηση της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, β) η ιστοριογραφική ανάλυση των εννοιών που χρησιμοποιεί η ιστορική επιστήμη για να ορίσει την νεότερη και σύγχρονη ελληνική ιστορία ως «ιστορία του νέου ελληνισμού», «ιστορία του κατακτημένου ελληνικού έθνους», «βενετοκρατία», «τουρκοκρατία», «οθωμανική κυριαρχία», «ιστορία του ελληνικού κράτους», «σύγχρονη ιστορία» κ.ο.κ.

Ταυτόχρονα στο μάθημα παρουσιάζεται η έννοια της ιστορικής πηγής, του αρχείου και εξετάζεται συνοπτικά η κριτική μέθοδος και η επεξεργασία των πηγών. Παρουσιάζονται και συζητούνται σώματα πηγών της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, βασικά εργαλεία έρευνας (βιβλιογραφίες, περιοδικά) και τα κύρια γενικά ιστορικά έργα (λ.χ. *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού* του Α. Βακαλόπουλου, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770–2000* σε επιμέλεια Β. Παναγιωτόπουλου, *Ιστορία της Ελλάδας του 20ού αιώνα* σε επιμέλεια Χ. Χατζηιωσήφ, κ.ο.κ.)

Στο μάθημα περιλαμβάνονται επισκέψεις σε ιστορικά αρχεία και βιβλιοθήκες.

Σκοποί του μαθήματος

Εξοικείωση με την ιστορία της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, εξοικείωση με την επιστήμη της ιστορίας, γνώση του γενικότερου ιστορικού πλαισίου της νεότερης και σύγχρονης ελληνικής ιστορίας.

Διάγραμμα μαθήματος

1–3. Εισαγωγή: Τι είναι «νεότερη ιστορία», «νεότερη ελληνική ιστορία», «ιστορία του νέου ελληνισμού», «σύγχρονη ιστορία», «σύγχρονη ελληνική ιστορία», «ιστορία του ελληνικού κράτους». Ζητήματα περιοδολόγησης και ιστοριογραφίας. Η «αντικειμενικότητα» στην ιστορία.

4–8. Πηγές και βιβλιογραφία: Τι είναι πηγή; Κατηγορίες και είδη πηγών. Τι είναι αρχείο; Αρχειακοί φορείς. Πως φυλάσσονται τα αρχεία και ποιοι κανόνες τα διέπουν; Διεύρυνση των πηγών για την ιστορική έρευνα. Η κριτική μέθοδος (εσωτερική και εξωτερική κριτική), τα ερωτήματα, η επεξεργασία των πηγών. Οι πηγές και ο κόσμος των αρχείων στην Ελλάδα. Βασικά σώματα πηγών για τη νεότερη και σύγχρονη ελληνική ιστορία. Βιβλιογραφίες και βοηθήματα.

9–12. Ζητήματα περιοδολόγησης και ιστοριογραφίας: Ορολογία, περιοδολόγηση και βασικά ιστοριογραφικά ζητήματα (Οθωμανική κυριαρχία, βενετική κυριαρχία, Διαφωτισμός, Ελληνική Επανάσταση, Ελληνικό κράτος, εκσυγχρονισμός Τρικούπη/Βενιζέλου, Βαλκανικοί Πόλεμοι, Μεσοπόλεμος, Α' και Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, Δεκαετία 1940, Μεταπολεμικός κόσμος). Πηγές.

13. Επισκόπηση.

Τρόπος Εξέτασης: Γραπτή εξέταση.

Βιβλιογραφία

Το μάθημα βασίζεται σε βιβλιογραφικό οδηγό, σε εγχειρίδιο μέσω του «Εύδοξος», σε ψηφιοποιημένα άρθρα ανοιχτής πρόσβασης, σε ηλεκτρονικά εγχειρίδια ανοιχτής πρόσβασης.

INE 343 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ, ΙΙ (18^{ος}–αρχές 19^{ου} ΑΙ.)

(Γ. ΤΖΕΔΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα αυτό είναι, χρονολογικά, συνέχεια αυτού που θα διδαχθεί κατά το Χειμερινό εξάμηνο· καλύπτει δηλαδή την περίοδο από τις αρχές του 18ου αι. ως το 1821. Μέσα στο γενικότερο πλαίσιο των πολιτικο–στρατιωτικών γεγονότων και αλλαγών που λαμβάνουν χώρα στην Οθωμανική Αυτοκρατορία την περίοδο αυτή, θα εξετασθούν οι διάφορες εξελίξεις και αλλαγές στη διοίκηση (αποδυνάμωση κεντρικής διοίκησης και ενδυνάμωση τοπικών

αξιωματούχων), στη γαιοκτησία (πέραςμα από τα τιμάρια στα τσιφλίκια), στη φορολογία κ.λπ., καθώς και στο πιο αναπτυγμένο και διεθνοποιημένο εμπόριο, που διεξάγεται στην ελληνική χερσόνησο κατά την εν λόγω περίοδο. Στο ίδιο γνωστικό αντικείμενο εντάσσονται η παιδεία και ο κοινοτικός θεσμός, που αναπτύσσονται αυτή την περίοδο περισσότερο, το φαινόμενο του κλεφταρματολισμού, οι νέες πληθυσμιακές μετακινήσεις, τα διάφορα κινήματα της περιόδου (ιδίως τα Ορλωφικά του 1770), το επαναστατικό όραμα του Ρήγα Βελεστινλή και η ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας.

Στόχος του μαθήματος είναι να γνωρίσουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σ' όλες τους τις διαστάσεις τα πιο σημαντικά γεγονότα αυτής της περιόδου, με κριτική προσέγγισή τους, ώστε να είναι σε θέση να κατανοούν τις σχέσεις αλληλεξάρτησης ανάμεσα στις πολιτικές μεταβολές και τα κοινωνικο-οικονομικά φαινόμενα.

ΙΝΕ 382 ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΑ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΡΕΥΜΑΤΑ-ΖΥΜΩΣΕΙΣ

(Γ. ΤΖΕΔΟΠΟΥΛΟΣ)

Αντικείμενο αυτού του μαθήματος είναι ο νεοελληνικός Διαφωτισμός –έναν όρο που εισήγαγε στην ιστοριογραφία μας ο Κ. Θ. Δημαράς–και οι ιδεολογικές ζυμώσεις– συγκρούσεις που συντελούνται στην ελληνική χερσόνησο στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αι. Ο Διαφωτισμός, ένα πανευρωπαϊκό κίνημα, με κύρια χαρακτηριστικά του την πίστη στον ορθό λόγο και στην ιδέα της επιστημονικής προόδου, τον αντικληρικαλισμό και την τάση αποδέσμευσης από την εκκλησιαστική αυθεντία, που εξέφραζε ταυτόχρονα και μία νέα πολιτική ανατρεπτική αντίληψη, επηρέασε με τα ιδεώδη του φωτεινά πνεύματα του υπό οθωμανική κυριαρχία ελλαδικού χώρου. Στο πλαίσιο του μαθήματος θα εξεταστούν οι κυριότεροι εκφραστές του νεοελληνικού Διαφωτισμού (Ρήγας, Κοραής, Μοισιάδακας, Καταρτζής κ. ά.), τα κανάλια μέσα από τα οποία διαχέονται οι ιδέες τους (σχολεία, βιβλία κλπ.), οι ιδεολογικές ζυμώσεις και οι αντιδράσεις που προκάλεσαν, καθώς και η ιδιαιτερότητα του νεοελληνικού Διαφωτισμού σε σχέση με το γενικότερο φαινόμενο. Από την πλουσιότητα εκδοτική δραστηριότητα της εποχής, θα επιλεγούν βασικά κείμενα (έργα του Κοραή, Μοισιάδακα, Ρήγα, Ελληνική Νομαρχία, Πατρική Διδασκαλία και Αδελφική Διδασκαλία, Ρωσοαγγλογγάλος, κ. ά.), τα οποία έπαιξαν σημαντικό ρόλο στις ιδεολογικές ρήξεις των προ-επαναστατικών κοινωνιών και συνεισέφεραν στην, υπό συγκρότηση, ταυτότητα των ελληνόφωνων χριστιανών της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Θα συζητηθούν οι όροι που χρησιμοποιήθηκαν για τη δήλωσή της ταυτότητας αυτής (Γραικός, Έλληνας, Ρωμιός, κ.ά.).

ΙΕΠ 407 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΤΟΝ ΟΨΙΜΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ

(ΑΙΚ. ΖΑΡΙΔΗ)

Περιλήψη: Στην αρχή γίνεται μια γενική επισκόπηση της πολιτικής κατάστασης (κυρίως Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία) στην Ευρώπη από τον 11^ο–13^ο αιώνα. Συνεχίζει με τη δημιουργία των νέων κρατών και την αύξηση του πληθυσμού και του εμπορίου, τις εμπορικές πόλεις και τα εμπορικά ρεύματα. Επίσης γίνεται λόγος για την παπική εξουσία και τα θρησκευτικά τάγματα, την τάξη των ιπποτών, τη γεωργία και το διεθνές εμπόριο. Ο μαύρος θάνατος και οι επιπτώσεις του στην κοινωνία και τη δημογραφία. Όσον αφορά την πνευματική κατάσταση το μάθημα κάνει αναφορά στην ίδρυση των πρώτων ευρωπαϊκών πανεπιστημίων στη διοικητική τους οργάνωση και στους αγώνες τους για την αυτονομία τους (Πανεπιστήμια Παρισίων, Οξφόρδης, Μπολόνια). Οι θέσεις του Θωμά Ακινάτη, Ρογήρου Βάκωνα και Αβερόν ως προς τη διδασκαλία του Αριστοτέλη στις πανεπιστημιακές αίθουσες. Το μάθημα ολοκληρώνεται με την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, την αγροτική ζωή, την άνοδο της αστικής τάξης και την επίδρασή της στην ύπαιθρο (14^{ος}–15^{ος} αι.).

Στόχος μαθήματος: Η εξοικείωση των φοιτητών με την σχετικά άγνωστη ιστορία της Ευρώπης από τον 11^ο ως τον 15^ο αι.

Διάγραμμα μαθήματος:

Μάθημα 1^ο: Γενική επισκόπηση της πολιτικής κατάστασης στην Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία κατά τους 11^ο–13^ο αιώνες.

Μάθημα 2^ο: Γενική επισκόπηση της πολιτικής κατάστασης στην Αγγλία, Γαλλία, Ιταλία κατά τους 11^ο–13^ο αιώνες.

Μάθημα 3^ο: Η δημιουργία των νέων κρατών και η αύξηση του πληθυσμού και του εμπορίου

Μάθημα 4^ο: Παπική εξουσία, Ιερά Τάγματα, Ιερά Εξέταση.

Μάθημα 5^ο: Ο μαύρος θάνατος στην Ευρώπη, εξάπλωση–επιπτώσεις.

Μάθημα 6^ο: Η πνευματική κατάσταση στην Ευρώπη – αναφορά στην Καρολίνα αναγέννηση – πρώτοι πανεπιστημιακοί πυρήνες – οργάνωσή τους.

Μάθημα 7^ο: Αγώνες των πανεπιστημίων Παρισιών, Οξφόρδης, Μπολόνια για την αυτονομία τους απέναντι στην παπική θέληση. Οι ιδέες του Θωμά Ακινάτη, Ρογήρου Βάκιωνα και Αβερόν για τη διδασκαλία του Αριστοτέλη στα πανεπιστήμια της Ευρώπης.

Μάθημα 8^ο: Κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη – διακινούμενα προϊόντα τον 15^ο αι.

Μάθημα 9^ο: Άνοδος της αστικής τάξης και η επίδρασή της στην ύπαιθρο (14^ο–15^ο αι.)

Σκοπός του μαθήματος: Με την αναφορά και με γνώση για τους τελευταίους αιώνες του Μεσαίωνα σκοπό έχει να προετοιμάσει το φοιτητή με γνώσεις για την επόμενη ιστορική περίοδο, την Αναγέννηση, η οποία με τις νέες ανακαλύψεις και τα νέα προϊόντα, την τυπογραφία, τα γράμματα και τις τέχνες αποτελεί τον πρόδρομο της νεότερης ευρωπαϊκής ιστορίας.

Τρόπος εξέτασης: Γραπτές εξετάσεις

ΠΕΠ 465 **ΕΘΝΗ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ 19^οΣ – 20^οΣ ΑΙ.**

(Λ. ΦΛΙΤΟΥΡΗΣ)

Περίληψη:

Το μάθημα εξετάζει την συγκρότηση και εξέλιξη των εννοιών του «έθνους» και του «εθνικισμού» από την Γαλλική Επανάσταση και ως το τέλος του 20ου αι στην Ευρώπη. Πιο συγκεκριμένα εξετάζονται οι μεταβάσεις από τα κράτη των νεότερων χρόνων στις νέες εθνικές πατρίδες, η γέννηση του αγγλικού και γαλλικού έθνους, η εθνικο–αστικές επαναστάσεις του 19ου αι. και ο ρόλος της εκπαίδευσης στην διαμόρφωση της εθνικής συνείδησης, οι απόψεις περί έθνους των Χέρντερ και Ρενάν, ο εθνικός πυρετός του 19ου αι. και η «Ανοιξη των λαών», το έθνος απέναντι στον επαναστατικό διεθνισμό, οι πόλεμοι των ευρωπαϊκών εθνών (Α' και Β' Παγκόσμιος). Παράλληλα θα εξεταστεί η προσπάθεια υπερεθνικής θέσμησης των ευρωπαϊκών κοινωνιών μεταπολεμικά και η σύγχρονη κριτική απέναντι στην υποχώρηση της ιδέας του έθνους ως παράγοντα ύπαρξης των υφιστάμενων κρατών της ηπείρου.

Στόχος: Η κατανόηση της εξελικτικής πορείας των εθνών της Ευρώπης δια μέσου της διάδοσης των εθνικιστικών ιδεών και η επίδρασή τους στην διαμόρφωση του σύγχρονου ευρωπαϊκού πολιτισμού και της ευρωπαϊκής ταυτότητας.

Διάγραμμα:

1. Εισαγωγή – εννοιολογική προσέγγιση του όρου «έθνος»
2. Από την φεουδαρχική Δύση και την αυτοκρατορική Ανατολή στην Ευρώπη των νεότερων χρόνων
3. Από τα μεσαιωνικά κράτη στις σύγχρονες πατρίδες
4. Η εθνικοποίηση των κοινωνιών
5. Η γένεση του σύγχρονου έθνους: θεωρητικές προσεγγίσεις επί χάρτου
6. Ο πυρετός των εθνικισμών κατά τον 19ο αι'.
7. Εθνικισμός και επανάσταση
8. Εθνικοί–εμφύλιοι πόλεμοι
9. Από τις ιδεολογικές πατρίδες στα αποσχιστικά κινήματα
10. Παραδείγματα υπερεθνισμού, διεθνισμού και νεοεθνικισμού
11. Συμπεράσματα

Τρόπος εξέτασης: προφορικές εξετάσεις

ΓΕΠ 414 ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ ΚΑΙ ΑΚΤΙΒΙΣΜΟΣ: ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΑ, ΘΕΣΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΔΙΛΗΜΜΑΤΑ

(Γ. ΣΟΥΒΛΗΣ)

Το θέμα του μαθήματος επιτρέπει στο διδάσκοντα να οργανώσει τη διδασκαλία του σε δύο κατευθύνσεις: στην ανάδειξη του ρόλου του διανοουμένου στο δημόσιο χώρο όπως αυτός ορίζεται από τη διαχείριση των εμπειριών του Β' Παγκοσμίου πολέμου, τον Ψυχρό Πόλεμο, την απο-αποικιοποίηση και τους πολέμους της και πώς όλα αυτά συντελούν στην ανάπτυξη διανοητικών, θεσμικών/χρηματοδοτικών και ιδεολογικών δικτύων μεταξύ (κυρίως) δυτικής Ευρώπης και ΗΠΑ. Η δεύτερη κατεύθυνση αφορά στη μαζικοποίηση των πανεπιστημίων και το φοιτητικό συνδικαλισμό που αναπτύσσεται και μετατοπίζεται από τις διεκδικήσεις για φοιτητική μέριμνα εντός του πλαισίου ανάπτυξης του δυτικού κράτους πρόνοιας στην εξέγερση για τα μεγάλα θέματα του καιρού του. Αυτή η πορεία που κορυφώνεται στα κινήματα του 1968, ενέχει και τη διάσταση συγκρότησης ενός ηθικού φανταστικού (Νέα Αριστερά, επίδραση τριτοκοσμικών κινήματων, αριστερισμός, γοητεία της ένοπλης βίας, αντι-ψυχιατρικές εκδηλώσεις για την τρέλα, εξειδικευμένοι επιστήμονες και φιλόσοφοι για τα ανθρώπινα δικαιώματα, επιστροφή στη θρησκεία, νέος λαϊκισμός, κ.ά.) ή απλώς μιας ηθικής στροφής. Αυτό το τελευταίο μπορεί να προωθήσει το μάθημα στην εξέταση των επόμενων δεκαετιών και των διαφόρων εκδηλώσεων της κοινωνικής και ιδεολογικής κληρονομιάς τους (πολιτική οικολογία, φεμινισμός, LGBT κίνημα, κινήματα για τα δικαιώματα των εθνικών μειονοτήτων, φιλειρηνικό κίνημα κλπ).

Γ. ΤΟΜΕΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2021–22

ΚΩΔ	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ	ΕΞΑΜΗΝΟ
ΑΠΡ	ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
505	Το Αιγαίο και η Μεσόγειος κατά τη 2 ^η χιλιετία π.Χ.	Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ	Δ' (Υ)
517	Εισαγωγή στον Μινωικό Πολιτισμό	Α. ΒΟΚΟΤΟΠΟΥΛΟΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
519	Νεολιθικός Πολιτισμός	Χ. ΠΑΠΟΥΛΙΑ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
ΑΚΑ	ΚΛΑΣΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
602	Κλασική Τέχνη (Γενική επισκόπηση)	Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ	Δ' (Υ)
610	Τοπογραφία – Οικιστική της Γεωμετρικής περιόδου	Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
686	Κεραμική – Αγγειογραφία (Γενική επισκόπηση)	Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
682	Πλαστική	Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
668	Τοπογραφία – Πολεοδομία των Ρωμαϊκών χρόνων	Μ. ΓΚΕΪΒΑΝΙΔΟΥ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
ΑΒΥ	ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ		
701	Εισαγωγή στη Βυζαντινή Αρχαιολογία και Τέχνη	Α. ΜΑΝΤΑΣ	Β' (Υ)
706	Εισαγωγή στην παλαιοχριστιανική και βυζαντινή μνημειακή ζωγραφική	Α. ΜΑΝΤΑΣ	Δ' (Υ)
739	Βυζαντινές Φορητές εικόνες Ι	Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
753	Τοπογραφία Κων/πολης	Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
780	Νομισματική και Σφραγιστική του Βυζαντινού κράτους	Χ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
ΙΝΤ	ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ		
804α	Εισαγωγή στη Θεωρία, την Ιστορία και τη Μέθοδο της Ιστορίας της Τέχνης. Επισκόπηση: από την Αναγέννηση στον 18ο αι..	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	Β' (Υ)
822	Μοντερνισμός και Μοντέρνα Ζωή (1855–1905)	Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ	Δ' (Υ) Αρχ. ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.) Ιστ.

841	Μοντέρνα Τέχνη: Πόλεμος και επανάσταση (1797–1855)	Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)
832	Ιστορία των πρωτοποριών: μανιφέστα, κινήματα και καλλιτέχνες στις εικαστικές και εφαρμοσμένες τέχνες του α' μισού του 20 ^{ου}	Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ.)

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΑΠΡ 505 **ΤΟ ΑΙΓΑΙΟ ΚΑΙ Η ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ 2^η ΧΙΛΙΕΤΙΑ π.Χ.**

(Α. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ)

Στο μάθημα γίνεται επισκόπηση των πολιτισμών του Αιγαϊακού χώρου, με αναφορές στις σχέσεις με τους άλλους πολιτισμούς και στις ευρύτερες εξελίξεις στη Μεσόγειο κατά τη 2η χιλιετία π.Χ. Εξετάζονται ζητήματα ιστορικής γεωγραφίας, πολιτιστικών δομών, γραφής, διοίκησης και εμπορίου, και αναλύεται η μορφή και η έκταση των επαφών μεταξύ των ανακτορικών πολιτισμών του Αιγαίου και του ευρύτερου χώρου της Κεντρικής και Ανατολικής Μεσογείου.

Τρόπος Εξέτασης

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

Δυνατότητα προαιρετικής εργασίας και παρουσίασή της στο μάθημα.

Εκπαιδευτικές επισκέψεις σε θέσεις της Εποχής του Χαλκού των Κυκλάδων και της Κρήτης.

ΑΠΡ 517 **ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΜΙΝΩΙΚΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ**

(Λ. ΒΟΚΟΤΟΠΟΥΛΟΣ)

Το μάθημα εξετάζει την αρχαιολογία της Εποχής του Χαλκού στην Κρήτη, από την εποχή των ανασκαφών του Μ. Καλοκαιρινού και του Α. Έβανς, όταν ο προϊστορικός πολιτισμός του νησιού ονομάστηκε «Μινωικός», έως σήμερα, εποχή συνολικής επανεκτίμησης των δεδομένων. Η Κρήτη εμφανίζει ήδη κατά την 3η χιλιετία π.Χ. και υπό την επίδραση των γειτονικών πολιτισμών, δυναμική πορεία στην ιστορική της διαδρομή. Η πορεία αυτή κορυφώνεται με την ίδρυση των ανακτόρων και την παγίωση σύνθετων οικονομικών και κοινωνικών δομών, που χαρακτηρίζουν τη φυσιογνωμία του νησιού καθ' όλη τη 2η χιλιετία π.Χ. (Παλαιοανακτορική, Νεοανακτορική και Μεταανακτορική περίοδος).

Μέσα από την ανασκαφική τοπογραφία των θέσεων, την εξέταση των οικιστικών καταλοίπων, των ταφικών εθίμων και των τόπων λατρείας, τη γραφή και την τέχνη, το μάθημα προσφέρεται για μία εισαγωγική γνωριμία με τον Μινωικό πολιτισμό.

Εκπαιδευτική εκδρομή σε θέσεις και μουσεία του Μινωικού Κόσμου.

ΑΠΡ 519 **ΝΕΟΛΙΘΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ**

(Χ. ΠΑΠΟΥΛΙΑ)

Το μάθημα εξετάζει τη Νεολιθική περίοδο στην Ελλάδα (ηπειρωτική χώρα και νησιά), περιλαμβάνοντας τα στοιχεία των σύγχρονων πολιτισμών της Ανατολίας και των Βαλκανίων που διαμόρφωσαν τη Νεολιθική του Αιγαίου. Ο φοιτητής θα διδαχθεί την τοπογραφία, την αρχιτεκτονική και την οργάνωση του χώρου των οικισμών, θα γνωρίσει την κεραμική, τη λιθοτεχνία και τη μικροτεχνία, και θα μελετήσει πτυχές των νεολιθικών κοινωνιών, όπως η οικονομία, η τεχνολογία, η θρησκεία και οι τα ταφικά έθιμα.

Εκπαιδευτική εκδρομή σε νεολιθικές θέσεις της Ηπείρου.

ΑΚΑ 602 **ΚΛΑΣΙΚΗ ΤΕΧΝΗ (ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ)**

(Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ)

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η τέχνη και ο υλικός πολιτισμός της κλασικής περιόδου εν γένει. Ειδικότερα, εξετάζονται αντιπροσωπευτικά έργα αρχιτεκτονικής, γλυπτικής, αγγειογραφίας, μεγάλης ζωγραφικής, πηλοπλαστικής και μεταλλοτεχνίας από το 480 ως το 336 π.Χ. Παράλληλα με τη μελέτη και το σχολιασμό των αρχαιολογικών καταλοίπων και των τεχνέργων της κλασικής περιόδου συνεξετάζονται κείμενα της αρχαίας ελληνικής και λατινικής γραμματείας σε μια προσπάθεια να αναζητηθούν πληροφορίες για τις ιστορικές, κοινωνικές, θρησκευτικές και πολιτικές συνθήκες της εποχής.

Σκοποί

Στόχος του μαθήματος είναι, εκτός από την εξοικείωση με τα μνημεία της κλασικής περιόδου, οι φοιτητές του 4ου εξαμήνου Αρχαιολογικής κατεύθυνσης να ασκηθούν στη χρήση των αρχαιολογικών δεδομένων ως εργαλείων μελέτης της σύγχρονης κοινωνίας και να

προσεγγίσουν θεωρητικά ζητήματα ερμηνείας του φαινομένου του κλασικού, μέσα από την παρουσίαση της βασικής και ειδικής βιβλιογραφίας.

Τρόπος Εξέτασης

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά. Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

Εκπαιδευτικές επισκέψεις/ασκήσεις

Προβλέπεται εκπαιδευτική επίσκεψη στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων όπως και τριώρη εκπαιδευτική άσκηση στο Μουσείο Εκμαγείων.

ΑΚΛ 610 ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ–ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΤΗΣ ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

(Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)

Το μάθημα επικεντρώνεται στη μελέτη της τοπογραφίας του αιγαιακού χώρου της Πρώιμης Εποχής του Σιδήρου, από την κατάρρευση του μυκηναϊκού ανακτορικού συστήματος έως και τις αρχές του 7^{ου} αιώνα π.Χ.

Συγκεκριμένα, εξετάζει αναλυτικά τους οικισμούς τόσο στον ηπειρωτικό όσο και στο νησιωτικό χώρο, συνδυαστικά με τις εξαρτώμενες νεκροπόλεις και ιερά. Η μελέτη της οικιστικής λαμβάνει υπόψιν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, γεωγραφικά ή άλλα, της κάθε εξεταζόμενης θέσης και αποσκοπεί στην προσέγγιση των σημαντικών κοινωνικών εξελίξεων που λαμβάνουν χώρα την εποχή αυτή, συμπεριλαμβανομένης και της γένεσης της πόλης–κράτους.

Στόχοι

Οι φοιτητές θα εξοικειωθούν με την ορολογία και τη μεθοδολογία μελέτης της οικιστικής αρχιτεκτονικής, αλλά και της τοπογραφίας των πρώιμων ιστορικών χρόνων. Μέσω της μελέτης της σύνθεσης και εξέλιξης των οικιών και κατ'επέκταση των οικισμών της εποχής, θα είναι σε θέση να κατανοήσουν τη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα σε ατομικό, οικογενειακό αλλά και συλλογικό επίπεδο.

Τρόπος Εξέτασης

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

Επισκέψεις

Προβλέπεται επίσκεψη σε αρχαιολογικό χώρο της Ηπείρου.

ΑΚΛ 686 ΚΕΡΑΜΙΚΗ–ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΑ (ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ)

(Κ. ΚΑΘΑΡΙΟΥ)

Αντικείμενο μελέτης του μαθήματος αποτελούν τα προϊόντα της ελληνικής κεραμικής παραγωγής –κυρίως γραπτής– περίπου από τον 11^ο αιώνα π.Χ. μέχρι και την ελληνοριστική περίοδο. Πρόκειται για μια από τις πιο συναρπαστικές και οικείες σε εμάς τέχνες της αρχαιότητας, παρόλο που η πρώτη ύλη που χρησιμοποιείται είναι η πλέον κοινή και προσιτή. Η μελέτη των κεραμικών αγγείων προσφέρει στους αρχαιολόγους πολύτιμες πληροφορίες, επιτρέπει ακριβείς χρονολογήσεις, ενώ στα θέματα που επιλέγονται για τη διακόσμηση των αγγείων αποκαλύπτονται διαρκειές αναφορές στις άλλες μορφές τέχνης. Ειδικότερα, στις ενότητες του μαθήματος παρουσιάζονται τα προϊόντα των σημαντικότερων κέντρων κεραμικής, οι πειραματισμοί των κεραμέων, οι τεχνικές κατασκευής και όπτησης των αγγείων, το πλήθος των διαφορετικών σχημάτων και οι ποικίλες χρήσεις τους, ο τρόπος διακόσμησής τους και η εικονογραφία τους. Παράλληλα θίγονται θέματα όπως η ταύτιση των δημιουργών και η κοινωνική τους θέση, η χρήση των αγγείων στην καθημερινή ζωή και τη λατρεία και η εξάπλωσή τους μέσω του εμπορίου και πέρα από τα όρια του αρχαίου ελληνικού κόσμου.

Σκοποί

Το μάθημα επιδιώκει να εισάγει τους φοιτητές στην ιστορία και τα προβλήματα της έρευνας της κεραμικής/αγγειογραφίας και να καταστήσει αντιληπτή τη σημασία που έχει η μελέτη της κεραμικής για την αρχαιολογική έρευνα. Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα είναι σε θέση να διακρίνουν τα διαφορετικά ανά εποχή και γεωγραφική περιοχή σχήματα αγγείων, να αναγνωρίζουν τα επιμέρους θέματα που επιλέγουν για να τα διακοσμήσουν οι

αρχαίοι αγγειογράφοι και να τα συνδέουν με την σύγχρονη ιστορική, κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα.

Εξετάσεις

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά. Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

Εκπαιδευτική επίσκεψη/άσκηση

Προβλέπεται μια εκπαιδευτική επίσκεψη στην Αθήνα όπως και μια τριώρη εκπαιδευτική άσκηση στη διδακτική συλλογή του Μουσείου Εικμαγείων.

ΑΚΛ 682 ΠΛΑΣΤΙΚΗ

(Α. ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ)

Το μάθημα είναι επιλογής και απευθύνεται σε τριτοετείς και τεταρτοετείς φοιτητές και των δύο κατευθύνσεων. Στόχος του μαθήματος είναι να παρουσιάσει αναλυτικά την εξέλιξη της αρχαίας ελληνικής πλαστικής από την Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου (ειδωλοπλαστική) έως και το τέλος της Κλασικής περιόδου.

Εξετάζονται, ζητήματα τεχνολογίας, τεχνικής, τεχνοτροπίας, εργαστηρίων και εικονογραφίας. Η έμφαση δίνεται όχι στις όποιες καλλιτεχνικές όψεις της πλαστικής, αλλά στη χρήση των γλυπτών διαχρονικά και στη σημασία τους για τη μελέτη των αρχαίων ελληνικών κοινωνιών. Εκτός από τα ελεύθερα γλυπτά, θα μελετηθούν τα ειδώλια, ταφικά και αναθηματικά ανάγλυφα, αλλά και τα αρχιτεκτονικά γλυπτά και οι συμβολισμοί τους.

Στόχοι

Το μάθημα επιδιώκει να εμβαθύνει στις γνώσεις πλαστικής που οι φοιτητές έχουν αποκτήσει από τα εισαγωγικά μαθήματα. Οι φοιτητές θα αποκτήσουν τα εργαλεία για τη μελέτη, χρονολόγηση και ερμηνεία πλαστικών έργων. Τρόπος Εξέτασης

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

Παρέχεται η δυνατότητα εκπόνησης γραπτής εργασίας μικρής έκτασης (20% τελικής βαθμολογίας).

Επισκέψεις

Προβλέπεται επίσκεψη στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και το Μουσείο της Ακρόπολης.

ΑΚΛ 668 ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ ΤΩΝ ΡΩΜΑΪΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

(Μ. ΓΚΕΪΒΑΝΙΔΟΥ)

Το μάθημα εστιάζει στην πολεοδομία και τη μνημειακή τοπογραφία των σημαντικότερων πόλεων της Ιταλίας και της Ελλάδας κατά τη ρωμαϊκή αυτοκρατορική περίοδο. Θα αναλυθούν ο πολεοδομικός σχεδιασμός σε συνεξέταση με τα κτήρια, τόσο ως προς τα είδη, όσο και ως προς τις λειτουργίες τους - θρησκευτικά και διοικητικά κτήρια των ρωμαϊκών πόλεων, ιερά συγκροτήματα και ναοί, αγορές, θέατρα και αμφιθέατρα, υδραγωγεία, νυμφαία, θέρμες, θριαμβικά τόξα, ιδιωτικές οικίες και ταφικά οικοδομήματα. Με την ολοκλήρωση των μαθημάτων οι φοιτητές αναμένεται να έχουν αποκτήσει εξειδικευμένες γνώσεις σχετικά με την τοπογραφία και τα αρχιτεκτονικά μνημεία των ιταλικών και κυρίως των ελληνικών πόλεων κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους.

ΑΒΥ 701 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

(Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Το εισαγωγικό αυτό μάθημα επικεντρώνεται στα χρονικά όρια και τις περιόδους της βυζαντινής τέχνης και τις κατηγορίες έργων (υλικά-τεχνικές).

Παρουσίαση των κυριότερων αρχιτεκτονικών τύπων από την Παλαιοχριστιανική έως την Παλαιολόγεια περίοδο. Θα εξεταστούν επίσης χαρακτηριστικά ψηφιδωτά και τοιχογραφίες από την Παλαιοχριστιανική έως την Παλαιολόγεια περίοδο. Τα θέματα θα εξεταστούν ανά εποχή, ξεκινώντας από την Παλαιοχριστιανική εποχή (αρχιτεκτονική-ζωγραφική) και τελειώνοντας με τα ψηφιδωτά και τις τοιχογραφίες της Μονής της Χώρας στην Κωνσταντινούπολη.

Σκοποί

Σκοπός του μαθήματος είναι μια πρώτη γνωριμία των φοιτητών με θέματα της βυζαντινής

αρχαιολογίας, και συγκεκριμένα με τα δύο κυριότερα πεδία της, την αρχιτεκτονική και τη ζωγραφική.

Τρόπος Εξέτασης

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

ΑΒΥ 706 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΝΗΜΕΙΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

(Α. ΜΑΝΤΑΣ)

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η μνημειακή ζωγραφική στο Βυζάντιο. Συγκεκριμένα, εξετάζονται οι τεχνικές, η εικονογραφία, το εικονογραφικό πρόγραμμα, και η τεχνοτροπία. Θα γίνει παρουσίαση συνόλων μνημειακής ζωγραφικής από την παλαιοχριστιανική περίοδο (θέματα, νέα τεχνοτροπία), την Εικονομαχία (ανεικονικές διακοσμήσεις), τη Μεσοβυζαντινή περίοδο (εικονογραφικό πρόγραμμα, τεχνοτροπικά ρεύματα) και την ύστερη βυζαντινή περίοδο (καλλιτεχνικά κέντρα, σχολές).

Σκοποί

Το μάθημα αποσκοπεί στον εμπλουτισμό των γνώσεων που οι φοιτητές έχουν αποκτήσει από το β' εξάμηνο σπουδών σε θέματα βυζαντινής ζωγραφικής. Αρχικά θα εξεταστούν τα παλαιοχριστιανικά ζωγραφικά σύνολα Ανατολής και Δύσης, ενώ από την Εικονομαχία και έπειτα η παρουσίαση – όπως είναι φυσικό – θα περιοριστεί στα μνημεία της Ανατολής.

Τρόπος Εξέτασης

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

ΑΒΥ 739 ΒΥΖΑΝΤΙΝΕΣ ΦΟΡΗΤΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ Ι

(Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ)

Στο μάθημα εξετάζονται οι καταβολές και ο ρόλος της εικόνας στη δημόσια και ιδιωτική λατρεία, από τις απαρχές της χριστιανικής τέχνης έως τη μεσοβυζαντινή εποχή. Βασικές θεματικές ενότητες θα αποτελέσουν τα κυριότερα κέντρα παραγωγής, οι πιο διαδεδομένοι εικονογραφικοί τύποι και το ιδεολογικό και ιστορικό υπόβαθρο αυτών των δημιουργημάτων μέσα και από την προσέγγιση των γραπτών πηγών και την ερμηνεία τους. Θα παρουσιασθούν επίσης οι βασικές τεχνικές και τα υλικά στη διάθεση του αγιογράφου. Η εκπόνηση σχετικής εργασίας από τους φοιτητές είναι προαιρετική.

ΑΒΥ 753 ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΚΩΝ/ΠΟΛΗΣ

(Α. ΜΠΑΜΠΟΥΙΝ)

Κύριος στόχος του μαθήματος είναι η ανάλυση των πολιτισμικών και μνημειακών κατάλοιπων της βυζαντινής παρουσίας στην Κωνσταντινούπολη. Ξεκινώντας από την εποχή της ίδρυσης της παλιάς ελληνικής αποικίας του Βυζάντιου, θα παρουσιαστούν οι σημαντικότερες οικοδομικές μαρτυρίες της ιστορικής πορείας της Πόλης, μέχρι την τελική παρακμή της στα μέσα του 15^{ου} αιώνα. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στα μνημεία που εξακολουθούν να σηματοδοτούν το αστικό τοπίο της πόλης, όπως τα τείχη του Θεοδοσίου, η εκκλησία της Αγίας Σοφίας και η Μονή της Χώρας. Τέλος, με τη βοήθεια των γραπτών πηγών θα σκιαγραφήσουμε την ιστορία μιας σειράς χαμένων κτιρίων, όπως η εκκλησία του Φάρου, ο ταφικός ναός των Αγίων Αποστόλων και το ανακτορικό συγκρότημα.

ΑΒΥ 780 ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΦΡΑΓΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Χ. ΣΤΑΥΡΑΚΟΣ)

Περιγραφή του μαθήματος

Παρουσίαση και περιγραφή βυζαντινών σφραγίδων, ιστορία της επιστήμης της Σφραγιστικής, οι συλλογές ανά τον κόσμο, η σφραγίδα ως αρχαιολογικό εύρημα και αρχαιολογική/ιστορική ερμηνεία του, ιδιαιτερότητες, τυπολογία και μορφή, απεικονίσεις και παραστάσεις, η γλώσσα των βυζαντινών σφραγίδων. Είδη σφραγίδων (μέταλλο και χρήση). Τα σύμβολα, ο συμβολισμός των παραστάσεων. Ασκήσεις ταύτισης και ανάγνωσης των επιγραφών.

Παρουσίαση και περιγραφή των νομισμάτων και ιστορία της (βυζαντινής) Νομισματικής, το νόμισμα ως αρχαιολογικό εύρημα και αρχαιολογική/ιστορική ερμηνεία του, τυπολογία και μορφή, απεικονίσεις, παραστάσεις και ο συμβολισμός τους, η γλώσσα των βυζαντινών νομισμάτων. Διακίνηση νομισμάτων και ο ρόλος τους στην οικονομία. Είδη νομισμάτων. Το Νομισματικό Μουσείο Αθηνών. Ασκήσεις ταύτισης και ανάγνωσης των επιγραφών των νομισμάτων.

Σκοποί και Στόχοι

Εξοικείωση με τη σφραγίδα και το νόμισμα ως αρχαιολογικού ευρήματος και πηγής της Βυζαντινής ιστορίας, ανάπτυξη δυνατοτήτων στην αναγνώριση, ταύτιση, χρονολόγηση, ερμηνεία των σφραγίδων και νομισμάτων, επεξεργασία σφραγιστικών και νομισματικών αρχαιολογικών ευρημάτων, ανάπτυξη δυνατοτήτων δημοσίευσης σφραγίδων και νομισμάτων
Τρόπος εξέτασης: Γραπτή εξέταση

INT 804α ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΕΩΡΙΑ, ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΣΤΟΝ 18^ο ΑΙ.

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

Σκοπός του μαθήματος είναι η δημιουργία προϋποθέσεων για την έρευνα, την ερμηνεία και την ουσιαστική προσέγγιση της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Εξετάζονται οι ορισμοί της τέχνης και η τεκμηρίωση του αντικείμενου της ιστορίας της τέχνης. Αναλύονται οι βασικές επαγγελματικές πρακτικές των ιστορικών της τέχνης και οι θεμελιώδεις έννοιες της ιστορίας της τέχνης. Παρουσιάζεται μία ιστοριογραφική αναδρομή στις καταβολές και τη γενεαλογία της ιστορίας της τέχνης ως επιστήμης – οι ιστορικές της σχέσεις με την αρχαιολογία, τις συλλογές σπάνιων και αξιοπερίεργων αντικειμένων, τις αρχαιολογικές ανασκαφές, την ειδημοσύνη, και κατόπιν την ιστορία με τη μοντέρνα της έννοια, τη φιλοσοφία και τις άλλες επιστήμες όπως ο χώρος οδεύει προς τη σχετική του αυτονόμηση στον 19 ο και 20 ο αι. Θα εξεταστούν επίσης αναλυτικά οι περίοδοι της ιστορίας της τέχνης και τα βασικά καλλιτεχνικά ρεύματα της νεώτερης ευρωπαϊκής τέχνης από την Αναγέννηση μέχρι τον 18 ο αι. Τέλος θα παρουσιαστούν οι βασικές ιστορικές και σύγχρονες μέθοδοι που αναπτύχθηκαν και εφαρμόζονται στο χώρο της ανάλυσης της τέχνης – μορφολογία, εικονολογία, πολιτιστική και κοινωνική ιστορία, φεμινισμός, μετα-αποικιοκρατικά μοντέλα. Προβάλλονται φωτεινές διαφάνειες και χρησιμοποιούνται θεμελιώδη ιστορικά και θεωρητικά κείμενα.

Σκοποί

- να έλθουν οι φοιτητές σε επαφή με τα βασικά εργαλεία και την ορολογία της τρέχουσας ιστορίας της τέχνης ως επιστημονικού κλάδου
- να εξοικειωθούν με την υπάρχουσα πολλαπλότητα των προσεγγίσεων και των ερμηνειών κατά την επεξεργασία των εικόνων και των έργων τέχνης
- να γίνει κατανοητή η πολυδιάστατη οντότητα του έργου τέχνης ως υλικού αντικείμενου ως ιστορικού τεκμηρίου αλλά και ως παράγοντα διαμορφωτικού της ιστορίας Να παρουσιαστεί η ιδιαιτερότητα του κλάδου, και να αξιολογηθούν κριτικά τόσο οι διαφορές του με την παραδοσιακή ιστορία και την αρχαιολογία, όσο και οι σημερινές του συγκλίσεις με τις υπόλοιπες ιστορικές σπουδές Να δοθεί μία πρώτη ιστορική επισκόπηση της νεώτερης ευρωπαϊκής τέχνης κατά τα πρώτα της βήματα μετά την Αναγέννηση
- να παρουσιαστεί η ιστορία του χώρου, οι διαφορετικές και ιστορικά συγκεκριμένες του μεταμορφώσεις ανάλογα με τις κοινωνικές προτεραιότητες των ομάδων που τον καλλιέργησαν
- να κατανοηθεί με βάση το παράδειγμα της ιστορίας της τέχνης η ιστορική σχετικότητα των επιστημονικών κλάδων, οι ριζικές τους αλλαγές ανά περίοδο και άρα οι ίδιοι οι κοινωνικοί και ιστορικοί μηχανισμοί συγκρότησης της γνώσης και των επιστημών
- να αξιολογηθεί η αλληλοσυμπληρωματικότητα αλλά και οι συγκρούσεις μεταξύ των διαφορετικών μεθόδων, προσεγγίσεων και ερμηνειών των έργων τέχνης, και
- να γίνει φανερός ο τρόπος με τον οποίο αντανακλούν τις προτεραιότητες και τις αλήθειες κάθε φορά της εκάστοτε ερμηνευτικής γωνίας

Τρόπος Εξέτασης
Το μάθημα εξετάζεται γραπτά

INT 822 ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΖΩΗ (1855–1905)

(Α. ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΣ)

Το μάθημα προσφέρει μία συνολική επισκόπηση των ρευμάτων της αυγής του μοντερνισμού στην Ευρώπη από τον Ρομαντισμό σε Γαλλία, Γερμανία, Ισπανία και Βρετανία μέχρι τις επαναστατικές τομές του γαλλικού και βρετανικού νατουραλισμού και ρεαλισμού. Αυτή είναι η περίοδος των μεγάλων αυτοκρατορικών συγκρούσεων στην Ευρώπη, της αποικιοκρατικής επικράτησης της Δύσης στον υπόλοιπο κόσμο και της εδραίωσης της βιομηχανικής επανάστασης στην Ευρώπη με όλες τις εσωτερικές και εξωτερικές κοινωνικές εντάσεις και βία που αυτές οι εξελίξεις παρήγαγαν. Οι διαθλάσεις τους στην τέχνη, την παραγωγή των εικόνων και τη διαμόρφωση των πολιτισμικών πρακτικών μελετώνται σε βάθος σε σχέση ειδικά με την επικράτηση των οριενταλιστικών τάσεων στην Ευρώπη της εποχής, αλλά και του κοινωνικού ρεαλισμού και άλλων βαθιά κριτικών και ριζοσπαστικών τομών την ίδια περίοδο. Η ελληνική επανάσταση και οι φιλελληνικές μόδες στην Ευρώπη της εποχής επίσης εξετάζονται στις πολλαπλές τους εκφάνσεις στην Ευρωπαϊκή τέχνη και πολιτισμό (από τον Βύρωνα και τον Ντελακρουά μέχρι την αρχαιολογική φωτογραφία).

Σκοποί

Το μάθημα σκοπεύει να δώσει μία συνολική εικόνα του καλλιτεχνικού κόσμου στο πρώτο μισό του 19ου αιώνα, με έμφαση στα βασικά κινήματα και έργα, αλλά και να καταδείξει τον κεντρικό ρόλο που παίζουν νέες φιλοσοφικές και εννοιολογικές κατηγορίες, αλλά και ο ίδιος ο γραπτός, κριτικός και θεωρητικός λόγος ως προς τη διεκπεραίωση της ριζικής τομής που συντελείται αυτή την περίοδο στα δυτικά μέσα αναπαράστασης

Συγκεκριμένα θέτει ως στόχους

- να καταδειχθούν οι στενές σχέσεις της καλλιτεχνικής παραγωγής με την ιστορική πραγματικότητα στην ευρεία της έννοια: δηλ. οι στενές σχέσεις των μεγάλων καλλιτεχνικών ρήξεων της εποχής αυτής με την πολιτική, τον κοινωνικό ριζοσπαστισμό αλλά και τους πλατύτερους νεωτεριστικούς μετασχηματισμούς που επιβάλλονται αυτή την εποχή
- να φανερωθεί ο ιστορικός ρόλος του διαιρεμένου δημόσιου πεδίου και της κριτικής υποδοχής των έργων – δηλ. του τύπου αλλά και των άλλων δημόσιων συζητήσεων που διεξάγονται γύρω από την τέχνη – κατά τη νοηματοδότηση των έργων τέχνης. Να καταδειχθεί δηλαδή η σημασία που έχει η δημόσια συζήτηση και η κοινωνική πρόσληψη των έργων τέχνης κατά τη διαμόρφωση και εκλέπτυνση των νοημάτων, των ρόλων, των προσδοκιών και των στοχεύσεων που τους επιφυλάσσονται, κατά την κυκλοφορία τους στον κοινωνικό-ιστορικό χώρο
- να αποκαλυφθεί η ποικιλία των νέων μέσων και των τεχνικών – φωτογραφία – αλλά και των νέων τρόπων και μορφών καθημερινής ζωής και εργασίας που σχετίζονται με την εκρηκτική αυτή καλλιτεχνική περίοδο
- να καταδειχθεί ο κεντρικός ρόλος της τέχνης, από τη μία, ως ιστορικής πηγής για αυτήν την περίοδο, και, από την άλλη, ως διαμορφωτικού παράγοντα του παρόντος αλλά και του μέλλοντος.

Τρόπος Εξέτασης

Το μάθημα εξετάζεται γραπτά.

INT 841 ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΤΕΧΝΗ: ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ (1795–1855)

(Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ)

Το μάθημα εξετάζει την ανάδυση της έννοιας του μοντέρνου στην τέχνη, όπως αυτό συνδέεται άρρηκτα με τις αλλαγές που παρατηρούνται σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες στο α' μισό του 19^{ου} αιώνα. Η εδραίωση του νεοκλασικισμού στην Ευρώπη και η άμεση σύνδεσή του με τις εκάστοτε πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες κάθε χώρας, η ανάδυση του ρομαντισμού σε συσχέτιση με κοινωνικές και εθνικές εξεγέρσεις και επαναστάσεις που ξεσπούν σε διαφορετικές

χώρες, η βιοματική εμπειρία της Βιομηχανικής Επανάστασης και η «ρεαλιστική» στάση των καλλιτεχνών απέναντι σε αυτή, η εφεύρεση της φωτογραφίας και η ανάγκη για τη νατουραλιστική απεικόνιση είναι από τους βασικούς άξονες με τους οποίους διαμορφώνεται το μάθημα, με έμφαση στις εικαστικές τέχνες, αλλά και την αρχιτεκτονική. Παράλληλα εξετάζεται η επίδραση του φιλελληνισμού στην Ελληνική Επανάσταση και η διαμόρφωση του εικαστικού τοπίου στην Ελλάδα τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια, με τον «εισαγόμενο» Νεοκλασικισμό, τον «υβριδικό» Ρομαντισμό και τον αναπόφευκτο φορμαλισμό στην πρόσληψη των δυτικοευρωπαϊκών καλλιτεχνικών κινήματων.

INT 832 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΩΝ: ΜΑΝΙΦΕΣΤΑ, ΚΙΝΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΣΤΙΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΤΟΥ Α' ΜΙΣΟΥ ΤΟΥ 20ου ΑΙΩΝΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

(Α. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ)

Στο μάθημα αυτό θα συζητηθούν οι πρωτοπορίες στην τέχνη του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα: κυβισμός, αφηρημένη ζωγραφική, φουτουρισμός, ορφισμός, ντανταϊσμός, σουρεαλισμός, κονστρουκτιβισμός και άλλες τάσεις της ρωσικής και της σοβιετικής πρωτοπορίας, κριτικός ρεαλισμός στην Ευρώπη και την Αμερική, και σοσιαλιστικός ρεαλισμός στη Σοβιετική Ένωση. Θα εξεταστούν σε αντίστιξη οι ποικίλες αντιμοντερνιστικές εκστρατείες και δραστηριότητες, στη ναζιστική Γερμανία και τις άλλες φασιστικές χώρες αλλά και η επιθυμία για «επιστροφή στην τάξη» σε δημοκρατικές χώρες όπως η Γαλλία στη διάρκεια του μεσοπολέμου. Το μάθημα θα συμπεριλαμβάνει εκτός από απεικονίσεις εικαστικών έργων και ένα ευρύ φάσμα υλικού από το θέατρο, τον χορό, τον κινηματογράφο, τη μουσική, την ποίηση, την αρχιτεκτονική, καλλιτεχνικές εκθέσεις, αφίσες, αθλητικές εκδηλώσεις, μακέτες και ουτοπικά σχέδια από τις πόλεις του μέλλοντος και του παρόντος. Παράλληλα με το μάθημα θα διοργανωθούν κινηματογραφικές προβολές ταινιών που θεωρούνται καλλιτεχνικά ορόσημα στην πολιτιστική ιστορία της εποχής. Οι προβολές θα συμπληρωθούν και από παράλληλες προβολές μίας επιλογής από πρόσφατες ταινίες που πραγματεύονται βιογραφίες καλλιτεχνών και άλλα θέματα από την ιστορία της τέχνης του 20ου αιώνα. Αν οι συνθήκες της πανδημίας το επιτρέψουν θα επιδιωχθεί εκπαιδευτική εκδρομή στο Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης στη Θεσσαλονίκη, όπου φιλοξενείται η συλλογή Κωστάκη, εξαιρετικό δείγμα της λεγόμενης Ρωσικής Πρωτοπορίας ή/και στην Αθήνα, στη συλλογή μοντέρνας τέχνης του Ιδρύματος Βασίλη και Ελίζας Γουλανδρή.

**Δ. ΤΟΜΕΑΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ 2021–2022***

ΚΩΔ ΛΑΟ	ΓΝΩΣΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ	ΔΙΔΑΣΚΩΝ/ΟΥΣΑ	ΕΞΑΜΗΝΟ
496	Έθνη, εθνοτικές ομάδες και ταυτότητες. Η περίπτωση των Βαλκανίων.	Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ	Στ', Η' (Επ. Υπ.)
465	Η ιστορία των παραμυθιών	Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ	Στ', Η' (Επ. Υπ.)
450	Υλικός Πολιτισμός	Ι. ΔΡΙΝΗΣ	Στ', Η' (Επ. Υπ.)
457	Πολιτιστική Διαχείριση	Ι. ΔΡΙΝΗΣ	Στ', Η' (Επ. Υπ.)
505	Αρχές Εθνομουσικολογίας	Σ. ΚΟΖΙΟΥ	Στ', Η' (Επ. Υπ.)
506	Δημοτικό Τραγούδι	Σ. ΚΟΖΙΟΥ	Στ', Η' (Επ. Υπ.)

*Οι διδάσκοντες του Τομέα Λαογραφίας, οι οποίοι προσφέρουν ένα μάθημα ανά εξάμηνο, διδάσκουν και στα σεμινάρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών Σπουδών «Νεότερος και Σύγχρονος Κόσμος: Ιστορία, Λαογραφία, Ανθρωπολογία».

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ

ΛΑΟ 496 ΕΘΝΗ, ΕΘΝΟΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ (Β. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ)

Αρχικά γίνεται μια εννοιολογική προσέγγιση στους βασικούς όρους του τίτλου και του περιεχομένου του μαθήματος. Εξετάζονται οι όροι *έθνος*, *εθνοτική ομάδα*, *«φυλή»*, *έθνος-κράτος*, *εθνική και εθνοτική ταυτότητα*, *εθνικισμός*, *εθνοτισμός*, *εθνισμός*, *εθνογένεση* με βάση την τρέχουσα και την επιστημονική τους χρήση και με επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας.

Σε μια δεύτερη ενότητα παρουσιάζονται οι θεωρίες για το έθνος αναλυτικά και με βάση την ανθρωπολογική και γενικότερη βιβλιογραφία. Με αφετηρία τις δύο γνωστές και αντίθετες μεταξύ τους πολιτικές θεωρίες, την *ουσιοκρατική* και τη *βουλησιαρχική*, εξηγούνται οι πολιτικές διαστάσεις του ζητήματος με συγκεκριμένες αναφορές σε παραδείγματα από τη σύγχρονη πολιτική ζωή και στη συνέχεια εξετάζονται με κριτικό τρόπο οι βασικές επιστημονικές θεωρίες στο χώρο των κοινωνικών επιστημών γύρω από το έθνος και τα συναφή με αυτό ζητήματα. Πιο συγκεκριμένα, εκτός από την *ουσιοκρατική* και την *βουλησιαρχική*, παρουσιάζονται, με παραδείγματα και παραπομπές στη σχετική βιβλιογραφία, η *οικονομιστική*, η *πολιτισμική*, η *εκλεκτικιστική* και η *ολιστική* θεωρία.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στα Βαλκάνια με σκοπό μια γενικότερη εισαγωγή στην ιστορία και την εθνογραφία αυτού του χώρου. Μέσα από μια ανθρωπογεωγραφική προσέγγιση εξετάζεται το ζήτημα της οριοθέτησης και της ενότητας του χώρου, η έννοια της *βαλκανικότητας* σε σχέση με τη γενικότερη συζήτηση περί κατασκευής της εικόνας των Βαλκανίων εκ μέρους της Δύσης και τα σχετικά ζητήματα εθνο-πολιτισμικής ταυτότητας των λαών που ανήκουν σ' αυτό το χώρο. Έτσι παρουσιάζονται ο τόπος και άνθρωποι του με ανθρωπογεωγραφικούς και ανθρωπολογικούς όρους και μέσα από μια ιστορική βεβαίως οπτική.

Σε ξεχωριστή ενότητα εξετάζεται η περίοδος της οθωμανικής κυριαρχίας στα Βαλκάνια, με έμφαση στο σύστημα των *μιλλέτ*, προκειμένου να κατανοήσουν οι φοιτητές τις δυσκολίες μετάβασης από αυτό το σύστημα στα νεωτερικά έθνη-κράτη. Με βάση ιστορικές μελέτες αλλά και κείμενα περιηγητών παρουσιάζεται η κατάσταση πριν από το έθνος με αναφορές στα εθνογραφικά δεδομένα της εποχής.

Η διαδικασία μετάβασης από την οθωμανική κυριαρχία στα έθνη-κράτη αποτελεί αντικείμενο μιας επόμενης ενότητας, στην οποία ως βασικός στόχος ορίζεται η κατανόηση εκ μέρους των φοιτητών των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών διαστάσεων αυτού του φαινομένου με άξονα την έννοια της νεωτερικότητας και της συναφούς με αυτή εθνικής ιδεολογίας και γενικότερα του εθνικού φαινομένου. Εδώ καταβάλλεται προσπάθεια να συνδεθούν οι θεωρίες για το έθνος και τον εθνικισμό με την ανάλυση και ερμηνεία των συγκεκριμένων διαδικασιών στο χώρο των Βαλκανίων. Η διαίτερη έμφαση δίνεται στη σχέση εθνοτικών και εθνικών ταυτοτήτων στο πλαίσιο συγκρότησης των εθνών κρατών και της χάραξης των συνόρων. Σε αυτό το πεδίο η συζήτηση άπτεται του θεωρητικού ζητήματος των *ορίων* ανάμεσα στις εθνοτικές ομάδες και τις ταυτότητες, σε σχέση με το ζητούμενο της εδαφικής οριοθέτησης των εθνών.

Στα επόμενα μαθήματα το ενδιαφέρον μας επικεντρώνεται σε ζητήματα συνόρων και ταυτοτήτων με βάση την περίπτωση της Ελλάδας και της σχέσης της με τα κράτη που συνορεύει. Έτσι, γίνονται αναφορές στη Θράκη και στα ζητήματα που αφορούν τις ελληνο-τουρκικές και ελληνο-βουλγαρικές σχέσεις, με έμφαση πάντοτε στα ζητήματα των εθνοτικών/εθνικών ταυτοτήτων, στη Μακεδονία και στα ανάλογα θέματα, και στην Ήπειρο, που τίθεται το ζήτημα των ελληνο-αλβανικών σχέσεων, με έμφαση στο «Βορειοηπειρωτικό» ζήτημα και το «ζήτημα των Τσάμηδων».

Στο πλαίσιο της παραπάνω ενότητας παρουσιάζονται και αναλύονται σχετικά κείμενα, τα οποία φωτίζουν όλα αυτά τα ζητήματα με έναν διαφορετικό τρόπο, καθώς γίνεται προσπάθεια τα κείμενα αυτά να προέρχονται από διάφορες πλευρές, έτσι ώστε οι φοιτητές να αντιληφθούν, με

βάση τις συγκριτικές προσεγγίσεις, με ποιον τρόπο χρησιμοποιούνται οι «πηγές», τα αρχεία κ.λπ και πώς συγκροτούνται οι διάφορες εθνικές αφηγήσεις. Όλο αυτό το θέμα συνδέεται με το ολοένα και περισσότερο αναπτυσσόμενο πεδίο της *αρχαικής εθνογραφίας*, με την οποία έμπρακτα εξοικειώνονται οι φοιτητές. Στο βαθμό που ο χρόνος το επιτρέπει, γίνεται και ανάλυση περιεχομένου διακηρύξεων ή άλλων προγραμματικών κειμένων επιμέρους εθνικών κινήσεων στο χώρο της Βαλκανικής, στα οποία αποτυπώνονται τα τυπικά χαρακτηριστικά των εθνικών ιδεολογιών, όπως για παράδειγμα η συγκρότηση του γραμμικού εθνικού χρόνου με βάση την κοινή καταγωγή από έναν αρχαίο πρόγονο και η διεκδίκηση ενός ομοιογενούς εθνικού ζωτικού χώρου.

Στόχοι:

Να κατανοήσουν οι φοιτητές το εννοιολογικό περιεχόμενο και την αναλυτική χρησιμότητα των όρων *έθνος*, *εθνοτική* ομάδα και τα παράγωγά τους. Να προσεγγίσουν, με βάση τα παραπάνω εννοιολογικά και αναλυτικά εργαλεία και με όρους ιστορικότητας, το ζήτημα της *βαλκανικότητας*. Να αντιληφθούν τη διαδικασία μετάβασης από την πολυ-εθνοτική οθωμανική αυτοκρατορία στα έθνη-κράτη. Να γνωρίσουν τα εθνογραφικά «δεδομένα» του χώρου και τις χρήσεις στο πλαίσιο των εθνικών κινήσεων. Να εξοικειωθούν με την ανθρωπολογική προσέγγιση και την εθνογραφική μέθοδο γενικά αλλά και ειδικότερα με την *αρχαική εθνογραφία*. Να γνωρίσουν τόσο την ανθρωπολογική όσο και την ιστορική βιβλιογραφία, αλλά και τα περιηγητικά κείμενα που μας βοηθούν να κατανοήσουμε την κατάσταση στα Βαλκάνια κατά την περίοδο της μετάβασης από την αυτοκρατορία στο έθνος-κράτος.

Οι φοιτητές μπορούν να εκπονήσουν προαιρετικές εργασίες και να τις παρουσιάσουν στο μάθημα. Αυτές λαμβάνονται σοβαρά υπόψη για την τελική αξιολόγησή τους. Η εξέταση είναι προφορική. Οι φοιτητές έχουν επίσης τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε αποστολή για άσκηση στην επιτόπια έρευνα.

ΛΑΟ 465 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΡΑΜΥΘΙΩΝ (Μ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ)

Περίληψη:

Το μάθημα διατρέχει την ιστορία των παραμυθιών και προσεγγίζει το παραμύθι ως ιδιαίτερο αφηγηματικό είδος, αντικείμενο προφορικών παραδόσεων και πολιτισμών αφενός, αντικείμενο της εκδοτικής παραγωγής και της βιομηχανίας του θεάματος, αφετέρου. Παρουσιάζονται οι κύριες θεωρίες που έχουν διατυπωθεί για την προσέγγιση και την ερμηνεία του παραμυθιού καθώς και η ευρύτερη σχέση του παραμυθιού με τις μυθολογίες, τις τελετουργίες, το συλλογικό φαντασιακό και τις σύγχρονες χρήσεις του. Μέσα από ειδικά παραδείγματα εξετάζονται ζητήματα, όπως το συμβολικό φορτίο των παραμυθιών, οι κοινωνικές στρατηγικές, το κοινωνικό και επιτελεστικό πλαίσιο της αφήγησης, οι προσαρμογές του παραμυθιού ως μυθοπλαστικής πρακτικής στα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας.

Μαθησιακοί στόχοι του μαθήματος:

- α) Εισαγωγή στη διεπιστημονική προσέγγιση ενός ειδικού γνωστικού αντικειμένου, όπως είναι το παραμύθι, και της διαχρονικής σπουδαιότητάς του ως φορέα πολιτισμικής ιστορίας. Ανάπτυξη θεωρητικών υποδομών και σύνδεσή τους με την ειδική ορολογία του αντικειμένου.
- β) Εισαγωγή στη χρήση ταξινομικών συστημάτων αρχαιοθέτησης και βιβλιογραφίας.
- γ) Σύνδεση του αντικειμένου, μέσα από τη μυθοπλασία, με τις σύγχρονες εκδοχές του στη βιομηχανία του θεάματος.

Τρόπος Εξέτασης:

Γραπτές εξετάσεις στο τέλος του εξαμήνου βάσει της ύλης του μαθήματος.

Συνοπτικό Διάγραμμα Παραδόσεων:

1. Εισαγωγή, αντικείμενο και στόχοι του μαθήματος, ορισμοί και βιβλιογραφία.

Α' Μέρος: Ιστορικό και Θεωρητικό Πλαίσιο. 2) Για την ιστορία των παραμυθιών. 3) Τα παραμύθια σήμερα: παλιές και νέες εκδοχές. 4) Το προφορικό πλαίσιο της αφήγησης: λογοτεχνικό κείμενο ή επιτέλεση; 5) Η παρακαταθήκη της νεοτερικότητας. 6) Παγκοσμιότητα και τοπικότητα. 7) Σύγχρονες διεπιστημονικές προσεγγίσεις.

Β' Μέρος: Γνωστά παραμύθια ως παραδείγματα ιστορικής και θεωρητικής προσέγγισης (με παράλληλη προβολή επιλεγμένων κινηματογραφικών ταινιών). 8) Η κοκκινισκουφίτσα και ο κακός λύκος: ένα παράδειγμα ανθρωπολογικής ανάλυσης. 9) Το παραμύθι και η συγκρότηση της κοινωνικής ταυτότητας. 10) Αναπαραστάσεις του κόσμου και συμβολισμοί στο παραμύθι. 11) «Κι έζησαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα»: έρωτας και γάμος στο παραμύθι. 12) Συμπεράσματα και ανακεφαλαίωση του μαθήματος.

ΛΑΟ 450 ΥΛΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

(Ι. ΔΡΙΝΗΣ)

Η επιστήμη της Λαογραφίας στην αρχική της φάση ενδιαφέρθηκε περισσότερο για τα "μνημεία του λόγου" για συγκεκριμένους ιστορικούς λόγους. Ο υλικός βίος και πολιτισμός αναδείχτηκε αργότερα ως ένα από τα βασικά αντικείμενά της. Σήμερα κατέχει κεντρική θέση στη θεματολογία της. Στον υλικό πολιτισμό εντάσσονται θέματα όπως το φυσικό και δομημένο περιβάλλον, οι πρωτογενείς παραγωγικές δραστηριότητες, το οικιστικό πλαίσιο, η κατοικία, η βιοτεχνία, η διατροφή και η ενδυμασία. Σημειώνεται ότι αυτό το πεδίο αποτελεί και σημείο "συνάντησης" της Λαογραφίας με την Κοινωνική Ανθρωπολογία.

ΛΑΟ 457 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

(Ι. ΔΡΙΝΗΣ)

Το συγκεκριμένο αντικείμενο συγκροτήθηκε ως επιστημονικό πεδίο έρευνας και διδασκαλίας τις τελευταίες δεκαετίες σε διεπιστημονική βάση. Αναφέρεται σε γενικές γραμμές στη διαχείριση της πολιτισμικής κληρονομιάς, τόσο στην υλική όσο και την άυλη διάστασή της, πάντως ως ολότητα. Τα τελευταία χρόνια δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην "άυλη πολιτισμική κληρονομιά".

ΛΑΟ 505 ΑΡΧΕΣ ΕΘΝΟΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

(Σ. ΚΟΖΙΟΥ)

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η συγκριτική μελέτη των ποικίλων μουσικών παραδόσεων του Ελλαδικού χώρου, των Βαλκανίων και της Μεσογείου γενικότερα με βάση το θεωρητικό και μεθοδολογικό πλαίσιο της επιστήμης της Εθνομουσικολογίας.

ΛΑΟ 506 ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

(Σ. ΚΟΖΙΟΥ)

Το δημοτικό τραγούδι αποτέλεσε ένα από τα βασικά αντικείμενα μελέτης της Λαογραφίας ενταγμένο στο θεματικό πεδίο «Μνημεία του λόγου». Τις τελευταίες δεκαετίες η φιλολογική προσέγγιση υποχώρησε δίνοντας τη θέση της σε ολικές προσεγγίσεις με επίκεντρο την έννοια της επιτέλεσης και την ενότητα «Λόγος-Μελωδία-Κίνηση». Ο νέος αυτός προσανατολισμός υπαγορεύει διεπιστημονικές προσεγγίσεις.

Ένα από τα ζητούμενα του μαθήματος είναι η έμφαση στην ηπειρώτικη μουσική παράδοση και στις διαπολιτισμικές της επιρροές.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΕΞΑΜΗΝΟ 2021–22

ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Κωδ.	Μαθήματα	Γνωστικό Αντικείμενο	Διδάσκων	Όριο φοιτητών
ΝΕΦ 100	Εισαγωγή στη Νέα Ελληνική Λογοτεχνία	Νέα Ελληνική Φιλολογία	Βογιατζόγλου Α. (Α–ΜΑ) Σαμίου Α. (ΜΕ–Ω)	Β' (Υ)
ΛΑΤ 100	Λατινικά: Ρωμαϊκή Βιογραφία	Λατινική Φιλολογία	Κοντονάστος Παναγιώτης	Δ' (Υ)
ΑΡΧ 103	Ομήρου Ιλιάδα	Κλασική Φιλολογία	Αυγερινός Χ. (Α–ΜΑ) Ζέκας Χ. (ΜΕ–Ω)	ΣΤ' (Υ)
ΜΕΦ 113	Βυζαντινοί Ιστορικοί και Χρονογράφοι: Το έργο του Αγαθία του Σχολαστικού	Βυζαντινή Φιλολογία	Αλεξάκης Α.	Δ' (Υ) Ιστορίας

ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Α.Α	Μαθήματα	Γνωστικό Αντικείμενο	Διδάσκων	Όριο φοιτητών
ΦΠΠ 175	Διδακτική της Γλώσσας: Το γλωσσικό μάθημα στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας	Διδακτική	Γκαραβέλας Κ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 169	Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης	Παιδαγωγικά	Ζάγκος Χ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 179	Συγκριτική Παιδαγωγική	Παιδαγωγικά	Κολυμπάρη Σ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 182	Επιστήμες της Εκπαίδευσης II	Παιδαγωγικά	Κολυμπάρη Σ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 161	Παιδαγωγικά συμπεράσματα θεωριών μάθησης	Παιδαγωγικά	Βαβίτσας Θ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 180	Θεωρίες αγωγής και κοινωνικοποίησης	Παιδαγωγικά	Μπενινιάζα Α.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 106	Πολιτισμός και εκπαίδευση: Πολιτισμικά σύμβολα στην εκπαίδευση	Παιδαγωγικά	Μπενινιάζα Α.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 183	Κοινωνιολογική θεωρία: Εκπαιδευτικές προεκτάσεις	Παιδαγωγικά	Ζάγκος Χ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)
ΦΠΠ 181	Εισαγωγή στην παιδαγωγική	Παιδαγωγικά	Γκαραβέλας Κ.	ΣΤ', Η' (Επ. Υπ)

**ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΤΟΜΕΑΣ/ ΓΝΩΣΤΙΚΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ	ΤΗΛ.	FAX	E-MAIL
Αλεξανδρίδου Αλεξάνδρα	Επ. Καθηγήτρια	Αρχαιολογίας/ Κλασική Αρχαιολογία	05126	05257	aalexandr@uoi.gr
Αναστασόπουλος Νικόλαος	Επ. Καθηγητής	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ελληνική Ιστορία	05186	05273	nanastas@uoi.gr
Αντωνόπουλος Παναγιώτης	Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Μεσαιωνική Ευρωπαϊκή Ιστορία	05119	05256	pantonop@uoi.gr
Βλαχόπουλος Ανδρέας	Αν. Καθηγητής	Αρχαιολογίας/ Προϊστορική Αρχαιολογία	05107	05257	agvlach@uoi.gr
Γιαννάκης Ηλίας	Επ. Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Ιστορία και πολιτισμός των Αράβων	05121	05256	eliagian@uoi.gr
Δασούλας Θεοφάνης	ΕΕΔΙΠ		05146		fdasoulas@uoi.gr
Ζάννης Άγγελος	Επ. Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Επιγραφική	05174		azannis@uoi.gr
Ζαριδής-Βασιλείου Αικατερίνη	Επ. Καθηγήτρια	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ευρωπαϊκή & Παγκόσμια Ιστορία	05118	05273	kzaridi@uoi.gr
Καθάρη Κλεοπάτρα	Επ. Καθηγήτρια	Αρχαιολογίας/ Κλασική Αρχαιολογία	5127	05257	kkathariou@uoi.gr
Κοντογιώργη Αναστασία	Επ. Καθηγήτρια	Αρχαιολογίας/Ιστορίας της Τέχνης		05257	akontogiorgi@uoi.gr

Κουλακιώτης Ηλίας	Επ. Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Ρωμαϊκή Ιστορία	05279	05256	koulakio@uoi.gr
Λιάμπη Κατερίνη	Καθηγήτρια	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Αρχαία Ελληνική Ιστορία	05219	05256	kaliampi@uoi.gr
Μανδουλαρά Άννα	Επ. Καθηγήτρια	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ελληνική Ιστορία	05242	05273	amandyl@uoi.gr
Μαντάς Απόστολος	Επ. Καθηγητής	Αρχαιολογίας/ Βυζαντινή Αρχαιολογία	05129	05257	amantas@uoi.gr
Μαχαϊρά Άννα	Αν. Καθηγήτρια	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ευρωπαϊκή & Παγκόσμια Ιστορία	05223	05273	amahaira@uoi.gr
Μπαμπούιν Αντρέα	Λέκτορας	Αρχαιολογίας/ Βυζαντινή Αρχαιολογία	05131	05257	ababuin@uoi.gr
Μπέλλος Λάμπρος	ΕΤΕΠ		05124 07232		lpellos@uoi.gr
Νιτσιάκος Βασίλειος	Καθηγητής	Λαογραφίας	05153	05297	bnitsiak@uoi.gr
Παναγοπούλου Αγγελική	Λέκτορας	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Βυζαντινή Ιστορία	05224	05256	apanagop@uoi.gr
Παπαδήμα Αικατερίνη	Γραμματεία/ Προϊσταμένη		07231	07035	kpapadim@uoi.gr
Παπαστεφανάκη Λήδα	Αν. Καθηγήτρια	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ελληνική Ιστορία	05137	05273	lpapast@uoi.gr
Παπαχριστοφόρου Μαριλένα	Αν. Καθηγήτρια	Λαογραφίας	05112	05253	mpapach@uoi.gr
Σαραφιανός-Μπογιατζής Αριστείδης	Επ. Καθηγητής	Αρχαιολογίας/ Ιστορία της Τέχνης	05240	05257	asarafias@uoi.gr

Σταυράκος Χρήστος	Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Βυζαντινή Ιστορία	05148	05256	chstavra@uoi.gr
Συγκέλλου Ευστρατία	Επ. Καθηγήτρια	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Βυζαντινή Ιστορία	05120	05256	esynkellou@uoi.gr
Τζαμτζής Ιωάννης	Καθηγητής	Αρχαίας & Μεσαιωνικής Ιστορίας/ Ρωμαϊκή Ιστορία	05123	05256	itzamtzi@uoi.gr
Τσιαντής Κώστας	Δ. Υπάλληλος		07232	07035	ktsiantis@uoi.gr
Φασούλας Νίκος	Δ. Υπάλληλος		07180	07035	nfasoula@uoi.gr
Φατούρου Όλγα	Δ. Υπάλληλος	Λαογραφίας	05161	05253	ofaturu@uoi.gr
Φλιτούρης Λάμπρος	Επ. Καθηγητής	Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων/ Νεότερη Ευρωπαϊκή & Παγκόσμια Ιστορία	05104	05273	lflitour@uoi.gr

Η σύνταξη του ΟΔΗΓΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ για το Ακαδημαϊκό έτος 2021–2022 έγινε με
ευθύνη της Γραμματείας του Τμήματος

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
451 10 Πανεπιστημιούπολη, Δουρούτη,
Ιωάννινα